

CULLEREDO
CONCELLO
Conservatorio Profesional de Música

Programación DIDÁCTICA

PIANO

Conservatorio Profesional de
Música de Culleredo

Conservatorio Profesional de Música
Rúa Andrés Pan Vieiro, nº 30
15670 O BURGO-CULLEREDO
Tfno. 981.667798
e-mail: conservatorio@culleredo.es
www.culleredo.es

PREÁMBULO

A música é unha arte que en medida parecida á arte dramática necesita esencialmente a presenza dun mediador entre o creador e o público ao que vai destinado o produto artístico: este mediador é o intérprete.

Corresponde ao intérprete, nas súas múltiples facetas de instrumentista, cantante, Director ou Directora, etc., ese traballo de mediación, comezando a problemática do seu labor polo correcto entendemento do texto, un sistema de signos, recollidos na partitura que, a pesar do seu contínuo enriquecemento ao longo dos séculos, padece de irremediabes limitacións para representar o fenómeno musical como algo esencialmente necesitado de recreación, como algo susceptible de ser abordado dende perspectivas subxetivamente diferentes. O feito interpretativo é, por definición, diverso. E non só pola radical incapacidade da grafía para apresar de maneira total unha realidade - o fenómeno sonoro temporal en que consiste a música sitúase nun plano totalmente distinto ao da escritura -, senón, sobre todo, por ese especial xeito de ser da música, linguaxe expresiva por excelencia, linguaxe dos «afectos», como dicían os vellos mestres do XVII e o XVIII, linguaxe das emocións, que poden ser expresadas con tantos acentos diferentes como artistas capacitados achéguese a ela para descifrar e transmitir a súa mensaxe.

Isto, polo momento, supón a aprendizaxe - que pode ser previo ou simultáneo coa práctica instrumental - do sistema de signos propio da música, que se emprega para fixar, sequera sexa de xeito ás veces aproximativa, os datos esenciais no papel. A tarefa do futuro intérprete consiste, polo tanto, en: aprender a ler correctamente a partitura; penetrar despois, a través da lectura, no sentido do escrito para poder apreciar o seu valor estético, e desenvolver ao propio tempo a destreza necesaria no manexo dun instrumento para que a execución dese texto musical adquira a súa plena dimensión de mensaxe expresivamente significativo para poder transmitir de xeito persuasiva, convincente, a emoción de orde estética que no espírito do intérprete esperta a obra musical cifrada na partitura. Para alcanzar estes obxectivos, o instrumentista debe chegar a desenvolver as capacidades específicas que lle permitan alcanzar o máximo dominio das posibilidades de todo orde que lle brinda o instrumento da súa elección, posibilidades que se achan reflectidas na literatura que nos legaron os compositores ao longo dos séculos, toda unha suma de repertorios que, polo demais, non cesa de incrementarse. Ao desenvolvemento

desa habilidade, á plena posesión desa destreza no manexo do instrumento, é ao que chamamos técnica.

O pleno dominio dos problemas de execución que expón o repertorio do instrumento é, dende logo, unha tarefa prioritaria para o intérprete, tarefa que, ademais, absorbe un tempo considerable dentro do total de horas dedicadas á súa formación musical global.

De todos os xeitos, terás moi en conta que o traballo técnico, representado por esas horas adicadas á práctica intensiva do instrumento, deben estar sempre indisolublemente unidas na mente do intérprete á realidade musical á que se trata de dar canle, evitando constantemente o perigo de que queden reducidas a unha mera exercitación ximnástica.

Neste senso, é necesario, por non dicir imprescindible, que o instrumentista aprenda a valorar a importancia que a memoria - o desenvolvemento desa esencial facultade intelectual - ten na súa formación como mero executante e, máis aínda, como intérprete, ata se é na súa práctica profesional normal - instrumentista de orquestra, grupo de cámara, etc - non ten necesidade absoluta de tocar sen axuda da parte escrita.

Non é este o lugar de abordar en toda a súa extensión a importancia da función da memoria no desenvolvemento das capacidades do intérprete, pero si de sinalar que á marxe desa básica memoria subconsciente constituída pola inmensa e complexísima rede de accións reflexas, de automatismos, sen os cales a execución instrumental sería simplemente impensable, só está sabido aquilo que se pode recordar en todo momento; a memorización é un excelente auxiliar no estudo, por canto, entre outras vantaxes, pode supor un considerable aforro de tempo e permite desentenderse nun certo momento da partitura para centrar toda a atención na correcta solución dos problemas técnicos e nunha realización musical e expresivamente válida; a memoria xoga un papel de primordial importancia na comprensión unitaria, global dunha obra, xa que ao desenvolverse esta en o tempo só a memoria permite reconstituir a coherencia e a unidade da súa devir.

A formación e o desenvolvemento da sensibilidade musical constitúen un proceso continuo, alimentado basicamente polo coñecemento cada vez máis amplo e profundo da literatura musical en xeral e a do seu instrumento en particular.

A ese desenvolvemento da sensibilidade contribúen tamén naturalmente os estudos doutras disciplinas teórico-prácticas, así como os coñecementos de orde histórica que permitirán ao instrumentista situarse na perspectiva adecuada para que as súas interpretacións sexan estilísticamente correctas. O traballo sobre esas outras disciplinas, que para o instrumentista poden considerarse complementarias, pero non por iso menos imprescindibles, conduce a unha comprensión plena da música como linguaxe, como medio de comunicación que, en tanto que tal, artículase e constitúese a través dunha sintaxe, duns principios estruturais que, aínda que poden ser apreendidos polo intérprete a través da vía intuitiva nas etapas iniciais da súa formación, non cobran todo o seu valor máis que cando son plena e conscientemente asimilados e incorporados á bagaxe cultural e profesional do intérprete.

Todo iso lévanos a considerar a formación do instrumentista como unha fronte interdisciplinar de considerable amplitude e que supón un longo proceso formativo no que xogan un importantísimo papel, por unha banda, o cultivo temperán das facultades puramente físicas e psico-motrices e, por outra, a progresiva maduración persoal, emocional e cultural do futuro intérprete.

Obxectivos xerais dos ensinos elementais de música

Decreto 198/2007 do 27 de setembro.

Os ensinos elementais de música teñen como obxectivo promover a autonomía do alumando para que a súa capacidade de expresión musical adquira a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

O grao elemental das ensinanzas de música ha contribuír a desenvolver no alumnado as seguintes capacidades:

- a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmonicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

Obxectivos do grao elemental de música especialidade de piano

O ensino de piano no grao elemental terá como obxectivo contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- Adoptar unha posición axeitada do corpo con respecto ao instrumento que posibilite e favoreza a acción do conxunto brazo-antebrazo-man sobre o teclado.
- Coñecer as características e as posibilidades sonoras do instrumento, e sabelas empregar dentro das exixencias do nivel.
- Coñecer as épocas que abrangue a literatura pianística ao longo da súa historia e as exixencias que suscita unha interpretación estilisticamente correcta.
- Amosar un grao de desenvolvemento técnico que permita abordar, dentro das exixencias do nivel, os estilos de escritura posibles nun instrumento da capacidade polifónica do piano.
- Interpretar un repertorio de obras representativas das épocas e os estilos dunha dificultade adecuada ao nivel.

1º GE

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio (Art. 99 del N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.- Recursos didácticos e repertorio orientativo

VII.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Coñecemento da morfoloxía do piano e da posición correcta á hora da interpretación.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Consecución dunha correcta posición ante o teclado.
- Experimentación das posibilidades sonoras do instrumento.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

- Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.
- Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.
- Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.
- Eliminan a excesiva tensión motriz.
- Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.
- Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.
- Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.
- Permiten maior capacidade de movemento.

3. Coñecemento da dixitación pianística.

- Coñecemento da numeración correspondente a cada dedo.
- Principios básicos da dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Exercicios básicos específicos de dixitación aplicada sobre unha partitura sinxela.

4. Iniciación e estudo da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia e a resistencia de dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos en Do maior: articulación de dedo.
- Execución do paso do pulgar. Preparación para as escalas.
- Iniciación na práctica da escala de Do maior: dúas octavas de extensión ascendente e descendentemente.

5. Lectura e comprensión dos diferentes elementos dunha partitura musical

- Lectura nas claves de Sol e Fa en 4º línea
- Recoñecemento dos principais signos de dinámica: p – mf- f
- Recoñecemento do signo de agóxica: ritardando.

6. Interpretación dos principais signos de articulación

- Non Legato

- Legato
- Staccato

7. Iniciación na psicomotricidade entre ambas mans

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na simultaneidade entre ambas as dúas mans.

8. Práctica de obras adecuadas, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

Traballaranse os métodos didácticos que se indican no apartado III.(D. Recursos didácticos. Técnica e repertorio)

9. Iniciación aos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise dos motivos que forman as frases: pregunta e resposta.
- Elección da dixitación adecuada ao fraseo.
- Relacionar o fraseo coa respiración humana.
- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

10. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.
- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

11. Iniciación na memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Praticar exercicios sinxelos de memorización: visual, nominal, auditiva.
- Realizar unha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización:
 - escoita dunha gravación da peza para desenvolver a memoria auditiva
 - Lectura rítmica e melódica da peza para desenvolver as memorias nominal e auditiva.
- Educar as memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.
- Iniciación á interpretación de memoria, con polo menos dúas pezas do repertorio.

12. Práctica da lectura a primeira vista de textos adecuados ao nivel e cun grao de dificultade crecente que permita o desenvolvemento da capacidade musical e técnica.

- Introducción á lectura a primeira vista con exercicios preparatorios, primeiro a unha soa voz e repartida entre ambas as dúas mans.
- Práctica de todos estes exercicios, insistindo ademais na importancia de aspectos tan básicos como no feito de que o alumno interiorice o pulso e sexa capaz de mantelo en períodos de tempo prolongados así como que permaneza na tonalidade adecuada sen perderse.

13. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Posición correcta do corpo.
- Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.
- Planificación semanal do estudo poñendo obxectivos alcanzables.
- Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.

Proceso de estudo

A) Traballo inicial na obra.

- Lectura correcta da notación, dixitación e todo o relativo a dinámica, articulación e agónica.
- Traballo con mans separadas.
- Práctica lenta dos movementos simultáneos de ambas as dúas mans.
- Análise formal da obra, axeitado ao nivel do alumno.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.
- Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.
- Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.
- Estudo autocrítico baseado en escóitaa da emisión do son.

14. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Iniciación á interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra por trimestre.

15. Práctica de conxunto

- Interpretación de pezas sinxelas, axeitadas ao nivel do alumno, a catro mans co profesor ou outro alumno.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de obras.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura.

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación e a problemática ocasionada pola psicomotricidade:

a) Aplica os Principios básicos de dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía.

b) Resolve eficazmente as dificultades atopadas referentes a coordinación entre ámbalas dúas mans.

3. Demostrar unha correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento axeitadas ao nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.

5. Interpretar obras, axeitadas ao nivel, mostrando coherencia entre a execución e o texto musical. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Recoñece as características rítmicas constitutivas do nivel e transmíteas á interpretación

-Recoñece as características do fraseo e transmíteas con rigor á interpretación, con especial atención: á análise dos motivos que forman as frases, a elección da dixitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana e a relación dos acentos coa linguaxe falada.

6. Ler a primeira vista textos, adecuados ao seu nivel, con fluidez e comprensión.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Toca a primeira vista melodías moi sinxelas repartidas entre ambas as dúas mans e sen perder o pulso.

7. Memorizar e interpretar textos musicais do repertorio do nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica o correcto Proceso de Estudo da partitura, utilizando éste como medio para a comprensión., memorización e interpretación de obras que se adapten aos contidos do curso.

8. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve a creatividade musical na interpretación da obra.

9. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dixitación, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

10. Interpretar en público, como solista ou en grupo, obras adecuadas ao nivel.

Mediante este criterio valoraranse en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve o acto do recital público con corrección.
- Practica a escoita activa á hora da interpretación en grupo.

11. Recoñecer os trazos característicos dunha obra tras a súa audición. Mediante este criterio valoraranse en que medida o alumno ou a alumna:

- Relaciona os aspectos esenciais dunha obra cos coñecementos adquiridos no curso.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase	80,00%
A1 Traballo diario		60,00%
A2 Actitude		20,00%
B.-Exame trimestral	Rexistro no diario de clase	10,00%
C.-Concertos didácticos en público	Rexistro de concertos trimestrais	10,00%

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar un número de obras del programa determinadas polo profesor, das cales como mínimo **3 se tocarán de memoria**.
- Participar a lo menos unha vez en público por trimestre, sempre coa autorización previa do profesor, actividade que forma parte do proceso de avaliación.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obras elixidas polo profesor 25% Obras elixidas polo alumno 25% Obras elixidas a sorteo 50%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un número de obras determinado polo profesor, elixidas do programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Dúas elixidas polo profesor.
- Dúas elixidas a sorteo.
- Dúas elixidas polo alumno.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba exprésase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obras elixidas polo profesor 25% Obras elixidas polo alumno 25% Obras elixidas a sorteo 50%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un número de obras determinado polo profesor, elixidas do programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Dúas elixidas polo profesor.
- Dúas elixidas a sorteo.

- Dúas elixidas polo alumno.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

TCHOKOV- GEMIU

GARCÍA ABRIL

BASTIEN

LEMOINE

CZERNY

CZERNY

BARTÓK

VACCA

O Piano

Cuadernos de Adriana

Piano Básico

Meu primeiro libro de piano

Estudos Op. 599.

Os cinco dedos

Mikrokosmos 1.

Musigato

**IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A
RECUPERACIÓN DA MATERIA**

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· Conectar os elementos da técnica coa expresión

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) **O método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) **O método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxea.

VI.-PROBAS DE ACCESO

De acordo co Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música e coa Circular 4/2008 polo que se regulan as probas de acceso ao grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música para acceder ás ensinanzas de grao elemental de música será requisito imprescindible superar unha proba específica de acceso, que garante os principios de igualdade, mérito e capacidade.

O procedemento de acceso ao primeiro curso de grao elemental atenderá exclusivamente á avaliación das aptitudes musicais das persoas aspirantes e á idade idónea para iniciar os seus estudos nas especialidades instrumentais. En todo caso, a idade mínima de acceso será de oito anos e a máxima de catorce anos, cumpridos ou por cumprir dentro do ano natural.

1. Os aspirantes a ingresar na primeiro curso do grao elemental disporán dun máximo de dúas convocatorias para o acceso ao mesmo, non computándose, para estes efectos, as probas nas que se obtivo a puntuación mínima para acceder a este curso.

2. A proba para avaliar as aptitudes musicais incluírá, polo menos, os seguintes aspectos:

- Exercicios para avaliar a aptitude rítmica.
- Exercicios para avaliar a aptitude auditiva e vocal.
- Exercicios para avaliar a aptitude de psicomotricidade.

3. A realización destes exercicios efectuaranse de maneira que ningún deles teña carácter eliminatorio. A valoración realizarase considerando tanto cada un dos aspectos sinalados no punto anterior como o conxunto da proba globalmente. Así mesmo, cada centro poderá contemplar no seu procedemento de acceso unha ponderación en relación á idade dos aspirantes.

4. A proba de acceso cualificarase globalmente de 1 a 10 puntos, ata un máximo dun decimal, debendo obter o aspirante unha puntuación mínima de 5 puntos para superar a proba.

5. Os aspirantes que superasen a proba e non obtivesen praza na especialidade instrumental solicitada, poderán elixir outra de acordo coas súas preferencias entre as vacantes que queden por cubrir. A estes efectos, os aspirantes que elixan a nova especialidade perderán toda posibilidade de escoller a especialidade solicitada no momento da inscrición na proba.

6. A proba será xulgada por un tribunal nomeado a tal efecto pola dirección do centro que estará integrado, preferentemente, por profesorado do departamento de Linguaxe Musical.

2º GE

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Coñecemento da morfoloxía do piano e da posición correcta á hora da interpretación.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Consolidación dunha correcta posición ante o teclado.
- Experimentación das posibilidades sonoras do instrumento.
- Iniciación ao uso do pedal de resonancia a tempo e ao recoñecemento da súa grafía nun texto musical.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

- Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.
- Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.
- Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.
- Eliminan a excesiva tensión motriz.
- Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.
- Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.
- Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.
- Permiten maior capacidade de movemento.

3. Coñecemento da dixitación pianística.

- Coñecemento da numeración correspondente a cada dedo.
- Principios básicos da dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Exercicios básicos específicos de dixitación aplicada sobre unha partitura sinxela.

4. Estudo da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a resistencia e a velocidade dos dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos
- Consolidación da execución do paso do pulgar.

- Práctica das escalas ata unha alteración: dúas octavas de extensión ascendente e descendente en movemento paralelo e contrario
- Consciencia da separación lateral dos brazos sobre o eixo central do corpo na práctica das escalas.

5. Lectura e comprensión dos diferentes elementos dunha partitura musical

- Perfeccionamento na lectura das claves de Sol e Fa en 4º línea
- Recoñecemento dos principais signos de dinámica.
- Recoñecemento dos principais signos de agónica.

6. Interpretación dos principais signos de articulación e acentuación

- Consolidación dos signos de articulación.
- Recoñecemento dos principais signos de acentuación.

7. Iniciación na psicomotricidade entre ambas mans

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na simultaneidade entre ambas dúas mans.

8. Práctica de obras axeitadas, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

Traballaranse os métodos didácticos que se indican no apartado III.(D. Recursos didácticos. Técnica e repertorio)

9. Iniciación aos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise dos motivos que forman as frases.
- Elección da dixitación adecuada ao fraseo.
- Relación do fraseo coa respiración humana.
- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

10. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.
- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

11. Iniciación na memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Praticar exercicios sinxelos de memorización: visual, nominal, auditiva e analítica.
- Realizar unha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización:
 - escoita dunha gravación da peza para desenvolver a memoria auditiva
 - Lectura rítmica e melódica da peza para desenvolver as memorias nominal e auditiva.
- Educar as memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.

- Iniciación á interpretación de memoria, con polo menos tres pezas do repertorio.

12. Práctica da lectura a primeira vista de textos adecuados ao nivel e cun grao de dificultade crecente que permita o desenvolvemento da capacidade musical e técnica.

- Consolidación da lectura a primeira vista con exercicios do nivel correspondente.
- Práctica de todos estes exercicios, insistindo ademais na importancia de aspectos tan básicos como no feito de que o alumno interiorice o pulso e sexa capaz de mantelo en períodos de tempo prolongados así como que permaneza na tonalidade adecuada sen perderse.

13. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Posición correcta do corpo.
- Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.
- Planificación semanal do estudo poñendo obxectivos alcanzables.
- Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.

Proceso de estudo

A) Traballo inicial na obra.

- Lectura correcta da notación, dixitación e todo o relativo a dinámica, articulación e agónica.
- Traballo con mans separadas.
- Práctica lenta dos movementos simultáneos de ambas dúas mans.
- Análise formal da obra, axeitado ao nivel do alumno.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.
- Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.
- Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.
- Estudo autocrítico baseado en escóitaa da emisión do son.

14. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Iniciación á interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra por trimestre.

15. Práctica de conxunto

- Interpretación de pezas sinxelas, axeitadas ao nivel do alumno, a catro mans co profesor ou outro alumno.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Axeitar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento
- Aplica o control muscular eficazmente minimizando os movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de obras. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Realiza unha correcta lectura da partitura
- Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación e a problemática ocasionada pola psicomotricidade:
 - a) Aplica os Principios básicos de dicitación, incidindo especialmente na relación entre dicitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía
 - b) Resolve eficazmente as dificultades atopadas referentes a coordinación entre ámbalas dúas mans
 - c) Emprega correctamente a técnica en función dos aspectos musicais atopados na partitura.

3. Demostrar unha correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento axeitadas ao nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento e o emprega nas interpretacións.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións e correccións do profesor.
- Mantén un ritmo de traballo diario durante todo o curso demostrando unha crecente autonomía no proceso de estudo.

5. Interpretar obras, axeitadas ao nivel, mostrando coherencia entre a execución e o texto musical. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Recoñece as características rítmicas constitutivas do nivel e transmíteas á interpretación
- Recoñece as características do fraseo e transmíteas con rigor á interpretación, con especial atención: a análise dos motivos que forman as frases, a elección dos ataques adecuados ao fraseo, a elección da dicitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana e a relación dos acentos coa linguaxe falada.
- Recoñece e interpreta os diferentes signos de dinámica e agóxica.

6. Ler a primeira vista textos, adecuados ao seu nivel, con fluidez e comprensión. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Toca a primeira vista pezas moi sinxelas e sen perder o pulso.

7. Memorizar e interpretar textos musicais do repertorio do nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica o correcto Proceso de Estudo da partitura, utilizando éste como medio para a comprensión., memorización e interpretación de obras que se adapten aos contidos do curso.

8. Amosar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve a creatividade musical na interpretación da obra.

9. Amosar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dicitación, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

10. Interpretar en público, como solista ou en grupo, obras adecuadas ao nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve o acto do recital público con corrección.

- Practica a escoita activa á hora da interpretación en grupo.

11. Recoñecer os trazos característicos dunha obra tras a súa audición. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Relaciona os aspectos esenciais dunha obra cos coñecementos adquiridos no curso.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase	80,00%
A1 Traballo diario		60,00%
A2 Actitude		20,00%
B.-Exame trimestral	Rexistro no diario de clase	10,00%
C.-Concertos didácticos en público	Rexistro de concertos trimestrais	10,00%

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar un número de obras del programa determinadas polo profesor, das cales como mínimo **3 se tocarán de memoria**.
- Participar ao menos unha vez en público por trimestre, sempre coa autorización previa do profesor, actividade que forma parte do proceso de avaliación.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final 	Obras elixidas polo profesor 25% Obras elixidas polo alumno 25% Obras elixidas ao chou 50%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un número de obras determinado polo profesor, elixidas do programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Tres elixidas polo profesor.
- Dúas elixidas ao chou.
- Tres elixidas polo alumno.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final 	Obras elixidas polo profesor 25% Obras elixidas polo alumno 25% Obras elixidas ao chou 50%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un número de obras determinado polo profesor, elixidas do programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Tres elixidas polo profesor.
- Dúas elixidas ao chou.
- Tres elixidas polo alumno.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxeccionador Gravadora

Ordenador

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Biblioteca

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

J.S. BACH	El Albúm de Ana Magdalena
KOHLER	Estudos Op. 150
KOHLER	Estudos Op. 151
BARTÓK	Mikrokosmos II
BURGMÜLLER	Estudos op.100
J. DURÁN	Pezas infantís
R. GROBA	Sete Xoguetes
NIKOLAEV	Escuela Rusa de piano
TCHOKOV-GEMIU	O piano
VACCA	O Musigato
BASTIEN	Piano Básico

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas as mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha

organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

Conectar os elementos da técnica coa expresión

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e , tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levalos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

·Métodos segundo o seu grao de intervención:

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentárase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

Métodos segundo o seu grao de influencia:

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

·**Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxela.

VI.-PROBAS DE ACCESO

CONTIDOS

- **Parte Artística.**

Interpretación de dúas obras de autores distintos.

MARIA VACA	Il musigato Vol.1
CHOKOV-GEMIU	El piano. Preparatorio.
EMONTS, F.	Método europeo
BEYER	Op.101(exercicios do nº 30 ao 50 agás os exercicios a catro mans)
BARTÓK	Mikrokosmos Vol.1
BASTIEN	Piano Basics, level 1
A.GARCÍA ABRIL	Caderno de Adriana 1ªparte (I-IX)
CZERNY	Estudios Op.599
CZERNY	Os cinco dedos
LEMOINE	Meu primeiro libro de piano

- **Repentización.**

Lectura a primeira vista dun fragmento musical dunha melodía distribuída entre ambas dúas mans. O alumno/a disporá de 3 minutos para preparar o exercicio. Asemade terá un piano á súa disposición.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- **Parte técnica.**

Posición do corpo.
Relaxación
Igualdade na articulación
Paso do polegar
Movemento do cóbado

Simultaneidade de ámbalas mans

- **Parte artística.**

Posición do corpo

Plans sonoros

Pulso

Tempo

Articulación

Dinámica

Memorización

Interpretación do silencio

- **Repentización.**

Valorarase a correcta execución do exercicio tendo en conta os aspectos técnicos e artísticos anteriormente mencionados, ademáis da continuidade no pulso da obra.

3º GE

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Coñecemento da morfoloxía do piano e da posición correcta á hora da interpretación.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Consolidación dunha correcta posición ante o teclado.
- Experimentación das posibilidades sonoras do instrumento.
- Consolidación do uso do pedal de resonancia a tempo.
- Iniciación aos diferentes usos do pedal tales como o pedal a contratempo e o pedal de acentuación.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

- Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.
- Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.
- Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.
- Eliminan a excesiva tensión motriz.
- Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.
- Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.
- Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.
- Permiten maior capacidade de movemento.

3. Coñecemento da dixitación pianística.

- Coñecemento da numeración correspondente a cada dedo.
- Principios básicos da dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Iniciación á dixitación para a repetición dunha mesma nota con cambio de dedo, substitucións e deslizamentos de dedo.
- Exercicios básicos específicos de dixitación aplicada sobre unha partitura sinxela.

4. Estudo da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a resistencia e a velocidade dos dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos.
- Consolidación da execución do paso do pulgar.
- Práctica das escalas ata tres alteracións: tres octavas de extensión ascendente e descendentemente en movemento paralelo e contrario.
- Iniciación ao estudo da escala cromática.

- Iniciación ao estudo dos arpexios: dúas octavas nas tres posicións, ata unha alteración.
- Consciencia da separación lateral dos brazos sobre o eixo central do corpo na práctica das escalas.

5. Iniciación ao uso do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Iniciación ao uso do peso do brazo para a consecución do legato pianístico.
- Tomar conciencia da liña de son que vai dende o omóplato ata o dedo.
- Sentir todo o brazo como unha unidade non divisible en man, pulso, antebrazo e cóbado.
- Experimentación á caída libre fóra do instrumento e posteriormente no teclado.

6. Lectura e comprensión dos diferentes elementos dunha partitura musical

- Perfeccionamento na lectura das claves de Sol e Fa en 4º línea
- Recoñecemento de todos os signos de dinámica e agónica.

7. Estudo e práctica da ornamentación

- Iniciación a interpretación dos mordentes e apoiaturas

8. Interpretación dos signos de articulación e acentuación

- Consolidación dos signos de articulación e acentuación
- Relación dos signos de articulación e acentuación cos diferentes tipos de ataques pianísticos.

9. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas dúas mans

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na simultaneidade entre ambas as dúas mans.
- Diferenciación dinámica entre melodía e acompañamento.
- Diferenciación de planos sonoros entre as voces de estilo contrapuntístico.

10. Práctica de obras adecuadas, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

Traballaranse as obras que se indican no apartado III.(D. Recursos didácticos. Técnica e repertorio)

11. Traballo dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise dos motivos que forman as frases.
- Elección da dicitación adecuada ao fraseo.
- Elección dos ataques adecuados ao fraseo.
- Iniciación aos procesos cadenciais.
- Traballo dos motivos anacrúsicos.
- Relación do fraseo coa respiración humana.
- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

12. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.
- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

13. Iniciación na memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Pratica de exercicios sinxelos de memorización: visual, nominal, auditiva e analítica.
- Realización dunha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización:
 - escoita dunha gravación da peza para desenvolver a memoria auditiva
 - Lectura rítmica e melódica da peza para desenvolver as memorias nominal e auditiva.
- Educación das memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.
- Consolidación na interpretación de memoria, con polo menos unha peza do repertorio.
- Práctica de técnicas memorísticas para a resolución de posibles problemas na interpretación en público.

14. Práctica da lectura a primeira vista de textos adecuados ao nivel e cun grao de dificultade crecente que permita o desenvolvemento da capacidade musical e técnica.

- Consolidación da lectura a primeira vista con exercicios do nivel correspondente.
- Práctica de todos estes exercicios, insistindo ademais na importancia de aspectos tan básicos como no feito de que o alumno interiorice o pulso e sexa capaz de mantelo en períodos de tempo prolongados así como que permaneza na tonalidade adecuada sen perderse.
- Introducción das dinámicas e diferentes tipos de articulación-acentuación na lectura a vista.

15. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Posición correcta do corpo.
- Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.
- Planificación semanal do estudo poñendo obxectivos alcanzables.
- Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.

Proceso de estudo

A) Traballo inicial na obra.

- Lectura correcta da notación, dixitación e todo o relativo a dinámica, articulación e agónica.
- Traballo con mans separadas.
- Práctica lenta dos movementos simultáneos de ambas as dúas mans.
- Análise formal da obra, axeitado ao nivel do alumno.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.

Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.

Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.

Estudo autocrítico baseado en escóitaa da emisión do son.

16. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Perfeccionamento da interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra por trimestre.

17. Práctica de conxunto

- Interpretación de pezas, axeitadas ao nivel do alumno, a catro mans co profesor ou outro alumno.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Axeitar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento.
- Aplica o control muscular eficazmente minimizando os movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de obras. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura.

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación e a problemática ocasionada pola psicomotricidade:

a) Aplica os Principios básicos de dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía

b) Resolve eficazmente as dificultades atopadas referentes a coordinación entre ámbalas dúas mans

c) Emprega correctamente a técnica en función dos aspectos musicais atopados na partitura.

d) Recoñece e aplica adecuadamente as indicacións de pedal de resonanciada partitura.

e) Controla dun xeito básico o pedal de resonancia en relación á sonoridade.

3. Amosar unha correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento axeitadas ao nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento e o emprega nas interpretacións.

4. Amosar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións e correccións do profesor.
- Mantén un ritmo de traballo diario durante todo o curso demostrando unha crecente autonomía no Proceso de Estudo.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos, axeitadas ao nivel, mostrando coherencia entre a execución e o texto musical. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Recoñece as características rítmicas constitutivas do nivel e transmíteas á interpretación.
- Recoñece as características do fraseo e transmíteas con rigor á interpretación, con especial atención: á análise dos motivos que forman as frases, a elección dos ataques adecuados ao fraseo, a elección da dicitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana e a relación dos acentos coa linguaxe falada.
- Recoñece e interpreta os diferentes signos de dinámica e agónica.
- Recoñece e interpreta os signos de mordente e apoiatura.

6. Ler a primeira vista textos, axeitados ao seu nivel, con fluidez e comprensión.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Toca a primeira vista pezas sinxelas e sen perder o pulso, e realiza as diferentes dinámicas e signos de articulación.

7. Memorizar e interpretar textos musicais do repertorio do nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica o correcto Proceso de Estudo da partitura, utilizando éste como medio para a comprensión, memorización e interpretación de obras que se adapten aos contidos do curso.

8. Amosar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve a creatividade musical na interpretación da obra.

9. Amosar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dicitación, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

10. Interpretar en público, como solista ou en grupo, obras adecuadas ao nivel.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve o acto do recital público con corrección.
- Practica a escoita activa á hora da interpretación en grupo.

11. Recoñecer os trazos característicos dunha obra tras a súa audición. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Relaciona os aspectos esenciais dunha obra cos coñecementos adquiridos no curso.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase	70,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		20,00%
B.-Exame trimestral	Rexistro no diario de clase	15,00%
C.-Concertos didácticos en público	Rexistro de concertos trimestrais	15,00%

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar o número de obras do programa determinadas polo profesor, das cales como mínimo **1 se tocarán de memoria**.
- Participar a lo menos unha vez en público por trimestre, sempre coa autorización previa do profesor, actividade que forma parte do proceso de avaliación.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obra didáctica 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo alumno 30% Obra elixida polo profesor 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 obras didácticas, 1 obra contrapuntística e 3 de obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- 1 obras didácticas elixida a sorteo
- A obra contrapuntística..
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo profesor do resto dos apartados.

Unha das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obra didáctica 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo alumno 30% Obra elixida polo profesor 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 obras didácticas, 1 obra contrapuntística e 3 de obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- 1 obras didáticas elexida a sorteo
- A obra contrapuntística..
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo profesor do resto dos apartados.

Unha das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Obras didácticas:

BURGMÜLLER	Estudos Op. 100
CZERNY	Estudos Op. 849
BERTINI	Estudos Op.100
LEMOINE	Estudos Op. 37.
LOESCHORN	Estudos fáciles op.181

Obras barrocas:

J.S.BACH	Pequenos preludos e fugas
----------	---------------------------

Obras clásicas:

CLEMENTI	Op.70 nº1
BEETHOVEN	Sonatinas nº5, nº6

Obras Románticas:

SCHUMANN	Album da xuventude Op.68; follas de álbum Op.124
TCHAIKOVSKY	Album da xuventude Op.39
SCHUBERT	Valses
GRIEG	Pezas líricas Op.12

Obras modernas:

GRANADOS	Valses poéticos
KAVALEVSKY	Pezas infantís Op.27
BARTÓK	Mikrokosmos Vol.2
PROKOFIEV	Música para nenos
SCHOSTAKOVICH	6 pezas infantís
A.GARCÍA ABRIL	Caderno de Adriana 3ª parte (X-XVI)

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e o comuníque á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas

verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

·**Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano**

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixírase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas as mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

Conectar os elementos da técnica coa expresión

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. Non entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

Métodos segundo o seu grao de intervención:

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos

demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

Métodos segundo o seu grao de influencia:

- a) **Método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.
- b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.
- c) **Método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:

- a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.
- b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.
- c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxea.

VI.-PROBAS DE ACCESO

CONTIDOS

● Parte Artística.

Interpretación de dúas obras: un estudo, unha obra da época Barroca ou outra de estilo distinto.

Repertorio orientativo:

MARIA VACA	Il musigato Vol.2
CHOKOV-GEMIU	El piano. 1º,2º.
BEYER	Op.101(exercicios do nº 51 ao 74)
BARTÓK	Mikrokosmos Vol.2
BASTIEN	Piano Basics, level 2
A.GARCÍA ABRIL	Caderno de Adriana 2ª parte (X-XVI)
EMONTS,F	Método europeo II
LOESCHORN	Estudos fáciles op.181
LEMOINE	Estudos fáciles op37(nº1,2)
BACH,J.S.	Álbum de Ana Magdalena Bach
KOHLER	Estudos Op. 150
KOHLER	Estudos Op. 151
BURGMÜLLER	Estudos op.100
J. DURÁN	Pezas infantís

R. GROBA

Sete Xoguetes

● Repentización.

Lectura a primeira vista dun fragmento musical dunha melodía cun acompañamento musical moi sinxelo. O alumno/a disporá de 4 minutos para preparar o exercicio. Asemesmo terá un piano á súa disposición.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN**● Parte técnica.**

Posición do corpo.
Relaxación
Igualdade na articulación
Paso do pulgar
Movemento do cóbado
Simultaneidade de ámbalas mans

● Parte artística.

Posición do corpo
Plans sonoros
Pulso
Tempo
Articulación
Dinámica
Interpretación do silencio
Ataques e toques: legato, picado, portato
Fraseo
Memorización
Uso do pedal de resonancia

● Repentización.

Valorarase a correcta execución do exercicio tendo en conta os aspectos técnicos e artísticos anteriormente mencionados, ademáis da continuidade no pulso da obra.

4º GE

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Coñecemento da morfoloxía do piano e da posición correcta á hora da interpretación.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Consolidación dunha correcta posición ante o teclado.
- Experimentación das posibilidades sonoras do instrumento.
- Correcto uso do pedal de resonancia a tempo.
- Consolidación dos diferentes usos do pedal tales como o pedal a contratempo e o pedal de acentuación.
- Iniciación ao uso do pedal unha corda.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.

Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.

Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.

Eliminan a excesiva tensión motriz.

Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.

Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.

Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.

Permiten maior capacidade de movemento.

Percepción interna da propia relaxación.

3. Coñecemento da dixitación pianística.

- Coñecemento da numeración correspondente a cada dedo.
- Principios básicos da dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Iniciación á dixitación para a repetición dunha mesma nota con cambio de dedo, substitucións e deslizamentos de dedo.
- Exercicios básicos específicos de dixitación aplicada sobre unha partitura sinxela.

4. Estudo da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a resistencia e a velocidade dos dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos.
- Consolidación da execución do paso do pulgar.
- Práctica das escalas ata catro alteracións: tres octavas de extensión ascendente e descendentemente en movemento paralelo e contrario.

- Iniciación ao estudo da escala cromática.
- Iniciación ao estudo dos arpejos: tres octavas nas tres posicións, ata dúas alteracións.
- Consciencia da separación lateral dos brazos sobre o eixo central do corpo na práctica das escalas.
- Consecución dunha maior independencia das mans.

5. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arreglo ás distintas convencións interpretativas.

Para conseguir que o alumno diferencie as características estilísticas nas diferentes épocas, abordarase un repertorio que conteña os seguintes apartados:

- Traballo dunha obra contrapuntística da época barroca.
- Traballo dunha obra en forma sonata pertencente ao periodo clásico.
- Traballo dunha obra pertencente ó periodo romántico.
- Traballo dunha obra pertencente ó periodo moderno.

6. Iniciación ao uso do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Iniciación ao uso do peso do brazo para a consecución do legato pianístico.
- Tomar conciencia da liña de son que vai dende o omóplato ata o dedo.
- Sentir todo o brazo como unha unidade non divisible en man, pulso, antebrazo e cóbado.
- Experimentación á caída libre fóra do instrumento e posteriormente no teclado.

7. Lectura e comprensión dos diferentes elementos dunha partitura musical

- Dominio na lectura das claves de Sol e Fa en 4º línea
- Recoñecemento de todos os signos que aparecen na partitura.

8. Estudo e práctica da ornamentación

- Correcta interpretación dos mordentes e apoiaturas.
- Iniciación a interpretación dos diferentes signos de ornamentación.

9. Interpretación dos signos de articulación e acentuación

- Correcta interpretación dos signos de articulación e acentuación
- Relación dos signos de articulación e acentuación cos diferentes tipos de ataques pianísticos.

10. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas dúas mans ou entre os dedos dunha mesma man.

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na simultaneidade entre ambas as dúas mans.
- Diferenciación dinámica entre melodía e acompañamento.
- Diferenciación de planos sonoros entre as voces de estilo contrapuntístico.
- Iniciación a diferenciación dinámica nunha mesma man.

11. Práctica de obras adecuadas, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

Traballaranse as obras que se indican no apartado III.(D. Recursos didácticos. Técnica e repertorio)

12. Traballo dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise dos motivos que forman as frases.
- Elección da dicitación adecuada ao fraseo.
- Elección dos ataques adecuados ao fraseo.
- Iniciación aos procesos cadenciais.
- Traballo dos motivos anacrúsicos.
- Relación do fraseo coa respiración humana.
- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

13. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.
- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

14. Iniciación na memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Práctica de exercicios sinxelos de memorización: visual, nominal, auditiva e analítica.
- Realización dunha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización:

Escoita dunha gravación da peza para desenvolver a memoria auditiva

Lectura rítmica e melódica da peza para desenvolver as memorias nominal e auditiva.

- Educación das memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.
- Consolidación na interpretación de memoria, con polo menos unha peza do repertorio.
- Práctica de técnicas memorísticas para a resolución de posibles problemas na interpretación en público.

15. Práctica da lectura a primeira vista de textos adecuados ao nivel e cun grao de dificultade crecente que permita o desenvolvemento da capacidade musical e técnica.

- Consolidación da lectura a primeira vista con exercicios do nivel correspondente.
- Práctica de todos estes exercicios, insistindo ademais na importancia de aspectos tan básicos como no feito de que o alumno interiorice o pulso e sexa capaz de mantelo en períodos de tempo prolongados así como que permaneza na tonalidade adecuada sen perderse.
- Introducción das dinámicas e diferentes tipos de articulación-acentuación na lectura a vista.

16. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

Posición correcta do corpo.

Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.

Planificación semanal do estudo poñendo obxectivos alcanzables.

Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.

Proceso de estudo

A) Traballo inicial na obra.

- Lectura correcta da notación, dicitación e todo o relativo a dinámica, articulación e agónica.
- Traballo con mans separadas.
- Práctica lenta dos movementos simultáneos de ambas as dúas mans.
- Analise formal da obra, axeitado ao nivel do alumno.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.
- Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.
- Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.
- Estudo autocrítico baseado en escóitaa da emisión do son.

17. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Perfeccionamento da interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra por trimestre.

18. Práctica de conxunto

- Interpretación de pezas, axeitadas ao nivel do alumno, a catro mans co profesor ou outro alumno

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Axeitar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento.
- Aplica o control muscular eficazmente minimizando os movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de obras.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura.

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación e a problemática ocasionada pola psicomotricidade:

a) Aplica os Principios básicos de dicitación, incidindo especialmente na relación entre dicitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía

b) Resolve eficazmente as dificultades atopadas referentes a coordinación entre ámbalas dúas mans

c) Emprega correctamente a técnica en función dos aspectos musicais atopados na partitura.

d) Recoñece e aplica adecuadamente as indicacións de pedal de resonancia da partitura.

e) Controla dun xeito básico o pedal de resonancia e o pedal unha corda en relación á sonoridade.

3. Demostrar unha correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento axeitadas ao nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento do funcionamento do instrumento e o emprega nas interpretacións.

4. Amosar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións e correccións do profesor.

- Mantén un ritmo de traballo diario durante todo o curso demostrando unha crecente autonomía no Proceso de Estudo.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos, axeitadas ao nivel, mostrando coherencia entre a execución e o texto musical. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Recoñece as características rítmicas constitutivas do nivel e transmíteas á interpretación.

-Recoñece as características do fraseo e transmíteas con rigor á interpretación, con especial atención: á análise dos motivos que forman as frases, a elección dos ataques adecuados ao fraseo, a elección da dixitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana e a relación dos acentos coa linguaxe falada.

-Recoñece e interpreta os diferentes signos que aparecen na partitura.

6. Ler a primeira vista textos, adecuados ao seu nivel, con fluidez e comprensión.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Toca a primeira vista pezas sinxelas e sen perder o pulso, e realiza as diferentes dinámicas e signos de articulación.

7. Memorizar e interpretar textos musicais do repertorio do nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica o correcto Proceso de Estudo da partitura, utilizando éste como medio para a comprensión., memorización e interpretación de obras que se adapten aos contidos do curso.

8. Amosar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve a creatividade musical na interpretación da obra.

9. Amosar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Incorpora no seu proceso de aprendizaxe a solución dos problemas relacionados co ritmo, dixitación, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

10. Interpretar en público, como solista ou en grupo, obras adecuadas ao nivel.

Mediante este criterio valoraranse en que medida o alumno ou a alumna:

- Desenvolve o acto do recital público con corrección.
- Practica a escoita activa á hora da interpretación en grupo.

11. Recoñecer os trazos característicos dunha obra tras a súa audición. Mediante este criterio valoraranse en que medida o alumno ou a alumna:

- Relaciona os aspectos esenciais dunha obra cos coñecementos adquiridos no curso.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase	70,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		20,00%
B.-Exame trimestral	Rexistro no diario de clase	15,00%
C.-Concertos didácticos en público	Rexistro de concertos trimestrais	15,00%

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar o número de obras do programa determinadas polo profesor, das cales como mínimo **1 se tocarán de memoria**.
- Participar a lo menos unha vez en público por trimestre, sempre coa autorización previa do profesor, actividade que forma parte do proceso de avaliación.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obra didáctica 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo alumno 30% Obra elixida polo profesor 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 obras didácticas, 1 obra contrapuntística e 3 de obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- 1 obras didácticas elixida a sorteo
- A obra contrapuntística..
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo profesor do resto dos apartados.

Unha das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Boletín de Cualificación · Acta de Avaliación Final	Obra didáctica 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo alumno 30% Obra elixida polo profesor 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 obras didácticas, 1 obra contrapuntística e 3 de obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- 1 obras didáticas elexida a sorteo
- A obra contrapuntística..
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo profesor do resto dos apartados.

Unha das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Obras didácticas:

CZERNY Estudos Op.849

CZERNY Estudos Op. 636

Obras barrocas:

J.S.BACH Invención a 2 ou 3 voces

J.S.BACH Pequenos preludios BWV 925, BWV 928, BWV 936, BWV 937, BWV 938, BWV 943, BWV 999

Obras clásicas:

DIABELLI Sonatinas Op. 151 nº1-4, Op. 168 nº1-4

CLEMENTI Sonatinas Op. 36 nº2-4, nº

KUHLAU Sonatinas Op.20 Nº1-3, Op. 55 nº1-2, nº4

Obras románticas:

MENDELSSOHN Romanzas sen palabras.

BRAHMS Valses

SCHUMANN Album da xuventude Op. 68 nº6, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 23, 24, 25, 28, 31, 32, 33, 35, 36, 37,42

GRIEG Pezas líricas Op. 12 nº1-8, Op.38 nº2, 5, 7

Obras modernas:

SIBELIUS	Penseés Liriques Op. 40
GURIDI	8 apuntes.
GRANADOS	Danzas españolas
GRANADOS	Contos da xuventude Op. 1nº 1, 5, 8
ALBÉNIZ	Follas de album
TURINA	Danzas xitanas Op.55 nº5
DEBUSSY	Rincón dos nenos, 2 e 5
KABALEVSKY	Children´s pieces Op. 27
BARTOK	Mikrokosmos vol. 3 (tres números consecutivos)
PROKOFIEV	Música para nenos Op. 65 nº1-5

IV.-PROCEDIMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de Xuño realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e o comuníque á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

·Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se

logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

·**Estimular a creatividade**

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

·**Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano**

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas as mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

·**Conectar os elementos da técnica coa expresión**

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. Non entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

Métodos segundo o seu grao de intervención:

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas

adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

- a) **Método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.
- b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.
- c) **Método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

- a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.
- b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.
- c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxela.

VI.-PROBAS DE ACCESO

CONTIDOS

Parte Artística.

Interpretación de dúas obras: un estudo, una obra da época Barroca ou outra de estilo distinto.

Repertorio orientativo:

BURGMÜLLER	Estudos fáciles op.100
CZERNY	Op.849
LOESCHORN	Estudos fáciles op.181
LEMOINE	Estudos fáciles op. 37
BACH, J.S.	Pequenos preludios e fugas
BACH, J.S.	Álbum de Ana Magdalena Bach
EMONTS, F	Pezas fáciles para piano: de Bach a Beethoven
CLEMENTI	Op.70 nº1
BEETHOVEN	Sonatinas nº5, nº6
SCHUMANN	Album da xuventude Op.68; follas de álbum Op.124

TCHAIKOVSKY	Album da xuventude Op.39
GRANADOS	Valses poéticos
GRIEG	Pezas líricas Op.12
KAVALEVSKY	Pezas infantís Op.27
BARTÓK	Mikrokosmos Vol.2
PROKOFIEV	Música para nenos
SHOSTAKOVICH	6 pezas infantís
A.GARCÍA ABRIL	Caderno de Adriana 3ª parte (X-XVI)

Repentización.

Lectura a primeira vista dun fragmento musical con alteracións accidentais, acordes, distribución do motivo melódico en ámbalas mans, maticesarticulacións.... O alumno/a disporá de 5 minutos para preparar o exercicio. Asemesmo terá un piano á súa disposición.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN**Parte técnica.**

Posición do corpo.
Relaxación
Igualdade na articulación
Paso do pulgar
Movemento do cóbado
Simultaneidade de ámbalas mans
Peso do brazo

Parte artística.

Posición do corpo
Plans sonoros
Pulso
Tempo
Articulación
Dinámica
Interpretación do silencio
Ataques e toques: legato, picado, portato
Traballo de distintos toques e ataques:legato, staccato, portato, picado, ligado-picado
Fraseo
Control de planos sonoros: toque polifónico
Execución de notas de adorno e a súa interpretación: apoiaturas, mordentes, grupetos
Memorización
Uso do pedal de resonancia a tempo

Repentización.

Valorarase a correcta execución do exercicio tendo en conta os aspectos técnicos e artísticos anteriormente mencionados, ademáis da continuidade no pulso da obra.

INTRODUCCIÓN AO GRAO PROFESIONAL

A música é unha arte que en medida parecida á arte dramática necesita esencialmente a presenza dun mediador entre o creador e o público ao que vai destinado o produto artístico: este mediador é o intérprete.

Corresponde ao intérprete, nas súas múltiples facetas de instrumentista, cantante, Director ou Directora, etc., ese traballo de mediación, comezando a problemática do seu labor polo correcto entendemento do texto, un sistema de signos, recollidos na partitura que, a pesar do seu contínuo enriquecemento ao longo dos séculos, padece de irremediabes limitacións para representar o fenómeno musical como algo esencialmente necesitado de recreación, como algo susceptible de ser abordado dende perspectivas subxetivamente diferentes. O feito interpretativo é, por definición, diverso. E non só pola radical incapacidade da grafía para apresar de maneira total unha realidade - o fenómeno sonoro temporal en que consiste a música sitúase nun plano totalmente distinto ao da escritura -, senón, sobre todo, por ese especial xeito de ser da música, linguaxe expresiva por excelencia, linguaxe dos «afectos», como dicían os vellos mestres do XVII e o XVIII, linguaxe das emocións, que poden ser expresadas con tantos acentos diferentes como artistas capacitados achéguese a ela para descifrar e transmitir a súa mensaxe.

Isto, polo momento, supón a aprendizaxe - que pode ser previo ou simultáneo coa práctica instrumental - do sistema de signos propio da música, que se emprega para fixar, sequera sexa de xeito ás veces aproximativa, os datos esenciais no papel. A tarefa do futuro intérprete consiste, polo tanto, en: aprender a ler correctamente a partitura; penetrar despois, a través da lectura, no sentido do escrito para poder apreciar o seu valor estético, e desenvolver ao propio tempo a destreza necesaria no manexo dun instrumento para que a execución dese texto musical adquira a súa plena dimensión de mensaxe expresivamente significativo para poder transmitir de xeito persuasiva, convincente, a emoción de orde estética que no espírito do intérprete esperta a obra musical cifrada na partitura. Para alcanzar estes obxectivos, o instrumentista debe chegar a desenvolver as capacidades específicas que lle permitan alcanzar o máximo dominio das posibilidades de todo orde que lle brinda o instrumento da súa elección, posibilidades que se achan reflectidas na literatura que nos legaron os compositores ao longo dos séculos, toda unha suma de repertorios que, polo demais, non cesa de incrementarse. Ao desenvolvemento desa habilidade, á plena posesión desa destreza no manexo do instrumento, é ao que chamamos técnica.

O pleno dominio dos problemas de execución que expón o repertorio do instrumento é, dende logo, unha tarefa prioritaria para o intérprete, tarefa que, ademais, absorbe un tempo considerable dentro do total de horas dedicadas á súa formación musical global.

De todos os xeitos, terase moi en conta que o traballo técnico, representado por esas horas dedicadas á práctica intensiva do instrumento, deben estar sempre indisolublemente unidas na mente do intérprete á realidade musical á que se trata de dar canle, evitando constantemente o perigo de que queden reducidas a unha mera exercitación ximnástica. Neste sentido, é necesario, por non dicir imprescindible, que o instrumentista aprenda a valorar a importancia que a memoria - o desenvolvemento desa

esencial facultade intelectual - ten na súa formación como mero executante e, máis aínda, como intérprete, ata se é na súa práctica profesional normal - instrumentista de orquestra, grupo de cámara, etc - non ten necesidade absoluta de tocar sen axuda da parte escrita.

Non é este o lugar de abordar en toda a súa extensión a importancia da función da memoria no desenvolvemento das capacidades do intérprete, pero si de sinalar que á marxe desa básica memoria subconsciente constituída pola inmensa e complexísima rede de accións reflexas, de automatismos, sen os cales a execución instrumental sería simplemente impensable, só está sabido aquilo que se pode recordar en todo momento; a memorización é un excelente auxiliar no estudo, por canto, entre outras vantaxes, pode supor un considerable aforro de tempo e permite desentenderse nun certo momento da partitura para centrar toda a atención na correcta solución dos problemas técnicos e nunha realización musical e expresivamente válida; a memoria xoga un papel de primordial importancia na comprensión unitaria, global dunha obra, xa que ao desenvolverse esta en o tempo só a memoria permite reconstituir a coherencia e a unidade da súa devir.

A formación e o desenvolvemento da sensibilidade musical constitúen un proceso continuo, alimentado basicamente polo coñecemento cada vez máis amplo e profundo da literatura musical en xeral e a do seu instrumento en particular.

A ese desenvolvemento da sensibilidade contribúen tamén naturalmente os estudos doutras disciplinas teórico-prácticas, así como os coñecementos de orde histórica que permitirán ao instrumentista situarse na perspectiva adecuada para que as súas interpretacións sexan estilísticamente correctas. O traballo sobre esas outras disciplinas, que para o instrumentista poden considerarse complementarias, pero non por iso menos imprescindibles, conduce a unha comprensión plena da música como linguaxe, como medio de comunicación que, en tanto que tal, articúlase e constitúese a través dunha sintaxe, duns principios estruturais que, aínda que poden ser apreendidos polo intérprete a través da vía intuitiva nas etapas iniciais da súa formación, non cobran todo o seu valor máis que cando son plena e conscientemente asimilados e incorporados á bagaxe cultural e profesional do intérprete.

Todo iso lévanos a considerar a formación do instrumentista como unha fronte interdisciplinar de considerable amplitude e que supón un longo proceso formativo no que xogan un importantísimo papel, por unha banda, o cultivo temperán das facultades puramente físicas e psico-motrices e, por outra, a progresiva maduración persoal, emocional e cultural do futuro intérprete.

Obxectivos xerais dos ensinos profesionais de música

Decreto 203/2007 do 27 de setembro.

Os ensinos profesionais de música teñen como obxectivo contribuír a desenvolver nos alumnos e alumnas as capacidades xerais e os valores cívicos propios do sistema educativo e, ademais, as capacidades seguintes:

- a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que lles permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos emanados dela que sexan máis idóneos para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o goce da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

Obxectivos específicos dos ensinos profesionais de música

Os obxectivos específicos dos ensinos profesionais de música deberán contribuir a que os alumnos e as alumnas adquiren as capacidades seguintes:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compón o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos, as características, as funcións e as transformacións das linguaxes musicais nos distintos contextos históricos.
- c) Utilizar o «oído interno» como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis do mesmo ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo no aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música a través do canto e de participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o control do corpo e da mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compón o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para conseguir unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas esixencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.

- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente, obras escritas en todas as linguaxes musicais profundando no coñecemento dos diferentes estilos, épocas e, no seu caso os propios da tradición musical galega, así como nos recursos interpretativos de cada un deles.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

Obxectivos do grao profesional de música especialidade de piano

As ensinanzas de piano dos estudos profesionais de música terá como obxectivo contribuír a desenvolver no alumno ou a alumna as capacidades seguintes:

- a) Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- b) Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- c) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- d) Practicar a música de conxunto, integrándose en formacións camelísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquesta en obras de dificultade media, desenvolvendo así o sentido da interdependencia dos respectivos cometidos.
- e) Aplicar con autonomía progresivamente maiores coñecementos musicais para solucionar por si mesmo os diversos problemas de execución que se poidan presentar relativos a dixitación, pedalización, fraseo e dinámica.
- f) Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- g) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.

1º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.

B.-Avaliación extraordinaria de maio (Art. 99 del N.O.F.)

C.-Avaliación extraordinaria

D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, como medio para mellorar a calidade interpretativa.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Iniciación no coñecemento da morfoloxía pianística, podendo recoñecer polo menos as distintas partes do instrumento (táboa harmónica, bastidor, clavixeiro, pedais, macillo, etc.) así como a función que desempeñan.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Antecedentes da relaxación.

Antigamente a relaxación estivo estreitamente ligada á filosofía oriental e a meditación, control da respiración e postura corporal. Na Idade Media os monxes realizaban exercicios diarios de relaxación para favorecer a harmonía do seu corpo, a súa enerxía positiva e o autocoñecemento persoal.

No século XIX coa evolución das ciencias descubriuse a importancia da relaxación, a diminución da tensión física e mental para mellorar a saúde e calidade de vida. Comprobase que baixo estados de tensión as persoas tiñan dificultades para realizar eficazmente o seu traballo e en numerosas ocasións dores musculares, dor de cabeza, baixa autoestima, o cal produce unha reacción de defensa contra a tensión.

Nos anos 60 constátase con investigacións minuciosas en centros universitarios os efectos positivos da relaxación: diminución de presión sanguínea, menor vulnerabilidade ás enfermidades, diminución de dores de cabeza, redución do insomnio...

Actualmente estendéronse as súas liñas de aplicación. En numerosos ámbitos profesionais (empresas, sanidade, profesorado...) faise cada vez máis fincapé nos métodos de relaxación como medida preventiva ante a tensión. Nun futuro será necesario para todos/as, De Prado (2000:24) e debe ensinarse na escola para que os nenos/as saiban como reaccionar ante situacións estresantes para eles.

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

- Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.

- Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.

- Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.

- Eliminan a excesiva tensión motriz.

- Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.

- Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.

- Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.

- Permiten maior capacidade de movemento.

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

Durante todo o grao profesional insistirase na explicación ao alumno da importancia da relaxación dos músculos do brazo, pois deixan en liberdade ao membro que sosteñen e

pon en valor o seu peso, que constitúe unha enerxía ou forza motriz que se transmite á man para que provoque o funcionamento da tecla, en resumo, que o peso do brazo para o pianista é o mesmo que o aire para o cantante e é factor principal na conducción dinámica do son.

- Desenvolvemento do hábito de:

- Tomar conciencia da liña de son, que vai desde o omóplato ata o dedo, evitando rompela con tensións en calquera articulación (ombreiro, cóbado, boneca ou cotenos).
- Sentir todo o brazo como unha unidade, non divisible en man-boneca-antebrazo-cóbado, converténdose nunha especie de serpe, e sen pensar no movemento dos dedos como algo independente.
- Considerar o cóbado como unha canle que debe deixar pasar o peso ata a man, amortecendo os golpes ou ataques ao teclado.
- Tomar conciencia de que a presión dos dedos logo de producir o son é un desperdicio de enerxía e fonte de tensións.

- Introducción á utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fose do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.

- Introducción aos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os saltos.

- Introducción ao impulso vertical que permita a realización do “staccato ligero”.

4. Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a velocidade e a resistencia de dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Iniciación nas escalas e arpejos, mediante a práctica destas como mínimo ata 4 tons maiores e 4 menores.

- Iniciación na práctica de exercicios tanto de caída libre, como por contacto, sobre calquera dedo ou intervalo, por mans separadas, potenciando así a resistencia do dedo.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos en calquera tonalidade.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas,

lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten):

Aínda que todos os movementos realizados durante a execución pianística están interrelacionados, considero conveniente a súa separación para así adquirir nun principio unha maior conciencia e posteriormente un maior dominio técnico.

- Pulso: Práctica do movemento de retroceso. Movemento de rotación en deseños de dedos correlativos, non correlativos e arpexiados (Baixo de Alberti). “Stacatto ligero”.

- Antebrazo-Cóbado: Práctica do ataque vertical para a realización do portato e non legato. Práctica do impulso lateral cun movemento semicircular, en pequenos saltos con caída nunha nota ou nun acorde.

- Brazo-Ombreiro: Práctica da sensación do peso do brazo para a súa aplicación nos acordes en fortísimo. Acordes finais nos estudos.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man,

tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Diferenciación dinámica entre melodía-acompañamento.
- Diferenciación de planos sonoros entre as voces no estilo contrapuntístico.
- Traballo da simultaneidade das terceiras e dos ataques que contribúan a timbrar a nota máis aguda.
- Inicio na diferenciación dinámica nunha mesma man entre notas melódicas e acompañamentos de forma alterna.

7. Análise da dicitación pianística en función da complexidade das dificultades a resolver:

- Principios básicos de dicitación, incidindo especialmente na relación entre dicitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Principios básicos de dicitación: Iniciación ás dicitaciónes sucesivas sobre unha mesma tecla, deslizamentos, substitucións, e repartición de voces (ou capas sonoras) entre unha ou outra man na textura de face a unha maior comodidade postural.
- Exercicios básicos específicos de dicitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dicitación pianística.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia

- Utilización de recursos metodolóxicos relacionados coa Linguaxe Musical e fóra do piano na resolución de problemas do repertorio relacionados coa polirritmia, suscitados entre a man dereita e a esquerda do alumno.
- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia:
 - Relacionados coa proporción matemática, coa dinámica e coa agónica
 - Relacionados coa diminución ou incremento de tempo- Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman as secuencias polirrítmicas .
 - Resolución de polirrítmias entre as mans dereita e esquerda ou viceversa con valores de 2 contra 3 subdivisións de parte e excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais.
 - Resolución de polirrítmias básicas entre as dúas mans provocadas pola ornamentación

9. Práctica de escalas e arpexos

O traballo de escalas e arpexos nestes primeiros cursos debe ter como obxectivos principais, a adquisición dunha boa base na mecánica dixital e o correcto enlace dos sons nos continuos desprazamentos do brazo. Para iso é imprescindible un traballo minucioso, lento e unha gran concentración. Traballaranse fundamentalmente en legato. **-Escalas.** Práctica en cada curso de dúas tonalidades maiores cos seus correspondentes relativos menores. Nas tonalidades menores traballaranse tanto a escala harmónica como a melódica. O traballo realizarase por movemento directo ata unha extensión de catro oitavas.

-Arpexos. Práctica en cada curso de dúas tonalidades maiores cos seus correspondentes relativos menores, así como os seus investimentos. O traballo realizarase por movemento directo ata unha extensión de catro oitavas.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

O emprego do pedal de resonancia foi evolucionando ao longo da historia da literatura pianística, de acordo aos gustos e principios estéticos de cada época, pero tamén á evolución das características mecánicas e sonoras do piano. Do mesmo xeito introduciuse o uso doutros pedais, entre os que conseguiron perdurar o pedal unha corda e o pedal tonal. O coñecemento destas características e a súa aplicación á execución por parte do alumno ofrece un interese específico no Grao Profesional, xa que contribúe a desenvolver criterios interpretativos, marcando un principio de progreso na súa formación; o pedal deixa de considerarse unicamente desde o punto de vista técnico e sonoro.

-Pedal anticipado, coincidente e demorado.

-Pedal sincopado e a tempo.

-O pedal de resonancia en relación á sonoridade, desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical.

-Convencións para a indicación do pedal na partitura.

-Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización, con especial atención na escritura contrapuntística e da época do clasicismo.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

O profesor seleccionará obras e estudos que axuden a resolver os seguintes problemas técnicos:

- Pasaxes curtas con terceiras en tempo lento en staccato e legato, en distintas dinámicas.

- Pasaxes curtas en oitavas en staccato.

- Pasaxes con arpexos para favorecer o traballo do paso do pulgar.

- Pasaxes de escalas diatónicas e cromáticas en distintas dinámicas e articulación.

- Diferenciación de planos sonoros entre ambas mans.

- Pedal de prolongación a tempo e sincopado.

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise formal das obras do programa.

- Análise dos motivos que forman as frases.

- Elección da dixitación adecuada ao fraseo.

- Elección dos ataques adecuados ao fraseo.

- Relacionar o fraseo coa respiración humana.

- Recoñecemento os procesos cadenciais.

- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

- Traballo dos motivos anacrúsicos.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas.

Para conseguir que o alumno diferencie as características estilísticas nas diferentes épocas, abordarase un repertorio que conteña os seguintes apartados:

- Traballo dunha obra de forma sonata pertencente ao período clásico.
- Traballo de obras contrapuntísticas a dúas voces de época barroca.
- Traballo de obras pertencentes ao período romántico.
- Traballo de obras do século XX.

14. Iniciación á interpretación de música contemporánea e ao coñecemento dos seus graffías e estilos.

A interpretación da música contemporánea non só é necesaria por razóns obvias de coñecemento do repertorio senón como propedéutica para a interpretación do repertorio de tempos anteriores, xa que a técnica da música contemporánea incorpora os procedementos anteriores pero dun xeito, en moitos caso máis dinámica tendo que mobilizar todo con máis rapidez.

Unha boa parte da música dos séculos XX e XXI require para a súa representación gráfica, da adopción de novos signos que sexan capaces de representar o novo estado de cousas.

A dificultade da aprendizaxe das novas graffías, reside por unha banda na falta de familiaridad coa nova música, é dicir, no descoñecemento; pero por outra banda, os novos achados musicais ou os novos requirimentos, non dispón dun catálogo universal de signos, de tal xeito que en moitos casos, cando nos achegamos á música contemporánea, un dos retos é o descifrado duns signos que son particulares para cada compositor, aínda que en case todos os casos en que aparece nova graffía, o compositor engade un código para descifrar os signos que non son de uso común.

- Primeiros contactos co piano como fonte sonora na súa integridade: Non soamente usamos o teclado senón tamén a caixa harmónica e o arpa.
- Piano preparado e obxectos para producir son no arpa e eventualmente no teclado.
- Iniciación ás novas graffías:
 - Alturas: Cluster, sen son para o uso dos armónicos, alturas indeterminadas.
 - Calderóns e silencios
 - Ausencia de barra de compás
 - Duracións aproximadas
- Utilización dos puños, man aberta, antebrazo para a produción de son.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Recoñecemento dos principais signos de ornamentación, así como dos grupos ornamentais que aparezan xa escritos.
- Iniciación á interpretación dos adornos máis frecuentes como mordentes (tanto superiores como inferiores) ou grupetos.
- Coñecemento das principais regras de ornamentación en función da época e o estilo. (Como explicarlles se deben comezar pola nota superior ou a real, se deben tocar a nota no tempo ou anticipala, ou se deben medir o adorno, etc).

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.
- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos posturais na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos defectos na emisión do son en base ás súas causas
- Gravación de audicións/concertos e comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos tanto posturais como de emisión de son

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado

A introdución das novas tecnoloxías no campo da educación durante os últimos anos está permitindo ensanchar o propio ámbito de actuación educativa. O proceso da educación musical non pode quedar á marxe de toda esta evolución. O presente contido efectúa unha descrición dalgunhas das aplicacións musicais en cd-rom existentes, a maioría deles co obxectivo de desenvolver aspectos relacionados coa audición e os estilos musicais

- Informática e educación musical:

- Tarxeta de son
- Midi

- Aplicacións didácticas:

- Programas musicais editores e secuenciadores (finale, sibelius, encore, cubase)
- Aplicacións procedentes de Internet
- Aplicacións musicais en soporte cd-rom

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

As características técnicas e sonoras dos instrumentos de teclado xunto coa súa evolución, foron determinando un cambio constante na forma de execución así como no seu repertorio.

- Coñecemento global dos instrumentos anteriores ao fortepiano: clavicémbalo e clavicordio.
- Reflexión sobre a relación existente entre as características destes instrumentos (pulsación, extensión, etc..) e a técnica empregada.

- Audición de gravacións realizadas en devanditos instrumentos, se é posible do repertorio utilizado polo alumno, comparando as súas posibilidades sonoras con respecto ás do piano.
- Repertorio: Invencións, fugas, tocatas, variacións, suites, sonatas bipartitas.

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Lectura de textos e ver vídeos dos pianistas máis relevantes do pasado e do presente.
- Audición de gravacións de obras do repertorio pianístico e analizar as diferentes versións.
- Manexo de edicións de calidade do repertorio programado.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Realizar unha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización, como a lectura da peza no piano, a audición de diversas gravacións sonoras que permitan crear unha imaxe máis global, ou a procura de información sobre o compositor e a obra.
- Educar as memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Recoñecemento da estrutura formal da obra a estudar.
- Recoñecemento das frases, pontes, procesos cadenciais, introdución e coda.
- Interpretación acorde á importancia das frases, inicio, punto culminante e final, así como das repeticións, imitacións e variacións das mesmas.
- Identificación da voz máis importante na música contrapuntística.
- Identificación da forma binaria e ternaria do lied.
- Identificación das partes da sonata clásica.
- A forma contemporánea non baseada nas repeticións temáticas senón noutros parámetros sonoros.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Interpretación de memoria, con polo menos dúas obras do repertorio.
- Traballo de memorización con piano, e aplicación neste traballo das principais memorias como son a táctil, a muscular ou a auditiva.
- Explicación teórica dos distintos tipos de memorias: muscular, táctil, auditiva, visual, nominal, rítmica, analítica e emotiva.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Posición correcta do corpo.
- Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.
- Respiración lenta durante a práctica para a oxixenación muscular.

Planificación diaria do estudo poñendo obxectivos alcanzables
 Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.
 Práctica da consciencia na sensación táctil, corporal e sonora.
 Utilización de gravacións de intérpretes de prestixio tanto en audio como en vídeo para a súa análise.

Proceso de estudo

A) Análise formal da obra.

- Lectura correcta das notas, silencios, as súas duracións e dixitados.
- Análise de todo o contido da partitura (harmonía, contrapunto, dinámica , agónica, articulacións, fraseos, pedais e carácter)
- Elección do tipo de ataque para cada pasaxe.
- Práctica lenta con amplitude de movementos.
- Traballo con mans separadas.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.
- Illamento das dificultades e incorporación paulatina do resto dos elementos.
- Estudo do encadenamiento das diferentes seccións nas que dividimos a obra durante o proceso de estudo.
- Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.
- Revisión da análise realizada na primeira lectura (pedais, fraseos, dixitados,etc..)
- Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.
- Estudo autocrítico baseado en escoítaa da emisión do son.
- Gravación da interpretación da obra ou pasaxes illadas para mellorar a súa execución.

Todas estas recomendacións adaptaranse ás esixencias e coñecementos correspondentes a este nivel.

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Iniciación á interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra, mantendo o grao de concentración necesario durante a interpretación de devandita obra.

- Coñecemento dos distintos aspectos psicolóxicos que poden perturbar a execución musical como as preocupacións técnicas, a evocación de erros cometidos ou as proxeccións, para poder tratalos e conseguir unha correcta execución musical.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. **Axeitar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental.** Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras. Mediante este Criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a problemática ocasionada pola polirrítmia e a pedalización:

a) Aplica os Principios básicos de dicitación, incidindo especialmente na relación entre dicitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía

b) Aplica os Principios básicos de dicitación en relación á iniciación ás dicitaciónes sucesivas sobre unha mesma tecla, deslizamentos, substitucións, e repartición de voces (ou capas sonoras) entre unha ou outra man na textura de cara a unha maior comodidade postural

c) Resolve polirrítmias entre as mans dereita e esquerda ou viceversa con valores de 2 contra 3 subdivisións de parte (primeiro curso) excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais

d) Resolve polirrítmias básicas entre as dúas mans provocadas pola ornamentación.

e) Recoñece e aplica adecuadamente as indicacións de pedal de resonancia da partitura.

f) Manexa dun xeito básico o pedal de resonancia en relación á sonoridade dende o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:

f1) Pedal anticipado, coincidente e demorado.

f2) Pedal sincopado e a tempo.

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.

4. Amosar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes e grupettos

-Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación con especial atención á análise dos motivos que forman as frases, a elección da dicitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana, a elección dos ataques adecuados ao fraseo, o recoñecemento dos procesos cadenciais, a relación dos acentos coa linguaxe falada e o traballo dos motivos anacrúsicos
-Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica a análise formal da partitura, utilizando este como medio para a comprensión e memorización, sendo capaz de memorizar unha obra de forma A-B-A ou calquera outra que se adapte aos contidos do curso
- Interpreta de memoria dúas obras do repertorio.

7. Amosar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra.Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra

8. Amosar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos.Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dicitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración necesario durante a interpretación da obra.

10. Amosar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento.Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos instrumentos anteriores ao fortepiano contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	60,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		10,00%
B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	20,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	20,00%

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
 - Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
 - Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas
- Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20%

		Obra elixida polo Profesor 30%
		Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Unha das obras deberá ser interpretada de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Unha das obras deberá ser interpretada de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

4 Estudos a elixir entre:

HELLER	Estudos op.46
BERTINI	Estudos op.29, op.32 e op.100
MOSZKOWSKY	Pequenos estudos op.91
POZZOLI	Studi a moto rapido do nº 10 ao 15.
BURGMÜLLER	Estudos op. 105, op 109
CZERNY	Estudos op.299
JENSEN	Estudos op.32

Apartado 2º: Polifónicas

Dúas obras a elixir das cales polo menos unha será de Bach:

BACH	Pequenos preludios e Invencións a 2 voces
PURCELL	Ground Z 645
HAENDEL	Capriccio G 270, Sonatina G 40
RAMEAU	Pezas (p.e. Fanfarinette)

Apartado 3º: Clásica

Un tempo de Sonata ou un Tema con variacións a elixir entre:

KUHLAU	Sonata op.59, numeros 1,2,3
MOZART	Sonatas KV 545, KV 189h (283).
HAYDN	Sonatas números: Hob. XVI/13, Hob.XVI/14, Hob. Hob. XVI/22, Hob XVI/27, Hob. XVI/35, Hob. XVI/36, Hob.XVI/51. Variacións: Arieta con 12 variacións na M. Hob.XVII/2; Arieta con 12 variacións na miña b M Hob. XVII/3.
BEETHOVEN	Sonata nº 20.

Variacións: 9 variacións sobre un aria de Paisiello na M
WoO 69;6 Variacións en Sol M. WoO 70;8 Variacións en
Do M WoO 72;7 Variacións en Do M WoO 78;6
variacións en Sol M WoO 77;

Apartado 4º: Romántica

Unha obra a elixir entre:

LISZT	Consolacións nº 2, 5
SCHUMANN	Album da Mocidade, números 22, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 39, 40; Escenas do Bosque op. 82, números 1, 2, 3, 4, 6; Escenas Infantís op. 15, números 2, 3, 5, 7, 8, 11 Nocturnos números 2, 4, 7, 9, 11,15. Ed. Ricordi.
FIELD	Momentos musicais op. 94 números 1, 3, 6; Impromptus op. 142 número 2; Scherzos D 593; Allegretto en Do m D 915.
SCHUBERT	
CHOPIN	Preludios números 1, 9, 11, 13; Valses números 9, 10, Mazurkas op. 6, número 12; op. 7, números 1, 2, 3, 4, 5; op. 17, números 2, 3; op. 24, números 1, 2, 3; op. 30, números 1, 2, 3; op. 33, nº 1; op.41, números nº 2; op. 63, números 2, 3; op. 67, 1,3; op. 56, números 3,4.
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras números 7, 14, 22, 27, 28, 29, 33, 35, 38, 41, 45.
GRIEG	Pezas líricas op. 38, número 1; op. 47, números 3, 6; op.57, números 2, 6; op. 62, números 1, 2, 5; op. 6, número 4; op. 68, números 2,4.

Apartado 5º: Modernas e contemporáneas

Dúas obras a elixir entre:

DEBUSSY	Children´s corner números 1, 2, 5. Negrito
GURIDI	Danzas Vellas (unha delas)/delas).
SELECTOS	Escenas Románticas nº 2; Danzas Españolas números 2 , 4,10.
ALBENIZ	Rumores da Caleta (da Suite España), Malagueña, Serenata. Capricho Catalán
BARTOK	Mikrokosmos núms. 97, 99, 100, 104, 112, 118.
SHOSTAKOVICH	Preludios op.34-núms: 1, 4 ,7,16,21.
PAI DONOSTIA	Preludios núms.1, 6, 7, 9, 10, 14, 19, 20, 21.
MAC DOWELL	Woodland Sketches op.51 (un) Sexa Pieces op.55 núms 2,4,5,7 Fire side Trles op.61 núms 1, 6 New England Idyls op.2 núms 14

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria de xuño.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· **Conectar os elementos da técnica coa expresión**

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e , tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) **O método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias exclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxea.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo 1** adxúntase un listado de obras orientativas.

A superación da proba de acceso faculta exclusivamente para matricularse no curso académico de 1º curso de grao profesional. Unha vez superada esta proba, a matriculación no centro queda supeditada ás vacantes ofertadas para ese curso académico.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH	Invención a 2 ou 3 voces
J.S.BACH	Pequenos preludios BWV 925, BWV 928, BWV 936, BWV 937, BWV 938, BWV 943, BWV 999

Obras Clásicas

DIABELLI	Sonatinas Op. 151 nº1-4, Op. 168 nº1-4
CLEMENTI	Sonatinas Op. 36 nº2-4, nº 6
KUHLAU	Sonatinas Op.20 Nº1-3, Op. 55 nº1-2, nº

Obras Románticas

SCHUMANN	Album da xuventude Op. 68 nº 6, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 23, 24, 25, 28, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 42
GRIEG	Pezas líricas Op. 12 nº 1-8, Op.38 nº 2, 5, 7

Obras Modernas

KABALEVSKY	Children´s pieces Op. 27
BARTOK	Mikrokosmos vol. 3 (tres números consecutivos)
GRANADOS	Contos da xuventude Op. 1 nº 1, 5, 8
PROKOFIEV	Música para nenos Op. 65 nº 1-5
TURINA	Danzas xitanas Op.55 nº5

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:
 - Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
 - Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.
2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:
 - Realizar unha correcta lectura da partitura.
 - Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación, a polirritmia e a pedalización.
3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.
 - Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
 - Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.
4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra. Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitilo na interpretación.
5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

2º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, como medio para mellorar a calidade interpretativa.

- Observación do instrumento e dos seus accesorios de forma directa: dimensións, mecanismo, teclado, pedais...
- Iniciación no coñecemento da morfoloxía pianística, podendo recoñecer polo menos as distintas partes do instrumento (táboa harmónica, bastidor, clavixeiro, pedais, macillo, etc.) así como a función que desempeñan.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Antecedentes da relajación.

Antigamente a relaxación estivo estreitamente ligada á filosofía oriental e a meditación, control da respiración e postura corporal. Na Idade Media os monxes realizaban exercicios diarios de relaxación para favorecer a harmonía do seu corpo, a súa enerxía positiva e o autocoñecemento persoal.

No século XIX coa evolución das ciencias descubriuse a importancia da relaxación, a diminución da tensión física e mental para mellorar a saúde e calidade de vida. Comprobase que baixo estados de tensión as persoas tiñan dificultades para realizar eficazmente o seu traballo e en numerosas ocasións dores musculares, dor de cabeza, baixa autoestima, o cal produce unha reacción de defensa contra a tensión.

Nos anos 60 conséntase con investigacións minuciosas en centros universitarios os efectos positivos da relaxación: diminución de presión sanguínea, menor vulnerabilidade ás enfermidades, diminución de dores de cabeza, redución do insomnio...

Actualmente estendéronse as súas liñas de aplicación. En numerosos ámbitos profesionais (empresas, sanidade, profesorado...) faise cada vez máis fincapé nos métodos de relaxación como medida preventiva ante a tensión. Nun futuro será necesario para todos-as, De Prado (2000:24) e debe ensinársese na escola para que os nenos/as saiban como reaccionar ante situacións estresantes para eles.

Estiramientos

Os estiramientos favorecen a relaxación muscular. Devolven ao músculo o seu ton e lonxitude normal logo dun esforzo e reláxano cando está tenso por efectos da tensión. Cando os realizamos na parte final dunha sesión de condición física o alumnado percibe claramente a sensación de relaxación e desbloqueo que producen.

Efectos dos estiramientos:

- Irrigan de sangue o músculo e melloran o seu ton e resistencia.
- Desbloquean, eliminan contraccións e tensións e inducen á relaxación profunda e reparadora.
- Favorecen o desenvolvemento neuromuscular no adolescente.
- Eliminan a excesiva tensión motriz.
- Proporcionan unha sensación pracenteira, de expansión.
- Aumentan a mobilidade articular. Liberan de bloqueos enerxéticos as articulacións.
- Diminúen o risco de lesión por rotura ou sobrecarga.
- Permiten maior capacidade de movemento.

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

Durante todo o grao profesional insistírase na explicación ao alumno da importancia da relaxación dos músculos do brazo, pois deixan en liberdade ao membro que sosteñen e

pon en valor o seu peso, que constitúe unha enerxía ou forza motriz que se transmite á man para que provoque o funcionamento da tecla, en resumo, que o peso do brazo para o pianista é o mesmo que o aire para o cantante e é factor principal na conducción dinámica do son.

- Desenvolvemento do hábito de:

- Tomar conciencia da liña de son, que vai desde o omóplato ata o dedo, evitando rompela con tensións en calquera articulación (ombreiro, cóbado, boneca ou cotenos)
- Sentir todo o brazo como unha unidade, non divisible en man-boneca-antebrazo-cóbado, converténdose nunha especie de serpe, e sen pensar no movemento dos dedos como algo independente.
- Considerar o cóbado como unha canle que debe deixar pasar o peso ata a man, amortecendo os golpes ou ataques ao teclado.
- Tomar conciencia de que a presión dos dedos logo de producir o son é un desperdicio de enerxía e fonte de tensións.

- Introducción á utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fose do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.

- Introducción aos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os saltos.

- Introducción ao impulso vertical que permita a realización do “staccato ligero”.

4. Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a velocidade e a resistencia de dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Iniciación nas escalas e arpejos, mediante a práctica destas como mínimo ata 4 tons maiores e 4 menores.

- Iniciación na práctica de exercicios tanto de caída libre, como por contacto, sobre calquera dedo ou intervalo, por mans separadas, potenciando así a resistencia do dedo.

- Traballo de exercicios sobre os cinco dedos en calquera tonalidade.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas,

lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten):

Aínda que todos os movementos realizados durante a execución pianística están interrelacionados, considero conveniente a súa separación para así adquirir nun principio unha maior conciencia e posteriormente un maior dominio técnico.

- Pulso: Práctica do movemento de retroceso. Movemento de rotación en deseños de dedos correlativos, non correlativos e arpexiados (Baixo de Alberti). “Stacatto ligero”.

- Antebrazo-Cóbado: Práctica do ataque vertical para a realización do portato e non legato. Práctica do impulso lateral cun movemento semicircular, en pequenos saltos con caída nunha nota ou nun acorde.

- Brazo-Ombreiro: Práctica da sensación do peso do brazo para a súa aplicación nos acordes en fortísimo. Acordes finais nos estudos.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man,

tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Diferenciación dinámica entre melodía-acompañamento.
- Diferenciación de planos sonoros entre as voces no estilo contrapuntístico.
- Traballo da simultaneidade das terceiras e dos ataques que contribúan a timbrar a nota máis aguda.
- Inicio na diferenciación dinámica nunha mesma man entre notas melódicas e acompañamentos de forma alterna.

7. Análise da dixitación pianística en función da complexidade das dificultades a resolver:

- Principios básicos de dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazo-antebrazo-mano para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Principios básicos de dixitación: Iniciación ás dixitaciones sucesivas sobre unha mesma tecla, deslizamentos, substitucións, e repartición de voces (ou capas sonoras) entre unha ou outra man na textura de face a unha maior comodidade postural.
- Exercicios básicos específicos de dixitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dixitación pianística.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia

- Utilización de recursos metodolóxicos relacionados coa Linguaxe Musical e fóra do piano na resolución de problemas do repertorio relacionados coa polirritmia, suscitados entre a man dereita e a esquerda do alumno.
- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia: - Relacionados coa proporción matemática, coa dinámica e coa agónica
- Relacionados coa diminución ou incremento de tempo- Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman as secuencias polirrítmicas.
- Resolución de polirrítmias entre as mans dereita e esquerda ou viceversa con valores de 2 contra 3 subdivisións de parte e excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais.
- Resolución de polirrítmias básicas entre as dúas mans provocadas pola ornamentación

9. Práctica de escalas e arpexos

O traballo de escalas e arpexos nestes primeiros cursos debe ter como obxectivos principais, a adquisición dunha boa base na mecánica dixital e o correcto enlace dos sons nos continuos desprazamentos do brazo. Para iso é imprescindible un traballo minucioso, lento e unha gran concentración. Traballaranse fundamentalmente en legato. **-Escalas.** Práctica en cada curso de dúas tonalidades maiores cos seus correspondentes relativos menores. Nas tonalidades menores traballaranse tanto a escala harmónica como a melódica. O traballo realizarase por movemento directo ata unha extensión de catro oitavas.

-Arpexos. Práctica en cada curso de dúas tonalidades maiores cos seus correspondentes relativos menores, así como os seus investimentos. O traballo realizarase por movemento directo ata unha extensión de catro oitavas.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

O emprego do pedal de resonancia foi evolucionando ao longo da historia da literatura pianística, de acordo aos gustos e principios estéticos de cada época, pero tamén á evolución das características mecánicas e sonoras do piano. Do mesmo xeito introduciuse o uso doutros pedais, entre os que conseguiron perdurar o pedal unha corda e o pedal tonal. O coñecemento destas características e a súa aplicación á execución por parte do alumno ofrece un interese específico no Grao Profesional, xa que contribúe a desenvolver criterios interpretativos, marcando un principio de progreso na súa formación; o pedal deixa de considerarse unicamente desde o punto de vista técnico e sonoro.

-Pedal anticipado, coincidente e demorado.

-Pedal sincopado e a tempo.

-O pedal de resonancia en relación á sonoridade, desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical.

-Convencións para a indicación do pedal na partitura.

-Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización, con especial atención na escritura contrapuntística e da época do clasicismo.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica

O profesor seleccionará obras e estudos que axuden a resolver os seguintes problemas técnicos:

- Pasaxes curtas con terceiras en tempo lento en staccato e legato, en distintas dinámicas.

- Pasaxes curtas en oitavas en staccato.

- Pasaxes con arpexos para favorecer o traballo do paso do pulgar.

- Pasaxes de escalas diatónicas e cromáticas en distintas dinámicas e articulación.

- Diferenciación de planos sonoros entre ambas mans.

- Pedal de prolongación a tempo e sincopado.

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Análise formal das obras do programa.

- Análise dos motivos que forman as frases.

- Elección da dixitación adecuada ao fraseo.

- Elección dos ataques adecuados ao fraseo.

- Relacionar o fraseo coa respiración humana.

- Recoñecemento os procesos cadenciais.

- Relación dos acentos coa linguaxe falada.

- Traballo dos motivos anacrúsicos.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas.

Para conseguir que o alumno diferencie as características estilísticas nas diferentes épocas, abordárase un repertorio que conteña os seguintes apartados:

- Traballo dunha obra de forma sonata pertencente ao período clásico
- Traballo de obras contrapuntísticas a dúas voces de época barroca.
- Traballo de obras pertencentes ao período romántico.
- Traballo de obras do século XX.

14. Iniciación á interpretación de música contemporánea e ao coñecemento dos seus grafías e estilos..

A interpretación da música contemporánea non só é necesaria por razóns obvias de coñecemento do repertorio senón como propedéutica para a interpretación do repertorio de tempos anteriores, xa que a técnica da música contemporánea incorpora os procedementos anteriores pero dun xeito, en moitos caso máis dinámica tendo que mobilizar todo con máis rapidez.

Unha boa parte da música dos séculos XX e XXI require para a súa representación gráfica, da adopción de novos signos que sexan capaces de representar o novo estado de cousas.

A dificultade da aprendizaxe das novas grafías, reside por unha banda na falta de familiaridad coa nova música, é dicir, no descoñecemento; pero por outra banda, os novos achados musicais ou os novos requirimentos, non dispón dun catálogo universal de signos, de tal xeito que en moitos casos, cando nos achegamos á música contemporánea, un dos retos é o descifrado duns signos que son particulares para cada compositor, aínda que en case todos os casos en que aparece nova grafía, o compositor engade un código para descifrar os signos que non son de uso común.

- Primeiros contactos co piano como fonte sonora na súa integridade: Non soamente usamos o teclado senón tamén a caixa harmónica e o arpa.
- Piano preparado e obxectos para producir son no arpa e eventualmente no teclado.
- Iniciación ás novas grafías:
 - Alturas: Cluster, sen son para o uso dos armónicos, alturas indeterminadas.
 - Calderones e silencios
 - Ausencia de barra de compás
 - Duracións aproximadas
- Utilización dos puños, man aberta, antebrazo para a produción de son.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Recoñecemento dos principais signos de ornamentación, así como dos grupos ornamentais que aparezan xa escritos.
- Iniciación á interpretación dos adornos máis frecuentes como mordentes (tanto superiores como inferiores) ou grupetos.
- Coñecemento das principais regras de ornamentación en función da época e o estilo. (Como explicarlles se deben comezar pola nota superior ou a real, se deben tocar a nota no tempo ou anticipala, ou se deben medir o adorno, etc).

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Iniciar ao alumno na audición de gravacións sonoras (tanto coa partitura como sen ela) do repertorio que interpreta, así como outras de nivel similar.

- Afacer ao alumno á visualización de vídeos, podendo concentrarse deste xeito, non só na sonoridade, senón tamén nos movementos e xestualizacións do intérprete. Insistir tamén na importancia da asistencia a audicións e /ou concertos co mesmo fin.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos posturales na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos defectos na emisión do son en base ás súas causas
- Gravación de audicións/concertos e comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos tanto posturales como de emisión de son

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado

A introdución das novas tecnoloxías no campo da educación durante os últimos anos está permitindo ensanchar o propio ámbito de actuación educativa. O proceso da educación musical non pode quedar á marxe de toda esta evolución.

O presente contido efectúa unha descrición dalgunhas das aplicacións musicais en cd-rom existentes, a maioría deles co obxectivo de desenvolver aspectos relacionados coa audición e os estilos musicais

- Informática e educación musical:

- Tarxeta de son
- Midi

- Aplicacións didácticas:

- Programas musicais editores e secuenciadores(finale, sibelius, encore, cubase)
- Aplicacións procedentes de Internet
- Aplicacións musicais en soporte cd-rom

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

As características técnicas e sonoras dos instrumentos de teclado xunto coa súa evolución, foron determinando un cambio constante na forma de execución así como no seu repertorio.

- Coñecemento global dos instrumentos anteriores ao fortepiano: clavicémbalo e clavicordio.
- Reflexión sobre a relación existente entre as características destes instrumentos (pulsación, extensión,etc..) e a técnica empregada.
- Audición de gravacións realizadas en devanditos instrumentos, se é posible do repertorio utilizado polo alumno, comparando as súas posibilidades sonoras con respecto ás do piano.
- Repertorio: Invencións, fugas, tocatas, variacións, suites, sonatas bipartitas.

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Lectura de textos e ver vídeos dos pianistas máis relevantes do pasado e do presente.
- Audición de gravacións de obras do repertorio pianístico e analizar as diferentes

versións.

- Manexo de edicións de calidade do repertorio programado.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Realizar unha primeira aproximación adecuada á obra de forma que se faga unha boa base para a memorización, como a lectura da peza no piano, a audición de diversas gravacións sonoras que permitan crear unha imaxe máis global, ou a procura de información sobre o compositor e a obra.
- Educar as memorias muscular e táctil, prestando sobre todo atención a que non se cometan erros repetidos, xa que estes forman rapidamente malos hábitos que entorpecen e retardan o automatismo necesario en devanditas memorias.

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Recoñecemento da estrutura formal da obra a estudar.
- Recoñecemento das frases, pontes, procesos cadenciais, introdución e coda.
- Interpretación acorde á importancia das frases, inicio, punto culminante e final, así como das repeticións, imitacións e variacións das mesmas.
- Identificación da voz máis importante na música contrapuntística.
- Identificación da forma binaria e ternaria do lied.
- Identificación das partes da sonata clásica.
- A forma contemporánea non baseada nas repeticións temáticas senón noutros parámetros sonoros.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Interpretación de memoria, polo menos dúas obras do repertorio.
- Traballo de memorización con piano, e aplicación neste traballo das principais memorias como son a táctil, a muscular ou a auditiva.
- Explicación teórica dos distintos tipos de memorias: muscular, táctil, auditiva, visual, nominal, rítmica, analítica e emotiva.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Neste primeiro nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

Posición correcta do corpo.

Realización de exercicios de relaxación e respiración antes do estudo.

Respiración lenta durante a práctica para a oxixenación muscular.

Planificación diaria do estudo poñendo obxectivos alcanzables

Mentalización do alumno da importancia do estudo diario.

Práctica da consciencia na sensación táctil, corporal e sonora.

Utilización de gravacións de intérpretes de prestixio tanto en audio como en vídeo para a súa análise.

Proceso de estudo

A) Análise formal da obra.

- Lectura correcta das notas, silencios, as súas duracións e dicitados.
- Análise de todo o contido da partitura (harmonía, contrapunto, dinámica , agónica, articulacións, fraseos, pedais e carácter)
- Elección do tipo de ataque para cada pasaxe.
- Práctica lenta con amplitude de movementos.
- Traballo con mans separadas.

B) Profundización na obra.

- Dar prioridade ao estudo das pasaxes con maior dificultade.
- Illamento das dificultades e incorporación paulatina do resto dos elementos.
- Estudo do encadenamiento das diferentes seccións nas que dividimos a obra durante o proceso de estudo.
- Aumento progresivo da velocidade e por conseguinte, resolución dos problemas que iso conleva.
- Revisión da análise realizada na primeira lectura (pedais, fraseos, dicitados,etc..)
- Non repetir as pasaxes dunha forma mecánica sen ter consciencia do que se está facendo.
- Estudo autocrítico baseado en escóitaa da emisión do son.
- Gravación da interpretación da obra ou pasaxes illadas para mellorar a súa execución.

Todas estas recomendacións adaptaranse ás esixencias e coñecementos correspondentes a este nivel.

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Iniciación á interpretación en público (con ou sen partitura) coa interpretación dun mínimo dunha obra, mantendo o grao de concentración necesario durante a interpretación de devandita obra.
- Coñecemento dos distintos aspectos psicolóxicos que poden perturbar a execución musical como as preocupacións técnicas, a evocación de erros cometidos ou as proxeccións, para poder tratalos e conseguir unha correcta execución musical.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha adecuada postura corporal con respecto ao instrumento

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras. Mediante este Criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Realiza unha correcta lectura da partitura
- Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a problemática ocasionada pola polirrítmia e a pedalización:

a) Aplica os Principios básicos de dixitación, incidindo especialmente na relación entre dixitación e unha posición adecuada do eixo corpo-brazao-antebrazao-mano para incrementar paulatinamente a súa autonomía

b) Aplica os Principios básicos de dixitación en relación á iniciación ás dixitacións sucesivas sobre unha mesma tecla, deslizamentos, substitucións, e repartición de voces (ou capas sonoras) entre unha ou outra man na textura de cara a unha maior comodidade postural

c) Resolve polirrítmias entre as mans dereita e esquerda ou viceversa con valores de 2 contra 3 subdivisións de parte (primeiro curso) excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais.

d) Resolve polirrítmias básicas entre as dúas mans provocadas pola ornamentación.

e) Recoñece e aplica adecuadamente as indicacións de pedal de resonancia da partitura.

f) Manexa dun xeito básico o pedal de resonancia en relación á sonoridade dende o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:

f1) Pedal anticipado, coincidente e demorado.

f2) Pedal sincopado e a tempo.

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:
- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:
- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes e grupettos

-Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación con especial atención á análise dos motivos que forman as frases, a elección da dixitación adecuada ao fraseo, a relación do fraseo coa voz humana, a elección dos ataques adecuados ao fraseo, o recoñecemento dos procesos cadenciais, a relación dos acentos coa linguaxe falada e o traballo dos motivos anacrúsicos

-Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do

repertorio do nivel. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Aplica a análise formal da partitura, utilizando este como medio para a comprensión e memorización, sendo capaz de memorizar unha obra de forma A-B-A ou calquera outra que se adapte aos contidos do curso
- Interpreta de memoria dúas obras do repertorio.

7. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra

8. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dicitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración necesario durante a interpretación da obra.

10. Mostrar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos instrumentos anteriores ao fortepiano contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtense segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	60,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		10,00%

B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	20,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	20,00%

Mínimos exigibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º, 6º, 7º, 9º e 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtense segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Unha das obras deberá ser interpretada de memoria.

Mínimos exigibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final 	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Unha das obras deberá ser interpretada de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 2º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

POZZOLI	Studi a moto rapido, dende o nº 16 ata o final.
BURGMÜLLER	Estudios Op. 105
CZERNY	Escuela de la velocidad Op. 109
CLEMENTI	Gradus ad Parnassum
CRAMER	Estudios para piano

Apartado 2º: Polifónicas

BACH	Invenciones y sinfonías
HAENDEL	Capriccio G 183, Preludio y Sonata G 265-266
PURCELL	Airs, Grounds, Preludios.
RAMEAU	Piezas (p.ex. Les Auvages, del último libro, 1728)

Apartado 3º: Clásica

Unha Sonata completa ou un Tema con variacions a elixir entre:

BEETHOVEN	Sonatas números 19 (Op. 49 nº 1), 25 (Op. 79) 9 Variacións en Dom WoO 63 5 Variacións en ReM WoO 79
MOZART	Sonatas númerosw KV 189d (279), KV 189e (280), KV 189g KV 284c (311) KV 533 (494). 12 Variacións en DoM 189ª (179), 12 Variacións en Mib M KV 300f (353), 12 Variacións Sib Kv 500
HAYDN	Sonatas números Hob. XVI/21, Hob. XVI/ 24, Hob.XVI/25, Hob. XVI/28, Hob. XVI/29, Hob. XVI/30, Hob. XVI/31 Hob. XVI/38, Hob. XVI/41, Hob. XVI/42, Hob. XVI/43

Apartado 4º: Romántica

MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras números 1, 11, 13, 18, 20, 25, 31, 36, 37, 40, 46.
FIELD	Nocturnos números 3, 6, 8, 12, 14. Ed. Ricordi.
CHOPIN	Valses números 3, 12. Nocturnos números, 2, 6, 11, póstumo en Dom. Mazurcas Op 6 nº 3, Op 17 nº 1 nº 4, Op. 33 nº 2, Op. 50 nº 1 nº 2, Op 59 nº 1 nº 2, Op. 67 nº 1, op 68 nº 1.
SCHUMANN	Sonatas para la Juventud nº 1. Album de la Juventud, nº 32, 36. Cuatro Marchas Op. 76.
SCHUBERT	Momentos musicales nº 2, 4, 5 de la Op 95
GRIEG	Piezas líricas Op. 43 nº 1, 6. Op. 47 nº 1, 2. Op. 54 nº 2, 3, 4, 5. Op. 57 nº 5.

Apartado 5º: Modernas e Contemporáneas

JOAQUIN TURINA	Danzas Gitanas: Zambra, Sacromonte(1ª serie), Fiesta de las Calderas, Círculos rítmicos, Invocación, Danza rítmica(2ª serie).
JOSÉ LUIS TURINA GRANADOS	Siete piezas para piano. Danzas Españolas nº 1, 5. Escenas románticas nº 1, 6. Piezas sobre Cantos populares: Añoranza, Ecos de la Parranda.
ALBÉNIZ	Granada, Pavana-Capricho, Torre Bermeja, Tango, Zortzico.
GARCIA ABRIL	Preludio de Mirambel nº 1.
BARTOK	Mikrokosmos nº 97, 99, 100, 104, 112, 118.
DEBUSSY	Reverie, Preludios nº 1, 6y 8(Libro 1º) nº 10 (Libro 2º)
SHOSTAKOVICH	24 Preludios Op.34(tres consecutivos).Excepto los de1º
KODALY	Children´s dancs nº 11, 12.
SCRIABIN	Preludios Op. 11 nº 2, 4, 9, 15. Op 13 nº 1, 3. Op 48 nº2
E. HALFFTER	Danza de la pastora.
IBERT	Histoires nº 7, 9, 10.
MAC DOWELL	Sea Pieces Op. 55 nº 1, 3, 6, 8. New England Idyls Op. 62 nº 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9.
JESÚS RUEDA	24 Interludios para piano nº 1, 3, 16, 18, 20, 23.

IV.-PROCEDIMIENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe. O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no

futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· **Favorecer a motivación do alumno**

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· **Estimular a creatividade**

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· **Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano**

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirse ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· **Conectar os elementos da técnica coa expresión**

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria

para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxela.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo I** adxúntase un listado de obras orientativas.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH Invención a 2 ou 3 voces

J.S.BACH Pequenos preludios BWV 961, BWV 902a

J.S.BACH Sinfonías BWV 787, BWV 789, BWV 790, BWV 792, BWV794, BWV 796

Obras Clásicas

DIABELLI	Sonatinas Op. 151, Op. 158
CLEMENTI	Sonatinas Op. 36
KUHLAU	Sonatinas Op.20 , Op. 55 , Op. 59
BEETHOVEN	Sonata nº 20, nº 19
BEETHOVEN	Sonatinas nº 1, 2, 3, 4
HAYDN	Sonatinas Nº 1, 2, 3, 4, 5, 6
MOZART	Seis sonatinas vienesas

Obras Románticas

SCHUMANN	Album da xuventude Op. 68, Folliñas de album Op.124, Escenas de nenos Op. 15, Escenas do bosque Op. 82
GRIEG	Pezas líricas Op. 43, Op.38
CHOPIN	Valses Op. 69 nº 1, 2; Op. 70 nº 2
LISZT	Consolacións 2 e 5
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras
TCHAIKOVSKY	Album da xuventude Op. 39, Os meses do ano

Obras Modernas

BARTOK	Mikrokosmos vol. 3, 4; For children
GRANADOS	Contos da xuventude Op. 1; Danzas españolas
PROKOFIEV	Música para nenos Op. 65; Doce pezas infantís
TURINA	Album de miniaturas, A festa, Danzas xitanas Op.55
ALBÉNIZ	Rumores da caleta, Capricho catalán (España)
DEBUSSY	O rincón dos nenos; O pequeno negro
KHACHATURIAN	Album para nenos; Tocata

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:

- Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:

- Realizar unha correcta lectura da partitura.
- Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación, a polirritmia e a pedalización.

3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.

- Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
- Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.

4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra.

- Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitilo na interpretación.

5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Segundo a **Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa**, pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos Conservatorios Elementais e Profesionais de Música e Danza, no seu punto 5.4 di: *“ no caso de acceso a outros cursos que non sexan o de 1º de grao elemental ou de grao profesional, os tribunais das probas correspondentes unha vez examinado o candidato ou candidatos poderán determinar a pertinencia da matrícula nun curso distinto, atendendo á suficiencia académica demostrada na proba. A dirección do centro, vista a proposta do tribunal, poderá modificar o curso ao que se oferta praza, atendendo ademais a outras consideracións como a dispoñibilidade de recursos, equilibrio da oferta do centro, etc”*.

3º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, como medio para mellorar a calidade interpretativa.

- Profundización no coñecemento da morfoloxía pianística, debendo recoñecer xa non só as diferentes partes do instrumento, senón tamén a súa función, materiais cos que están fabricados e modo do que funcionan.
- Percibir a calidade do son, tendo en conta a maior cantidade de armónicos e o maior tempo de extinción do son no rexistro grave do piano para equilibrar a dinámica, a articulación e o pedal de resonancia.

2. Práctica de exercicios e relaxación e control muscular.

A respiración.

Existe unha estreita relación entre respiración e relaxación. Nun estado de relaxación a respiración é prolongada, regular, lenta. As emocións afectan á nosa forma de respirar e viceversa, a través da respiración podemos influír nas nosas emocións. Se estamos tensos ténsanse os nosos músculos respiratorios, gastamos máis enerxía.

Debemos sentir o proceso da respiración, o cal facilita dun xeito considerable a relaxación xeral da persoa.

Tipos de respiración:

Abdominal: O diafragma é o músculo principal que actúa. Ensánchase a parte inferior do tórax. Se respiramos polo nariz facilitamos este tipo de respiración.

Torácica: Actúa basicamente os músculos intercostales e ensánchase a parte media da caixa torácica.

Clavicular: Intervenien músculos auxiliares da respiración. Intervén a parte superior da caixa torácica. A entrada de osíxeno é insuficiente. Adoitan realizar este tipo de respiración persoas moi estresadas e tensas.

Respiración completa: Combina os tres tipos de respiración. Todos os músculos respiratorios traballan conxuntamente. Relaxados o noso ritmo respiratorio esta entre 6 e 12 respiracións por minuto. É fundamental que a respiración sexa lenta e profunda para eliminar aire residual cargado de anhídrido carbónico que queda nas nosas vías respiratorias. Importante respirar polo nariz xa que así se estimula a función dos músculos respiratorios. Non forzar nin a inspiración nin a espiración.

Exercicios e actividades de respiración. Exemplos:

Unha man no abdome, outra no peito, sentir o movemento do aire no interior do noso corpo.

Imaxinar que con cada inspiración o aire penetra ata os últimos recunchos do noso corpo e que coa espiración vanse as tensións.

Respirar por unha soa fiestra nasal, logo pola outra alternativamente.

Respiración abdominal: visualizar o abdome como unha bolsa que se hincha e deshinch.

Suspirar relaxadamente, con cada espiración un suspiro que nos relaxa cada vez máis.

Por parellas, sentados un contra outro, tratar de sentir o contacto en todas as costas, escoitar a respiración do compañeiro/a, sentila. Posteriormente un masaxea ao outro coas costas suavemente, a continuación quedos intentando respirar ao unísono.

O noso corpo como un fol: coa espiración o noso tronco vaise flexionando, os nosos brazos colgan. Coa necesidade de volver inspirar o noso corpo vaise estirando.

Visualización guiada

A visualización reforza a mensaxe de relaxación que transmitimos. É un proceso do pensamento no que se utilizan os sentidos involucrándonos no que imaxinamos.

Na visualización guiada evocamos unha escena relaxante profundando nas sensacións de calma que nos produce a través dos nosos sentidos: unha praia, un xardín, unha noite de verán. Pídese á persoa que senta os detalles, os raios do sol, a herba entre os dedos, os cheiros, o ruído da auga, o son dos paxaros, a brisa suave, area nos pés, facendo fincapé nas sensacións de relaxación. Exemplo:" Camiño por un carreiro do bosque unha mañá de primavera, a temperatura é agradable. Os raios de sol entre as ramas das árbores, camiño sen présas gozando da paisaxe. Os paxaros voan pasando dunha árbore a outra, chego a un claro, séntome na herba, noto a herba entre os meus dedos, miro ao horizonte..."

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Profundización do mesmo apartado dos cursos anteriores.
- Perfeccionamento na utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fora do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.
- Perfeccionamento nos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os grandes saltos.
- Perfeccionamento do impulso vertical que permita a realización do staccato forte.
- Introducción ao impulso circular para poder enlazar con suma rapidez dúas ou mais oitavas ou acordes.

4. Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda, a independencia, a velocidade e a resistencia dos dedos, e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Profundización no coñecemento das escalas e arpejos, debendo realizalas xa en polo menos oito tons maiores e oito menores, con enlaces adecuados e en caso dos arpejos en calquera posición.
- Consolidación dos exercicios de caída libre, tamén sobre un dedo calquera ou intervalo, complicándoos con rebotes ou desprazamentos, tanto por mans separadas como por mans xuntas, potenciando non só a resistencia, senón tamén a coordinación e simultaneidade.
- Iniciación nos exercicios de notas dobres, procurando conseguir unha perfecta coordinación.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.

- Pulso: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Práctica da rotación no movemento verme. Práctica do xesto de ab-adución no cambio de dedos sobre unha mesma nota. Práctica do rebote de boneca en repeticións rápidas de notas e acordes. Práctica da repetición de oitavas en piano.
- Antebrazo-Cóbado: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Práctica do ataque lateral en trinos e trémolos. Práctica dunha serie de oitavas en forte. Práctica do desprazamento lateral para o paso do pulgar por encima do meñique en escalas e arpejos executados a

gran velocidade. Traballo do movemento de caixón para adaptarse á topografía do teclado.

-Brazo-Ombreiro: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Traballo dos movementos semicirculares nos cruzamentos de mans e nos grandes saltos. Traballo de clusters.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Consolidación dos contidos anteriores.
- Traballo de acompañamentos repartidos entre ambas mans.
- Diferenciación dinámica nas Invencións a tres voces.
- Traballo de sextas e oitavas.
- Utilización adecuada do peso e da velocidade do ataque para timbrar adecuadamente as notas dobres.

7. Estudo e análise da dixitación pianística en función da complexidade progresiva das dificultades a resolver.

- Profundización nos Principios de dixitación para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno: Relación da dixitación a aplicar con ornamentación, fraseo, dinámicas e articulación - relación da dixitación a aplicar co tempo - relación da articulación coa cor dun determinado efecto tímbrico perseguido.
- Exercicios específicos de dixitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dixitación pianística.
- Dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e a súa aplicación en función dos determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica.
- Coñecemento e realización de dixitacións non convencionais máis relacionadas con Clásicos do século XX e Músicas Contemporáneas : Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia.

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia:
 - Relacionados coa proporción matemática
 - Relacionados coa agónica
 - Relacionados coa diminución ou incremento de tempo
 - Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman a polirritmia.
- Resolución de polirritmias entre as dúas mans, que inclúa a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, co engadido de valores de 2 contra 5 subdivisións de parte (podendo desenvolver unha das dúas partes unha rítmica interna a fraccións de subdivisión de parte) e excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución con especial corrección no manexo dos pedais.

- Resolución de polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación desenvolvendo unha metodoloxía orientada tanto ao aspecto analítico como ao intuitivo.

9. Práctica de escalas e arpexos.

- Perfeccionamento dos contidos anteriores e un aumento progresivo da velocidade na execución. Neste curso traballarase en legato e staccato.

-**Escalas.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O Traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario.

-**Arpexos.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso así como os seus investimentos. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

-Afianzamento dos contidos do curso anterior.

-Pedal unha corda.

-Medio pedal ou cuarto de pedal.

-Legatissimo.

-Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ás obras do romanticismo.

-Pedal unha corda.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica.

O profesor fará unha selección de exercicios nos que se aborden os seguintes aspectos técnicos:

- Pasaxes de notas dobres en tempo moderato, en distintas articulacións, nas que destaque a nota melódica.

- Perfeccionamento do traballo de anteriores cursos, aumentando gradualmente a velocidade.

- Traballo de trinos en diferentes estilos.

- Estudo de pasaxes para abordar os cruzamentos de mans e grandes saltos.

- Enlaces de acordes e series de oitavas con rapidez.

- Diferenciación de planos sonoros nunha mesma man.

- Pasaxes que requiren diferentes tipos de pedal

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo, buscando o desenvolvemento da contabilidade no piano.

- Profundización dos contidos dos anteriores cursos.

- Dosificación da dinámica no fraseo

- Utilización das fórmulas dinámicas de contraste entre frases.

- Coñecemento da diminución de son das notas longas controlando o ataque da nota posterior.

- Recoñecemento do valor expresivo das síncopas.

- Respiración entre frases sen precipitarse sobre a seguinte.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas.

- Traballarase para conseguir a consolidación dos contidos anteriores coa práctica das obras dos períodos estilísticos mencionados engadindo:
 - Sonatas de forma bipartita escritas para clavecín.
 - Obras contrapuntísticas a tres voces.
 - Interpretación de Preludios e Fugas de Bach.
 - Interpretación de obras de grafía contemporánea.

14. Iniciación á interpretación de música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e estilos.

- Iniciación ás formas abertas, improvisación e interpretación de pezas onde a forma non estea predeterminada.
- Improvisación e interpretación de pezas con outros requirimentos ademais dos pianísticos: P. e. falar, recitar, cantar.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Recoñecemento de todos os signos de ornamentación.
- Profundización na interpretación dos adornos, incluíndo xa mordentes, grupetos, apoiaturas, trinos ou arpexos.
- Profundización no coñecemento das regras ornamentais, así como das principais excepcións en función da época e o estilo.

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Inculcar ao alumno a idea da importancia da asistencia a concertos e recitais para desenvolver así a sensibilidade auditiva.
- Audición por parte do alumno non só das obras que forman parte do seu programa, senón tamén das obras representativas pertencentes ao repertorio do seu instrumento de calquera época e/ou estilo.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos posturales na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección.
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos defectos na emisión do son en base ás súas causas.
- Gravación de audicións/concertos e comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos tanto posturales como de emisión de son.

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado.

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.
- Gravacións realizadas no aula:
 - Gravación de Audio Analóxico
 - Gravación de Audio Dixital
 - MIDI (aprendizaxe imitativo)

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

Profundización dos contidos anteriores.

- Coñecemento global dos fortepianos e a súa evolución na transición ao Romanticismo.
- Características dos pianos ingleses, franceses e alemáns.
- Repertorio baseado na evolución da sonata

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Ler obras literarias que estean relacionadas co repertorio pianístico.
- Ampliar o coñecemento do repertorio a través da escóita de gravacións.
- Facer comentarios críticos das gravacións escoitadas.
- Comparar as edicións que dispomos, consultando as notas críticas.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Potenciar o resto das memorias como:

- Nominal e visual: ler un texto sen tocalo e a continuación solfexalo cos ollos pechados.
- Rítmica e visual: ler sen tocar un fragmento e solfexalo cos ollos pechados, marcando o compás, acentuando fortemente o ritmo e os acentos.
- Auditiva: Imaxinar a instrumentación /
- Rítmica: reproducir o ritmo xeral de toda unha obra exclusivamente cunha mesma tecla
- Analítica: Análise da obra.

- Traballo de comprensión das memorias como: Copiar a obra intentando recordar todas as liñas melódicas ou executala cos ollos pechados fixando exclusivamente a atención a cada unha das memorias, etc

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Análise formal das obras, recoñecendo as diferentes formas de cada época.
- Recoñecemento das partes dunha fuga e interpretación adecuada das diferentes seccións.
- A sonata bipartita do século XVIII.
- A Variación.
- As pequenas formas do Romanticismo baseadas na estrutura do lied.
- A música programática.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Profundización no traballo de memoria, coa retención (memorización) dun mínimo de tres obras do seu repertorio.
- Traballo de memorización tanto co piano como sen el.
- Recordatorio dos diferentes tipos de memorias e aplicación práctica a unha obra concreta de diferentes exercicios aplicando todas as memorias posibles que neste caso son case todas fóra da analítica.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Afianzamento dos contidos anteriores.

Neste nivel traballarase dunha forma práctica durante as clases os seguintes aspectos:

Mentalización da importancia da concentración e reflexión non só para a detección de erros senón tamén para a autocrítica, tan importante para a súa futura autonomía.

Exercicios de arrefecemento e estiramento antes da práctica do instrumento. Os estiramientos repetiránse de novo ao final.

Práctica de exercicios de visualización guiada.

Iniciación ao estudo da partitura fora do instrumento.

Proceso de estudo:

Este será equivalente ao mencionado nos cursos anteriores pero coa incorporación dos coñecementos correspondentes a este nivel

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Profundización da interpretación en público mantendo xa non só o grao de concentración necesario, senón demostrando certo grao de calidade interpretativa.

- Traballo en caso de ser necesario de técnicas de illamento (como técnicas de respiración ou relaxación) para que desenvolvan o autocontrol, e que lles servirá para desvincularse das influencias que lles rodean, neses momentos tan propensos á preocupación.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Mostra coordinación e flexibilidade nos movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras

-Realiza unha correcta lectura da partitura

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a problemática ocasionada pola polirrítmia e a pedalización:

- Profundiza nos Principios de dicitación e aplícaos, incrementando paulatinamente a súa autonomía:
 - a) Na relación da dicitación a aplicar coa ornamentación, fraseo, dinámicas e articulación
 - b) Na relación da dicitación a aplicar co tempo.
 - c) Na relación da articulación coa cor dun determinado efecto tímbrico perseguido

- Dixita correctamente terceiras, sextas ou oitavas e a súa aplicación en función dos determinados parámetros musicais que afectan á realización práctica das obras ou estudos
- Resolve polirrítmias entre as dúas mans, incluíndo a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, co engadido de valores de 2 contra 5 subdivisións de parte (podendo desenvolver unha das dúas partes unha rítmica interna a fraccións de subdivisión de parte). Excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución con especial corrección no manexo dos pedais
- Resolve polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación desenvolvendo unha metodoloxía orientada tanto ao aspecto analítico como ao intuitivo
- Manexa apropiadamente e afianza o uso do pedal de resonancia en relación á sonoridade desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:
 - a) Pedal anticipado, coincidente e demorado
 - b) Pedal sincopado e a tempo
- Manexa dun xeito básico o pedal unha corda
- Utiliza adecuadamente en función da sonoridade perseguida recursos como o medio pedal ou cuarto de pedal

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesario para o perfeccionamento da calidade sonora.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
- Comeza a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e comeza a utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.
- Identifica e resolve con axuda do profesor os aspectos técnicos similares aos traballados previamente noutras obras.
- Progresa na súa calidade interpretativa.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación
- Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes, grupettos, apoiaturas e trinos
- Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación profundizando nos obxectivos dos anteriores cursos e con especial

atención adicionalmente nestes niveis á dosificación dinámica no fraseo, a utilización de fórmulas dinámicas de contraste entre frases, o coñecemento da diminución de son das notas longas controlando o ataque da nota posterior, o recoñecemento do valor expresivo das síncopas e a respiración entre frases sen precipitarse sobre a seguinte.

- Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas.

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-É capaz de interpretar de memoria tres obras.

7. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra e fai achegas persoais que contribúen ao enriquecemento da mesma dentro das súas características de estilo.
- Mostra desenvoltura para abordar a improvisación co instrumento.

8. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dixitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.
- Elabora un plan de actividades para corrixir as deficiencias técnicas detectadas na execución do instrumento.
- Recoñece os resultados obtidos tras a interpretación individual ou a análise dunha gravación, sinalando erros e acertos.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación da obra.
- Dá mostras dunha correcta postura corporal no escenario.

10. Mostrar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos fortepianos na transición ao Romanticismo contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	60,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		10,00%
B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	20,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	20,00%

Mínimos exixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º, 6º, 7º, 9º, 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
 - Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
 - Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas
- Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20%

		Obra elixida polo Profesor 30%
		Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final 	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

CZERNY	A arte de dar soltura aos dedos Op. 740
CLEMENTI	Gradus ad Parnassum
CRAMER	Estudios para piano
KULLAK	Estudis de octavas Op.48

Apartado 2º: Polifónicas

BACH	Unha sinfonía a tres voces. Preludio e fuga do Clave ben temperado
HAENDEL	Unha suite
PURCELL	Unha suite
RAMEAU	Pezas(p.ex. Les Auvages, do último libro, 1728)

Apartado 3º: Clásica

BEETHOVEN	Sonatas números Op. 14 nº 1, Op. 14 nº2 12 Variacións en DoM WoO 68 6 Variacións en ReM WoO 76 8 Variacións en FaM WoO 76
MOZART	Sonatas números KV 189f (281), KV 300h (330), KV 300(332) 6 Variacións en FaM 416e (398) 12 Variacións en Do M KV 300e (265)
HAYDN	Sonatas números Hob. XVI/6, Hob. XVI/ 23, Hob.XVI/26, Hob. XVI/32, Hob. XVI/33; Hob. XVI/37, Hob. XVI/40, Hob. XVI/44;Hob.XVI/45, Hob. XVI/47, Hob. XVI/48

SCHUBERT Sonata D.557

Apartado 4º: Romántica

MENDELSSOHN Romanzas sen palabras números 3, 8, 23, 26, 47

CHOPIN Valses números 6, 7, 8. Nocturnos números, 9,19,
Mazurcas Op 33 nº 4, Op 59 nº 3.

SCHUMANN Sonatas para la Juventud nº 2. Romanzas Op28nº2

SCHUBERT 16 Danzas alemanas Op33D783; 12Länder Op171 D790

GRIEG Piezas líricas Op. 65 nº 1, Op. 68 nº 5. Op. 71 nº 5

LISZT Consolaciones nº3, 6; Berceuse; De Años de Peregrinación:
El lago de Wellenstadt, Pastoral, Égloga

Apartado 5º: Modernas e Contemporáneas

JOAQUIN TURINA Danzas Gitanas: Generalife (1ª serie),
Seguidilla(2ª serie).

GRANADOS Danzas Españolas nº 3,6,11. Vascongadas
ALBÉNIZ Cataluña, Cuba, Mallorca (Suite española)

MOMPOU Tres variacións(as tres)

GARCIA ABRIL Preludios de Mirambel

BARTOK Mikrokosmos vol.V (tres números seguidos)

PROKOFIEV Pezas op.12 nº1, 2, 3, 4. Lendas da avoa op.31(tres de
elas)

SATIE Cinc Grimaces (completo)

DEBUSSY Arabescas; Vals romántico; Children´s corner nº 3,4,6
Preludios nº 6 (Libro 1º)

CHABRIER Melancolía(de Piezas Pintorescas)

FAURÉ Pezas op.84nº1,2,5; Preludios op.103nº3,6

E. HALFFTER Danza de la gitana.

P.DONOSTIA Preludios nº3, 5, 15, 16

SOFÍA GUBAIDULINA The drummer; Forest musicians

HELMUT LACHENMANN Falshen chinese; Filter Schaukel; Glockenturm

MAC DOWELL Fire side Irls Op. 61 nº 4,5.

OSCAR PETERSON Jazz Exercise nº7(de “Highlights Jazz Piano”)

TRADICIONAL (arranxos) STAN ZIELINSKI) Good King Wenceslas
(de “ Christmas Jazz For Piano”)

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e o comuníque á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· Conectar os elementos da técnica coa expresión

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. Non entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguirase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **Método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **Método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias exclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxela.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo I** adxúntase un listado de obras orientativas.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH	Invencción a 2 ou 3 voces
J.S.BACH	Sinfonías BWV 799, BWV 788, BWV 791, BWV 793, BWV 795, BWV 797, BWV 798, BWV 800, BWV 801

Obras Clásicas

DIABELLI	Sonatinas Op. 151, Op. 158
CLEMENTI	Sonatinas Op. 36
KUHLAU	Sonatinas Op. 59 N° 1, 2, 3
BEETHOVEN	Sonata n° 20, n° 19
BEETHOVEN	Sonatinas n° 1, 2, 3, 4
HAYDN	Sonatinas N° 1, 2, 3, 4, 5, 6
MOZART	Seis sonatinas vienesas

Obras Románticas

SCHUMANN	Momento musical n° 1, 3, 4; Impromptu Op.142 n°2
GRIEG	Pezas líricas Op. 43, Op.38
CHOPIN	Valses Op. 70 n° 3, Valse Póstumo Mi M
LISZT	Consolacións
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras
TCHAIKOVSKY	Album da xuventude Op. 39, Os meses do ano

Obras Modernas

BARTOK	Mikrokosmos vol. 3, 4; For children
GRANADOS	Contos da xuventude Op. 1; Danzas españolas
PROKOFIEV	Música para nenos Op. 65; Doce pezas infantís
TURINA	Album de miniaturas, A festa, Danzas xitanas Op.55
ALBÉNIZ	Rumores da caleta, Capricho catalán (España)
DEBUSSY	O rincón dos nenos; O pequeno negrito
KHACHATURIAN	Album para nenos; Tocata

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:
 - Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
 - Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.
2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:
 - Realizar unha correcta lectura da partitura.
 - Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación, a polirritmia e a pedalización.
3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.
 - Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
 - Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.
4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra.
 - Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitilo na interpretación.
5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Segundo a **Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa**, pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos **Conservatorios Elementais e Profesionais de Música e Danza**, no seu punto 5.4 di: “*no caso de acceso a outros cursos que non sexan o de 1º de grao elemental ou de grao profesional, os tribunais das probas correspondentes unha vez examinado o candidato ou candidatos poderán determinar a pertinencia da matrícula nun curso distinto, atendendo á suficiencia académica demostrada na proba. A dirección do centro, vista a proposta do tribunal, poderá modificar o curso ao que se oferta praza, atendendo ademais a outras consideracións como a dispoñibilidade de recursos, equilibrio da oferta do centro...*”

4º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.

B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)

C.-Avaliación extraordinaria

D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, como medio para mellorar a calidade interpretativa.

- Profundización no coñecemento da morfoloxía pianística, debendo recoñecer xa non só as diferentes partes do instrumento, senón tamén a súa función, materiais cos que están fabricados e modo do que funcionan.
- Percibir a calidade do son, tendo en conta a maior cantidade de armónicos e o maior tempo de extinción do son no rexistro grave do piano para equilibrar a dinámica, a articulación e o pedal de resonancia.

2. Práctica de exercicios e relaxación e control muscular.

A respiración.

Existe unha estreita relación entre respiración e relaxación. Nun estado de relaxación a respiración é prolongada, regular, lenta. As emocións afectan á nosa forma de respirar e viceversa, a través da respiración podemos influír nas nosas emocións. Se estamos tensos ténsanse os nosos músculos respiratorios, gastamos máis enerxía.

Debemos sentir o proceso da respiración, o cal facilita dun xeito considerable a relaxación xeral da persoa.

Tipos de respiración:

Abdominal: O diafragma é o músculo principal que actúa. Ensánchase a parte inferior do tórax. Se respiramos polo nariz facilitamos este tipo de respiración.

Torácica: Actúa basicamente os músculos intercostales e ensánchase a parte media da caixa torácica.

Clavicular: Intervenien músculos auxiliares da respiración. Intervén a parte superior da caixa torácica. A entrada de osíxeno é insuficiente. Adoitan realizar este tipo de respiración persoas moi estresadas e tensas.

Respiración completa: Combina os tres tipos de respiración. Todos os músculos respiratorios traballan conxuntamente. Relaxados o noso ritmo respiratorio esta entre 6 e 12 respiracións por minuto. É fundamental que a respiración sexa lenta e profunda para eliminar aire residual cargado de anhídrido carbónico que queda nas nosas vías respiratorias. Importante respirar polo nariz xa que así se estimula a función dos músculos respiratorios. Non forzar nin a inspiración nin a espiración.

Exercicios e actividades de respiración. Exemplos:

Unha man no abdome, outra no peito, sentir o movemento do aire no interior do noso corpo.

Imaxinar que con cada inspiración o aire penetra ata os últimos recunchos do noso corpo e que coa espiración vanse as tensións.

Respirar por unha soa fiestra nasal, logo pola outra alternativamente.

Respiración abdominal: visualizar o abdome como unha bolsa que se hincha e deshincha.

Suspirar relaxadamente, con cada espiración un suspiro que nos relaxa cada vez máis.

Por parellas, sentados un contra outro, tratar de sentir o contacto en todas as costas, escoitar a respiración do compañeiro/a, sentila. Posteriormente un masaxea ao outro coas costas suavemente, a continuación quedos intentando respirar ao unísono.

O noso corpo como un fol: coa espiración o noso tronco vaise flexionando, os nosos brazos colgan. Coa necesidade de volver inspirar o noso corpo vaise estirando.

Visualización guiada

A visualización reforza a mensaxe de relaxación que transmitimos. É un proceso do pensamento no que se utilizan os sentidos involucrándonos no que imaxinamos.

Na visualización guiada evocamos unha escena relaxante profundando nas sensacións de calma que nos produce a través dos nosos sentidos: unha praia, un xardín, unha noite de verán. Pídese á persoa que senta os detalles, os raios do sol, a herba entre os dedos, os cheiros, o ruído da auga, o son dos paxaros, a brisa suave, area nos pés, facendo fincapé nas sensacións de relaxación. Exemplo:" Camiño por un carreiro do bosque unha mañá de primavera, a temperatura é agradable. Os raios de sol entre as ramas das árbores, camiño sen présas gozando da paisaxe. Os paxaros voan pasando dunha árbore a outra, chego a un claro, séntome na herba, noto a herba entre os meus dedos, miro ao horizonte..."

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Profundización do mesmo apartado dos cursos anteriores.
- Perfeccionamento na utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fora do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.
- Perfeccionamento nos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os grandes saltos.
- Perfeccionamento do impulso vertical que permita a realización do staccato forte.
- Introducción ao impulso circular para poder enlazar con suma rapidez dúas ou mais oitavas ou acordes.

4. Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda, a independencia, a velocidade e a resistencia dos dedos, e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Profundización no coñecemento das escalas e arpejos, debendo realizalas xa en polo menos oito tons maiores e oito menores, con enlaces adecuados e en caso dos arpejos en calquera posición.
- Consolidación dos exercicios de caída libre, tamén sobre un dedo calquera ou intervalo, complicándoos con rebotes ou desprazamentos, tanto por mans separadas como por mans xuntas, potenciando non só a resistencia, senón tamén a coordinación e simultaneidade.
- Iniciación nos exercicios de notas dobres, procurando conseguir unha perfecta coordinación.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.

- Pulso: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Práctica da rotación no movemento verme. Práctica do xesto de ab-adución no cambio de dedos sobre unha mesma nota. Práctica do rebote de boneca en repeticións rápidas de notas e acordes. Práctica da repetición de oitavas en piano.
- Antebrazo-Cóbado: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Práctica do ataque lateral en trinos e trémolos. Práctica dunha serie de oitavas en forte. Práctica do desprazamento lateral para o paso do pulgar por encima do meñique en escalas e arpejos executados a

gran velocidade. Traballo do movemento de caixón para adaptarse á topografía do teclado.

-Brazo-Ombreiro: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Traballo dos movementos semicirculares nos cruzamentos de mans e nos grandes saltos. Traballo de clusters.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Consolidación dos contidos anteriores.
- Traballo de acompañamentos repartidos entre ambas mans.
- Diferenciación dinámica nas Invencións a tres voces.
- Traballo de sextas e oitavas.
- Utilización adecuada do peso e da velocidade do ataque para timbrar adecuadamente as notas dobres.

7. Estudo e análise da dixitación pianística en función da complexidade progresiva das dificultades a resolver.

- Profundización nos Principios de dixitación para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno: Relación da dixitación a aplicar con ornamentación, fraseo, dinámicas e articulación - relación da dixitación a aplicar co tempo - relación da articulación coa cor dun determinado efecto tímbrico perseguido.
- Exercicios específicos de dixitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dixitación pianística.
- Dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e a súa aplicación en función dos determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica.
- Coñecemento e realización de dixitacións non convencionais máis relacionadas con Clásicos do século XX e Músicas Contemporáneas: Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia.

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia:
 - Relacionados coa proporción matemática
 - Relacionados coa agónica
 - Relacionados coa diminución ou incremento de tempo
 - Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman a polirritmia.
- Resolución de polirritmias entre as dúas mans, que inclúa a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, co engadido de valores de 2 contra 5 subdivisións de parte (podendo desenvolver unha das dúas partes unha rítmica interna a fraccións de subdivisión de parte) e excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución con especial corrección no manexo dos pedais.

- Resolución de polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación desenvolvendo unha metodoloxía orientada tanto ao aspecto analítico como ao intuitivo.

9. Práctica de escalas e arpexos.

- Perfeccionamento dos contidos anteriores e un aumento progresivo da velocidade na execución. Neste curso traballarase en legato e staccato.

-**Escalas.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O Traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario.

-**Arpexos.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso así como os seus investimentos. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

-Afianzamento dos contidos do curso anterior.

-Pedal unha corda.

-Medio pedal ou cuarto de pedal.

-Legatissimo.

-Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ás obras do romanticismo.

-Pedal unha corda.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva, que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica.

O profesor fará unha selección de exercicios nos que se aborden os seguintes aspectos técnicos:

- Pasaxes de notas dobres en tempo moderato, en distintas articulacións, nas que destaque a nota melódica.

- Perfeccionamento do traballo de anteriores cursos, aumentando gradualmente a velocidade.

- Traballo de trinos en diferentes estilos.

- Estudo de pasaxes para abordar os cruzamentos de mans e grandes saltos.

- Enlaces de acordes e series de oitavas con rapidez.

- Diferenciación de planos sonoros nunha mesma man.

- Pasaxes que requiren diferentes tipos de pedal

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo, buscando o desenvolvemento da contabilidade no piano.

- Profundización dos contidos dos anteriores cursos.

- Dosificación da dinámica no fraseo

- Utilización das fórmulas dinámicas de contraste entre frases.

- Coñecemento da diminución de son das notas longas controlando o ataque da nota posterior.

- Recoñecemento do valor expresivo das síncopas.

- Respiración entre frases sen precipitarse sobre a seguinte.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas.

- Traballarase para conseguir a consolidación dos contidos anteriores coa práctica das obras dos períodos estilísticos mencionados engadindo:
 - Sonatas de forma bipartita escritas para clavecín.
 - Obras contrapuntísticas a tres voces.
 - Interpretación de Preludios e Fugas de Bach.
 - Interpretación de obras de grafía contemporánea.

14. Iniciación á interpretación de música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e estilos.

- Iniciación ás formas abertas, improvisación e interpretación de pezas onde a forma non estea predeterminada.
- Improvisación e interpretación de pezas con outros requirimentos ademais dos pianísticos: P. e. falar, recitar, cantar.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Recoñecemento de todos os signos de ornamentación.
- Profundización na interpretación dos adornos, incluíndo xa mordentes, grupetos, apoiaturas, trinos ou arpexos.
- Profundización no coñecemento das regras ornamentais, así como das principais excepcións en función da época e o estilo.

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Inculcar ao alumno a idea da importancia da asistencia a concertos e recitais para desenvolver así a sensibilidade auditiva.
- Audición por parte do alumno non só das obras que forman parte do seu programa, senón tamén das obras representativas pertencentes ao repertorio do seu instrumento de calquera época e/ou estilo.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos posturales na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección.
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos defectos na emisión do son en base ás súas causas.
- Gravación de audicións/concertos e comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos tanto posturales como de emisión de son.

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado.

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.
- Gravacións realizadas no aula:
 - Gravación de Audio Analóxico
 - Gravación de Audio Dixital
 - MIDI (aprendizaxe imitativo)

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

Profundización dos contidos anteriores.

- Coñecemento global dos fortepianos e a súa evolución na transición ao Romanticismo.
- Características dos pianos ingleses, franceses e alemáns.
- Repertorio baseado na evolución da sonata

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Ler obras literarias que estean relacionadas co repertorio pianístico.
- Ampliar o coñecemento do repertorio a través da escóita de gravacións.
- Facer comentarios críticos das gravacións escoitadas.
- Comparar as edicións que dispomos, consultando as notas críticas.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Potenciar o resto das memorias como:

- Nominal e visual: ler un texto sen tocalo e a continuación solfexalo cos ollos pechados.
- Rítmica e visual: ler sen tocar un fragmento e solfexalo cos ollos pechados, marcando o compás, acentuando fortemente o ritmo e os acentos.
- Auditiva: Imaxinar a instrumentación /
- Rítmica: reproducir o ritmo xeral de toda unha obra exclusivamente cunha mesma tecla
- Analítica: Análise da obra.

- Traballo de comprensión das memorias como: Copiar a obra intentando recordar todas as liñas melódicas ou executala cos ollos pechados fixando exclusivamente a atención a cada unha das memorias, etc

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Análise formal das obras, recoñecendo as diferentes formas de cada época.
- Recoñecemento das partes dunha fuga e interpretación adecuada das diferentes seccións.
- A sonata bipartita do século XVIII.
- A Variación.
- As pequenas formas do Romanticismo baseadas na estrutura do lied.
- A música programática.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Profundización no traballo de memoria, coa retención (memorización) dun mínimo de tres obras do seu repertorio.
- Traballo de memorización tanto co piano como sen el.
- Recordatorio dos diferentes tipos de memorias e aplicación práctica a unha obra concreta de diferentes exercicios aplicando todas as memorias posibles que neste caso son case todas fóra da analítica.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Afianzamento dos contidos anteriores.

Neste nivel traballarase dunha forma práctica durante as clases os seguintes aspectos:

Mentalización da importancia da concentración e reflexión non só para a detección de erros senón tamén para a autocrítica, tan importante para a súa futura autonomía.

Exercicios de arrefriamento e estiramento antes da práctica do instrumento. Os estiramientos repetiranse de novo ao final.

Práctica de exercicios de visualización guiada.

Iniciación ao estudo da partitura fora do instrumento.

Proceso de estudo:

Éste será equivalente ao mencionado nos cursos anteriores pero coa incorporación dos coñecementos correspondentes a este nivel

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Profundización da interpretación en público mantendo xa non só o grao de concentración necesario, senón demostrando certo grao de calidade interpretativa.

- Traballo en caso de ser necesario de técnicas de illamento (como técnicas de respiración ou relaxación) para que desenvolvan o autocontrol, e que lles servirá para desvincularse das influencias que lles rodean, neses momentos tan propensos á preocupación.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Mostra coordinación e flexibilidade nos movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras

-Realiza unha correcta lectura da partitura

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a problemática ocasionada pola polirritmia e a pedalización:

- Profundiza nos Principios de dicitación e aplícaos, incrementando paulatinamente a súa autonomía:
 - a) Na relación da dicitación a aplicar coa ornamentación, fraseo, dinámicas e articulación
 - b) Na relación da dicitación a aplicar co tempo.
 - c) Na relación da articulación coa cor dun determinado efecto tímbrico perseguido

- Dixita correctamente terceiras, sextas ou oitavas e a súa aplicación en función dos determinados parámetros musicais que afectan á realización práctica das obras ou estudos
- Resolve polirrítmias entre as dúas mans, incluíndo a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, co engadido de valores de 2 contra 5 subdivisións de parte (podendo desenvolver unha das dúas partes unha rítmica interna a fraccións de subdivisión de parte). Excepcionalmente incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución con especial corrección no manexo dos pedais
- Resolve polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación desenvolvendo unha metodoloxía orientada tanto ao aspecto analítico como ao intuitivo
- Manexa apropiadamente e afianza o uso do pedal de resonancia en relación á sonoridade desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:
 - a) Pedal anticipado, coincidente e demorado
 - b) Pedal sincopado e a tempo
- Manexa dun xeito básico o pedal unha corda
- Utiliza adecuadamente en función da sonoridade perseguida recursos como o medio pedal ou cuarto de pedal

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesario para o perfeccionamento da calidade sonora.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Posúe un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
- Comeza a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e comeza a utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.
- Identifica e resolve con axuda do profesor os aspectos técnicos similares aos traballados previamente noutras obras.
- Progresa na súa calidade interpretativa.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación
- Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes, grupettos, apoiaturas e trinos
- Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación profundizando nos obxectivos dos anteriores cursos e con especial

atención adicionalmente nestes niveis á dosificación dinámica no fraseo, a utilización de fórmulas dinámicas de contraste entre frases, o coñecemento da diminución de son das notas longas controlando o ataque da nota posterior, o recoñecemento do valor expresivo das síncopas e a respiración entre frases sen precipitarse sobre a seguinte.

- Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas.

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-É capaz de interpretar de memoria tres obras.

7. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra e fai achegas persoais que contribúen ao enriquecemento da mesma dentro das súas características de estilo.

- Mostra desenvolvemento para abordar a improvisación co instrumento.

8. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dixitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

- Elabora un plan de actividades para corrixir as deficiencias técnicas detectadas na execución do instrumento.

- Recoñece os resultados obtidos tras a interpretación individual ou a análise dunha gravación, sinalando erros e acertos.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación da obra.

- Dá mostras dunha correcta postura corporal no escenario.

10. Mostrar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos fortepianos na transición ao Romanticismo contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtense segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	60,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		10,00%
B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	20,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	20,00%

Mínimos exigibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º, 6º, 7º, 9º, 10º.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtense segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor

		30%			
		Obra	elixida	polo	Alumno
		30%			

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final 	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Dúas das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º,2º,3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

Tres a elixir entre:

CZERNY	A arte de dar soltura aos dedos Op. 740
CLEMENTI	Gradus ad Parnassum
CRAMER	Estudios para piano
KULLAK	Estudios de octavas Op.48
MENDELSSOHN	Estudios Op.104

Apartado 2º: Polifónicas

Unha obra a elixir entre:

BACH	Preludio e fuga do Clave ben temperado
HAENDEL	Unha suite
PURCELL	Unha suite
COUPERAIN	Unha Orden

Apartado 3º: Clásica

Unha Sonata completa ou ben un Tema con variacións a elixir entre:

BEETHOVEN	Sonatas Op.2nº1, Op. 10nº1 ; 10 Variacións WoO73 SibM; 13 Variacións WoO66 LaM
HAYDN	Sonatas Hob.XVI/19, Hob.XVI/34, Hob.XVI/39, Hob.XVI/49
MOZART	Sonatas KV248c(311),KV300i(331), KV570, 9 Variacións en Re M KV5, 10 Variacións Sol M KV455
CLEMENTI	Sonata op.26nº3 en ReM e op.39nº3 en Re M

Apartado 4º: Romántica

Unha obra a elixir entre:

SCHUMANN	Arabesca Op.18; Pezas de fantasía Op.12 nº6,8; Nachstücke op.23
GRIEG	Pezas líricas Op. 57 nº1, Op.62 nº6
CHOPIN	Valses nº 11, 13, 14, Nocturnos nº 1, 7, 14, 15, 16 e Póstumo Do#m, Polonesas nº 1, 3, 4; Mazurka Op.24 nº 4, nº2; Op.30 nº4; Op.50 nº3; Op. 56 nº1, 3, Op.63 nº1; 3 Escocesas; Preludios Op. 28 nº 18, 22 e op.45
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras nº 5, 15, 21, 24, 30, 32, 39, 42, 43.
SCHUBERT	Impromptus Op.90; Op.142 nº2,4
GRIEG	Pezas Líricas Op. 57 nº 1, Op.62 nº6
LISZT	Vals olvidado nº1; Rapsodia Húngara nº3, A Capela de Guillermo Tell; Liebestraum nº2
BRAHMS	Baladas op.10 nº1, 4, 16; Valses op.39(4 valsos consecutivos); 8 pezas op.76 nº3, 4, 6, 7; 7 Fantasías op.116 nº2, 4, 5, 6; 3 Intermezzos op.117 nº1; 6 pezas op.118 nº1, 2, 5; 4 pezas op.119 nº1

Apartado 5º: Modernas e Contemporáneas

Unha obra a elixir entre:

BARTOK	Sonatina
GRANADOS	Danzas españolas nº 8; Zapateado Escenas Poéticas 1ª e 2ª series(4 números cada unha)
FALLA	Danza ritual del fuego; Danza del molinero
PROKOFIEV	Pezas Op.12 nº 5, 7, 8, 9; Visións fuxitivas(3 de elas) nº1, 2, 12, 16
TURINA	Danzas xitanas 1ª serie: Generalife
ALBÉNIZ	Cádiz, Sevilla, Córdoba, Puerta de Tierra
DEBUSSY	La plus que lente; Mazurka; Preludios 1º libro nº 2, 4, 9, 10, 11, 12; Preludios libro 2º nº1, 6, 9
CHABRIER	Melancolía(de Piezas Pintorescas)
RAVEL	Pavana para unha infanta defunta
FAURÉ	Pezas Op. 84 nº7,8; Preludios op.103 nº1, 4, 7
CASTILLO	Sonatina; Introducción ao Piano contemporáneo(5 pezas coma una soa obra)
RACHMANINOFF	Momento musical nº5; Preludios Op. 23 nº1, 10, Preludios Op.32 nº5,7
JOAQUÍN RODRIGO	Cuatro estampas andaluzas 1
MOMPOU	Canción e danza nº 3, 4, 5, 6, 7, 8
MACDOWEL	New England Idyls op.62 nº10
SCOTT JOPLIN	Solace (de "Complete Piano Rags")

IV.-PROCEDIMIENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e o comuníque á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· Conectar os elementos da técnica coa expresión

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos

seus aspectos. Non entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **Método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **Método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxea.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo I** adxúntase un listado de obras orientativas.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH	Preludio e fuga a tres voces
J.S.BACH	Pequenos preludios con fughetta BWV 902, BWV 899, BWV 900,
	BWV 895

Obras Clásicas

BEETHOVEN	Sonata nº 25, nº 19
MOZART	Sonata KV 189e , KV 545

Obras Románticas

SCHUMANN	Momento musical nº 1, 3, 4; Impromptu Op.142 nº2
GRIEG	Pezas Líricas Op. 43, Op.38
CHOPIN	Valses Op.34 nº2, Op. 69 nº1, nº2
	Mazurka Op.7 nº 1, nº2;Op.33 nº1;Op.50 nº2;Op.63nº2;
	Op.67 nº2, nº 4
	Preludios Op. 28 nº 3, 12, 13, 15, 18, 21, 22
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras nº 2, 6, 20, 22, 33, 44, 48
SCHUBERT	Momentos Musicais
GRIEG	Pezas Líricas Op. 38nº 1, 3, 4, 6

Obras Modernas

BARTOK	Mikrokosmos vol. 5 (tres números consecutivos)
GRANADOS	Danzas españolas nº 1, 2, 3, 6
	Valses Poéticos nº 2, 6
	Contos da xuventude: Canción de maio
PROKOFIEV	Música para nenos Op. 65; Doce pezas infantís
TURINA	Danzas xitanas 1ª serie: Generalife
ALBÉNIZ	Suite Española Op. 47: Granada, Cuba, Asturias

DEBUSSY
FAURÉ

O rincón dos nenos nº6; Arabesca nº 1
Pezas breves para piano Op. 84 nº1

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:
 - Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
 - Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.
2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:
 - Realizar unha correcta lectura da partitura.
 - Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a polirritmia e a pedalización.
3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.
 - Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
 - Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.
4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra.
 - Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitilo na interpretación.
5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Segundo a Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos Conservatorios Elementais e Profesionais de Música e Danza, no seu punto 5.4 di: “no caso de acceso a outros cursos que non sexan o de 1º de grao elemental ou de grao profesional, os tribunais das probas correspondentes unha vez examinado o candidato ou candidatas poderán determinar a pertinencia da matrícula nun curso distinto, atendendo á suficiencia académica demostrada na proba. A dirección do centro, vista a proposta do tribunal, poderá modificar o curso ao que se oferta praza, atendendo ademais a outras consideracións como a dispoñibilidade de recursos, equilibrio da oferta do centro, etc”.

5º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, comomedio para mellorar a calidade interpretativa.

- Consolidación no coñecemento da morfoloxía pianística, experimentando e explorando xa as posibilidades mecánicas e sonoras do piano, recoñecendo as diferenzas entre o vertical eo de cola: pulsación (dobre escape), equilibrio sonoro entre agudos e graves, etc.
- Coñecemento teórico e práctico dos tres pedais, así como os diferentes tipos de pedalización(sincopado, anticipado e rítmico) do pedal de resonancia, tendo en conta as consecuencias acústicas que devanditos tipos de pedalización levan.
- Percibir non soamente a calidade do son, tendo en conta a maior cantidade de armónico se o maior tempo de extinción do son no rexistro grave do piano para equilibrar a dinámica, a articulación e o pedal de resonancia, senón tamén outros moitos aspectos acústicos que poden mellorar a calidade interpretativa, como pode ser, o ter en conta que a maior ou menor rapidez en abandonar os dedos do teclado repercute en que o son desapareza bruscamente ou de xeito paulatino, ou ter en conta o tempo de reverberación logo dunha dinámica ampla se a esta séguelle un piano súbito, esperando para que o novo deseño sexa audible, entre outros.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Masaxe

Tan antiga como a humanidade, suponse que naceu por unha necesidade terapéutica e é probablemente un dos métodos curativos máis antigos.

Ante unha situación de tensión contráese o sistema vascular e linfático e diminúe a provisión de sangue cara a os tecidos, os músculos ténsanse presionando vasos sanguíneos e linfático. Coa masaxe realizamos un proceso de limpeza das células do noso organismo. Elimínase a adrenalina un dos principais compostos químicos causantes da tensión e restablécese o ton natural do músculo.

A dimensión psíquica da masaxe non é menos importante, a estimulación da pel, a través do tacto é fundamental para alcanzar un estado de benestar psicolóxico e emocional, Plasencia (2001:15). Dende o noso nacemento necesitamos ese contacto para desenvolvernos con equilibrio emocional ante a enfermidade e a ansiedade. Se esta necesidade non atopa resposta tendemos a crear bloqueos no noso corpo que producen tensión e van inhibir a nosa capacidade de expresión xerando ansiedade e tensión. A man que acariña produce un efecto reconfortante no noso corpo e acouga a nosa mente.

Manipulacións básicas:

Pases sedantes: realízanse ao comezo e final da masaxe. Coa xema dos dedos acariñamos suavemente, efecto sedante.

Baleirado venoso: Realízase un baleirado en profundidade para que entre sangue novo nos músculos eliminando toxinas.

Fricción: Relaxante polo amplo contacto da nosa man friccionado a zona corporal en cuestión provocando aumento de circulación.

Amasamientos: Retorcer o músculo para eliminar produtos de refugallo (dixital, palmodixital, nudillar,pulgar).

Vibración: Cunha contracción da musculatura do brazo transmítese unha certa vibración coa nosa man á masa muscular. Produce un gran efecto relaxante.

Relaxación progresiva

Jacobson, médico e fisiólogo, en 1930 ideou unha técnica para medir a actividade eléctrica muscular (electromiografía) e nos seus estudos descubriu a interconexión entre o pensamento e o estado muscular; a simple idea de realizar un acto motor provocaba pequenos niveis de actividade nos músculos correspondentes. Propón que unha musculatura relaxada pode conducir a unha mente en calma, así ideou un método para reducir a tensión dos músculos. Pon énfase en mellorar a percepción das sensacións musculares. A relaxación debe eliminar toda tensión e o rexistro desta debe ser igual a 0. A relaxación progresiva consiste en percibir claramente a diferenza entre tensión e relaxación muscular realizando contraccións e relaxacións para aprender a recoñecer a tensión muscular. Pasos a seguir: (posición tendido supino)

- Flexionar boneca uns segundos. Estender boneca.
- Flexionar cóbado. Estender cóbado. (Repetir pasos co outro brazo).
- Flexión dorsal do pé. Flexión plantar.
- Flexión de xeonllo. Extensión de xeonllo (Repetir coa outra perna).
- Contraer abdome durante uns segundos e seguidamente relaxalo.
- Levantar os ombreiros cara atrás e seguidamente relaxalos.
- Levantar (encoller) ombreiros. Soltar.
- Presionar cabeza cara atrás uns segundos e seguidamente relaxar.
- Flexión lateral de pescozo e seguidamente relaxar.
- Levantar as cellas. Engurrar o entrecexo. Relaxarse.

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Profundización do mesmo apartado dos cursos anteriores.
- Dominio da utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fose do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.
- Dominio dos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os grandes saltos.
- Dominio do impulso vertical que permita a realización do staccato forte.
- Perfeccionamento do impulso circular para poder enlazar con suma rapidez dúas ou máis oitavas ou acordes.

4 Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a velocidade e a resistencia de dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Consolidación dos exercicios (en calquera ton), tanto de escalas como de arpejos podendo interpretalas xa con gran igualdade e a tres velocidades: lenta, moderada e rápida.
- Práctica de series de oitavas tanto por mans separadas como por mans xuntas en calquera tonalidade, e calquera dirección (ascendentes, descendentes, por movemento contrario, etc).
- Profundización nos exercicios de notas dobres, co obxectivo de obter non só unha boa coordinación, senón unha sonoridade adecuada, sendo capaces de destacar en caso de ser necesario unha das voces.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten):

- Pulso: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Ataque combinado do movemento semi-prensil dos dedos e o impulso vertical ou lateral ascendente do pulso. (Para acordes curtos e secos)
- Antebrazo-Cóbado: Perfeccionamento dos ataques anteriores.
- Brazo-Ombreiro: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Traballo do impulso vertical para a realización do staccato forte. Traballo do impulso producido polo pé na transmisión da forza ata os dedos, para acordes en fortísimo.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Traballo de planos sonoros nas Fugas.
- Traballo das articulacións en cada voz na música polifónica.
- Recoñecemento do carácter polifónico dos acordes, combinando a velocidade dos ataques, para timbrar a nota máis relevante.

7. Análise da dixitación pianística en función da complexidade das dificultades a resolver.

- Profundización nos Principios de Dixitación para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Relación da dixitación a aplicar coa fatiga muscular.
- Dixitación en texturas polifónicas complexas e a súa problemática.
- Exercicios específicos de dixitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dixitación pianística.
- Profundización na dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e todo tipo de acordes e a súa aplicación en función de determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica.
- Coñecemento e realización de dixitacións non convencionais máis relacionadas con Clásicos do Século XX e Músicas Contemporáneas : Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas.
- Desenvolvemento da capacidade de digitar dun modo intuitivo nas habilidades da lectura a primeira vista, na realización de patróns de acompañamento e na improvisación.
- Lectura e comentario de ensaios sobre dixitación pianística.
- Coñecemento das diferentes escolas de dixitación.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia.
 - Relacionados coa proporción matemática, coa dinámica e coa agónica.
 - Relacionados coa diminución ou incremento de tempo.

- Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman as secuencias polirrítmicas.

- Resolución de polirrítmias entre as mans dereita e esquerda, que inclúa a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais.

- Resolución de polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación.
 - Resolución de polirrítmias básicas entre diferentes voces dunha mesma man.
 - Coñecemento en determinados estilos das contradicións entre determinadas aparentes polirrítmias reflexadas nunha determinada partitura de diferentes voces dunha determinada escritura pianística ou clavecinística e os convencionalismos interpretativos reais do estilo.

9. Práctica de escalas e arpexos.

Perfeccionamento dos contidos anteriores. Neste curso traballarase con dinámicas e articulacións diferentes entre as dúas mans

- **Escalas.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario. Práctica do comezo das escalas desde calquera nota respectando a digitación para mellorar a súa identificación nas obras. Práctica das escalas a distancia de 3ª e 6ª entre as dúas mans.

- **Arpexos.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario. Práctica de arpexos de catro notas tanto de 7ª de dominante como de 7ª diminuída así como das súas inversións. Práctica dos arpexos con inversións combinadas.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.

- Pedal tonal.

- Vibrato de pedal.

- Pedal armónico

- Pedal rítmico

- Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ao Impresionismo e aos novos recursos para a interpretación da música contemporánea.

- Pedal tonal.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica.

Seleccionaranse estudos nos que se aborden os seguintes aspectos:

- Dominio dos aspectos anteriores.

- Dominio de polirrítmias.

- Utilización adecuada do fraseo.

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Consolidación do traballo anterior.
- Emprego de contrastes dinámicos nas progresións harmónicas.
- Utilización de cambios de agónica.
- Recoñecemento do valor expresivo das escalas cromáticas.
- Recoñecemento do valor expresivo da repetición de frases en diferentes rexistros do teclado ou dobradas en terceiras, sextas, oitavas, etc.
- Uso do pedal de prolongación sen que se produzan cortes na unidade da frase.
- Utilización do pedal esquerdo como contraste entre frases.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas

Traballarase para conseguir o dominio dos contidos anteriores, engadindo:

- Suites e Partitas de Bach.
- Evolución da Forma Sonata.
- Formas románticas máis amplas que en anteriores cursos.
- Interpretación consciente e adecuada a os estilos traballados.

14. Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e estilos.

- Xustificación histórica das novas grafías e comparación con outras artes
- Interpretación dunha peza do repertorio contemporáneo.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Estudo máis en profundidade da ornamentación para que desenvolvan certa soltura de modo que sexan capaces de introducir eles sos, determinados adornos (como é o caso do período barroco), para unha interpretación máis en consonancia coa época.
- Interpretación de todo tipo de adornos, mostrando ademais total coherencia entre a execución do adorno e a estética de devandita obra.
- Consolidación no coñecemento das regras ornamentais, así como de todas as excepcións, en función non soamente da época, senón tamén do autor. (Exemplo: Aínda que no romanticismo os adornos adóitanse anticipar, en Chopin, moitas veces non é así).

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Audición e coñecemento por parte do alumno da maior parte do repertorio pianístico desde o Barroco ata os nosos días, así como a introdución na audición das principais obras doutros instrumentos, agrupacións camerísticas ou obras sinfónicas.
- Asistencia con frecuencia a concertos de música clásica de calquera tipo de agrupación tanto dentro do conservatorio como en calquera sala de concertos ou auditorio, fomentando así tanto a sensibilidade analítica como o espírito crítico.
- Audición tanto con audio como en vídeo de diferentes gravacións dunha mesma obra, interpretadas por diferentes instrumentos (tanto con partitura como sen ela), procurando captar as diferenzas existentes entre elas.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Realización de exercicios de relaxación muscular e psicolóxica previa á interpretación e a gravación dos mesmos en medios audiovisuais para unha mellora substancial na súa realización
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos/problemas posturales na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección.
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos/problemas na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico tras realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos mesmos en base ás súas causas.
- Gravación de audicións/concertos e o seu comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos/problemas tanto posturales como de emisión de son.

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.
- Desenvolvemento de técnica instrumental: Posibilidades de ensaio virtual (Minus One, J. Aebersold ...)

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

Realización dun traballo de investigación sobre o piano de finais do Século XIX principios do Século XX.

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Ampliar o visto en anteriores cursos.
- Consultar edicións facsímil.
- Coñecer a evolución da imprenta musical.
- Coñecer a evolución da edición fonográfica.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Consolidación do traballo de potenciación de cada unha das memorias.
- Traballo de exercicios finais para a comprobación de que o traballo de memorización foi o adecuado como:
 - Comezar a tocar unha obra desde calquera punto de memoria.
 - Tocar a obra memorizada só cunha man.
 - Tocar a obra desde o final (empezando pola última sección e terminar polo principio).
 - Traballo máis en profundidade das pasaxes máis propicias nos que se poden producir esquecementos, como no caso de:
 - Pasaxes máis lentas que o resto
 - Se hai un tema con variacións, ao comezar unha nova variación do tema (sobre todo se estas son fundamentalmente contrapuntísticas).

- Cando un tema ou voz secundaria aparece con modulaciones que non foron previamente analizadas

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Interpretar de forma diferente as voces dobradas en terceiras ou en oitavas, así como as frases repetidas en diferentes rexistros, dotándoas de distinto carácter expresivo.
- Recoñecemento de elementos formais que poden aparecer na mesma obra como recursos de Contraste, como o coral, o contrapunto, a imitación, etc.
- Análise da Suite, con forma binaria ou forma rondó, proveniente do conxunto de danzas.
- Recoñecemento doutro tratamento da Suite como un número indeterminado de pezas de diferente carácter e organización, non provenientes da danza.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Consolidación do traballo de memorización, aplicándoo a un mínimo de catro obras.
- Aplicación práctica no estudo de todas as memorias.
- Traballo de exercicios prácticos para o desenvolvemento individual de cada tipo de memoria.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Afianzamento dos contidos anteriores.

Neste nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Exercicios de relaxación psicolóxica.
- Proceso de estudo.

Este será equivalente ao mencionado nos cursos anteriores pero coa incorporación dos coñecementos correspondentes a este nivel.

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Interpretación en público e de memoria parte do repertorio traballado, mantendo o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación.
- Traballo da interpretación como medio para desenvolverse con soltura no espazo escénico, adaptando os xestos e movementos á interpretación musical e dando mostras dun alto grao de calidade interpretativa.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Mostra coordinación, flexibilidade e fluidez nos movementos.
- Controla conscientemente a execución instrumental mediante a coordinación dos esforzos musculares e o grao de relaxación.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura

-Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación, a problemática ocasionada pola polirrítmia e a pedalización:

- Profunda nos Principios de dixitación e aplícaos, incrementando paulatinamente a súa autonomía :
 - a) Na relación da dixitación a aplicar coa fatiga muscular.
 - b) Na dixitación de texturas polifónicas complexas e a súa problemática
- Profunda na correcta dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e todo tipo de acordes e a súa aplicación en función de determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica
- Coñece, resolve e aplica dixitaciones non convencionais máis relacionadas con Clásicos do século XX e Músicas Contemporáneas : Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas
- Resolve polirrítmias entre as mans dereita e esquerda, incluíndo a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores e outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais
- Resolve polirrítmias de maior complexidade entre as dúas mans provocadas pola ornamentación

Manexa apropiadamente e afianza o uso do pedal de resonancia en relación á sonoridade desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:

 - a) Pedal anticipado, coincidente e demorado
 - b) Pedal sincopado e a tempo
- Afianza o uso do pedal unha corda e iníciase na utilización do pedal central.
- Utiliza adecuadamente en función da sonoridade perseguida recursos como o Medio pedal ou cuarto de pedal engadindo o recurso do vibrato, e resolvendo con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ao Impresionismo e aos novos recursos para a interpretación da Música Contemporánea.

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesario para o perfeccionamento da calidade sonora.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra xa un alto grao de sensibilidade auditiva.

- Posúe un coñecemento profundo do funcionamento mecánico do instrumento.

- Utiliza adecuadamente as posibilidades sonoras do instrumento na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.

- Identifica e resolve por se mesmo os aspectos técnicos similares aos traballados previamente noutras obras.
- Progresa na súa calidade interpretativa.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes, grupettos, apoiaturas, trinos e todo tipo de adornos con total coherencia entre a execución e a estética da obra, incrementando paulatinamente a autonomía do alumno.

-Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación profundando nos obxectivos dos anteriores cursos e con especial atención adicionalmente nestes niveis ao emprego de contrastes dinámicos nas progresións harmónicas, a utilización de cambios de agónica, o recoñecemento do valor expresivo das escalas cromáticas, o recoñecemento do valor expresivo da repetición de frases en diferentes rexistros do teclado ou dobradas en terceiras sextas, oitavas, etc, o uso do pedal de prolongación sen que se produzan cortes na unidade da frase, a utilización do pedal esquerdo como contraste entre frases

- Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

Interpreta catro obras do repertorio do curso de diferente estilo mantendo a concentración e sendo consciente dos elementos formais que compón ditas obras.

7. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra e fai achegas persoais que contribúen ao enriquecemento da mesma dentro das súas características de estilo.
- Propón diferentes alternativas para a realización de diferentes interpretacións.

8. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas

relacionados co ritmo, dicitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

- Elabora un plan de actividades para corrixir as deficiencias técnicas detectadas na execución do instrumento.
- Recoñece os resultados obtidos tras a interpretación individual ou a análise dunha gravación, sinalando erros e acertos.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio valoraranse en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación da obra.
- Desenvólvese con soltura no espazo escénico, adapta os seus xestos e movementos á interpretación musical.
- Dá mostras dunha correcta postura corporal e demostra certo grao de calidade na interpretación.

10. Mostrar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos pianos de finais do Século XIX principio do Século XX .

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
---------------	---------------	--------------------------

Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtérase segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	70,00%
A1 Traballo diario		60,00%
A2 Actitude		10,00%
B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	15,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	15,00%

Mínimos exixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º, 6º, 7º, 9º, 10.

O procedemento ordinario da avaliación final de Xuño require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
 - Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
 - Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas
- Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	<ul style="list-style-type: none"> · Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final 	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 4 estudos, 2 obras contrapuntísticas e 4 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

3 Estudos a elixir entre os seguintes:

CZERNY	A arte de dar soltura aos dedos op. 740
MOSZKOWSKY	15 Estudos de Virtuosidad op.72
KULLAK	Estudos de oitavas op.48
KESSLER	24 Estudos de oitavas
SCRIABIN	Estudos op.2; op.8; op.42
CRAMER	Estudos para piano
SAINT-SAËNS	Estudos para a man esquerda op.135
CHOPIN	Tres Novos Estudos Estudos op.10 e op.25

Apartado 2º: Polifónicas

Unha obra a elixir entre as seguintes:

BACH	Un Preludio e Fuga do Clave ben temperado (p.e. Nº 2, 2º Vol) ou unha Suite Francesa (p.e. Nº 1, Nº 2)
COUPERIN	Unha Orde (p.e. 7ª, 12ª)
HAENDEL	Unha Suite (p.e. G163-167, G193-197)

Apartado 3º: Clásica

Unha Sonata completa ou ben un Tema con variacións a elixir entre:

BEETHOVEN	Sonatas nos 6 (Op 10 nº2), 22 (Op 54), 24 (Op78);12 Variacións WoO 71 LaM; 7 Variacións Wo Ou75 FaM
MOZART	Sonatas nos KV 315c (333); KV 205b (284).
HAYDN	Sonatas nos: Hob.XVI/20;Hob.XVI/46;
CLEMENTI	Sonatas op. 36 nº1 na M; op. 36 nº2 en FaM; op. 39 nº2 en Sol M. op. 24 nº2 en FaM e op. 7 nº3 en Sol m.

Apartado 4º: Romántica

Unha obra a elixir entre:

MENDELSSOHN	6 Pezas infantís; Romanzas sen palabras nos 10, 17, 34.
GRIEG	Pezas líricas, Op 62 nº4; Op. 65 nº6.
CHOPIN	Valses nos 4, 5;Nocturnos nos 4, 5, 8, 17, 18 Polonesas nos 8, 10,14, 15, 16.
BRAHMS	Fantasías Op. 76 nº 1, 8.Fantasias op.116 nos 1, 3, 7 Intermezzos op.117 nº 2, 3, Pezas Op. 118 nº4, Pezas Op.119 nº 2 e 3.
SCHUMANN	Pezas de Fantasía op. 12 nº 2, 4; op. 28 nº 1;op. 19 Blumenstück
SCHUBERT	Impromptus D 946 (un deles)/deles); op. 142 nº1; Op. 90 nº1.
LISZT	Rapsodias húngaras nº 5, 7; As campás de Géneve; Sonetos de Petrarca nº 47 e 123.

Apartado 5º: Modernas e Contemporáneas

Dúas obras a elixir entre:

ALBENIZ	Aragón, Asturias
BARTOK	Allegro Bárbaro, Danzas Romanesas.

DEBUSSY	Nocturno; Danza; D'un cahier d'esquisses, Suite Bergamasque nº3; Imaxes nº2 (Homenaxe a Rameau).
GRANADOS	Danzas Españolas nº 9 e 12; Escenas románticas nº3
ESPLÁ	Tonadas Antigas Vol 2º completo; Llevante núms. 3 e 7
FAURÉ	Nocturnos Op. 33 Nº3 Preludios Op.103 núm. 2, 5, 8 Barcarolas núms. 1, 7, 9, 10, 12.
CHABRIER	Idilio (de pezas pintorescas)
JAVIER ALFONSO	Cinco pezas infantís.
ROMAN ALIS	Catro pezas breves op.12
PROKOFIEFF	Visións fugitivas (tres de entre os núms.3, 4, 6, 8, 11,13, 17, 20).
RAVEL	De Mirrors: Paxaros tristes, Val das campás.
RACHMANINOFF	Momento Musical nº 3. Elixía Op.3 nº1; Preludios op.23 . núm. 3 e 4; op 32 núms. 1, 11,12; Op.3 nº2; Op 10 núms.1, 2, 4, 5,7
SCHÖNBERG	6 Pequenas pezas Op. 19
TURINA	De pezas fantásticas: Exaltación, Ilusión; Mulleres Españolas 2º
GYÖRGY LIGETI:	Música Ricercata nº 9, 11.
SCOTT JOPLIN	The easy winners (Complete Piano Rags)

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

•Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe

funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· **Favorecer a motivación do alumno**

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· **Estimular a creatividade**

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· **Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano**

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· **Conectar os elementos da técnica coa expresión**

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do

alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentárase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxea.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo I** adxúntase un listado de obras orientativas.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH

Preludio e fuga do Clave bien temperado a tres voces

Obras Clásicas

BEETHOVEN	Sonatas Op.2nº1, Op. 10nº1
HAYDN	Sonatas Hob.XVI/19, Hob.XVI/34, Hob.XVI/39, Hob.XVI/49
MOZART	Sonatas KV248c(311),KV300i(331), KV570, 9 Variacións en Re M KV5, 10 Variacións Sol M KV455

Obras Románticas

SCHUMANN	Arabesca Op.18; Pezas de fantasía Op12 nº6,8
GRIEG	Pezas líricas Op. 43, Op.38
CHOPIN	Valses nº 11, 13, 14 , Nocturnos nº 1, 7, 14, 15, 16 e Póstumo Do#m, Polonesas nº 1, 3, 4;Mazurka Op.24 nº 4, nº2;Op.30 nº4;Op.50 nº3; Op. 56nº1, 3, Op.63nº1 ; 3 Escocesas
MENDELSSOHN	Preludios Op. 28 nº 18, 22
SCHUBERT	Romanzas sen palabras nº 5, 15, 21, 24, 30, 32, 39, 42, 43. Impromptus Op90; Op142nº2,4
GRIEG	Pezas Líricas Op. 57 nº 1, Op.62nº6
LISZT	Vals olvidado nº1; Rapsodia Húngara nº3, A Capela de GuillermoTell; Liebestraum nº2

Obras Modernas

BARTOK	Sonatina
GRANADOS	Danzas españolas nº 8; Zapateado
FALLA	Escenas Poéticas 1ª e 2ª series(4 números cada unha)
PROKOFIEV	Danza ritual del fuego; Danza del molinero
TURINA	Piezas Op.12 nº 5, 7, 8, 9
ALBÉNIZ	Danzas xitanas 1ª serie: Generalife
DEBUSSY	Cádiz, Sevilla, Córdoba, Puerta de Tierra
FAURÉ	La plus que lente; Mazurka
	Pezas breves para piano Op. 84 nº7,8

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:

- Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:

- Realizar unha correcta lectura da partitura.
- Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a polirritmia e a pedalización.

3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.

- Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
- Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.

4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra.

- Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitilo na interpretación.

5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Segundo a Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos Conservatorios Elementais e Profesionais de Música e Danza, no seu punto 5.4 di: *“ no caso de acceso a outros cursos que non sexan o de 1º de grao elemental ou de grao profesional, os tribunais das probas correspondentes unha vez examinado o candidato ou candidatos poderán determinar a pertinencia da matrícula nun curso distinto, atendendo á suficiencia académica demostrada na proba. A dirección do centro, vista a proposta do tribunal, poderá modificar o curso ao que se oferta praza, atendendo ademais a outras consideracións como a dispoñibilidade de recursos, equilibrio da oferta do centro, etc”.*

6º GP

INDICE

I.-Contidos

II.-Criterios de Avaliación

III.-Procedementos de avaliación

- A.-Primeira e Segunda Avaliación, Avaliación final de maio.
- B.-Avaliación extraordinaria de maio(Art.99 N.O.F.)
- C.-Avaliación extraordinaria
- D.-Recursos Didácticos

IV.-Procedemento establecido para a recuperación do curso

V.-Metodoloxía

VI.-Probas de Acceso

I.-CONTIDOS

1. Análise das posibilidades acústicas do piano, tendo en conta a súa morfoloxía, como medio para mellorar a calidade interpretativa.

- Consolidación no coñecemento da morfoloxía pianística, experimentando e explorando xa as posibilidades mecánicas e sonoras do piano, recoñecendo as diferenzas entre o vertical eo de cola: pulsación (dobre escape), equilibrio sonoro entre agudos e graves, etc.
- Coñecemento teórico e práctico dos tres pedais, así como os diferentes tipos de pedalización (sincopado, anticipado e rítmico) do pedal de resonancia, tendo en conta as consecuencias acústicas que devanditos tipos de pedalización levan.
- Percibir non soamente a calidade do son, tendo en conta a maior cantidade de armónico se o maior tempo de extinción do son no rexistro grave do piano para equilibrar a dinámica, a articulación e o pedal de resonancia, senón tamén outros moitos aspectos acústicos que poden mellorar a calidade interpretativa, como pode ser, o ter en conta que a maior ou menor rapidez en abandonar os dedos do teclado repercute en que o son desapareza bruscamente ou de xeito paulatino, ou ter en conta o tempo de reverberación logo dunha dinámica ampla se a esta séguelle un piano súbito, esperando para que o novo deseño sexa audible, entre outros.

2. Práctica de exercicios de relaxación e control muscular

Masaxe

Tan antiga como a humanidade, suponse que naceu por unha necesidade terapéutica e é probablemente un dos métodos curativos máis antigos.

Ante unha situación de tensión contráese o sistema vascular e linfático e diminúe a provisión de sangue cara a os tecidos, os músculos ténsanse presionando vasos sanguíneos e linfático. Coa masaxe realizamos un proceso de limpeza das células do noso organismo. Elimínase a adrenalina un dos principais compostos químicos causantes da tensión e restablécese o ton natural do músculo.

A dimensión psíquica da masaxe non é menos importante, a estimulación da pel, a través do tacto é fundamental para alcanzar un estado de benestar psicolóxico e emocional, Plasencia (2001:15). Dende o noso nacemento necesitamos ese contacto para desenvolvernos con equilibrio emocional ante a enfermidade e a ansiedade. Se esta necesidade non atopa resposta tendemos a crear bloqueos no noso corpo que producen tensión e van inhibir a nosa capacidade de expresión xerando ansiedade e tensión. A man que acariña produce un efecto reconfortante no noso corpo e acouga a nosa mente.

Manipulacións básicas:

Pases sedantes: realízanse ao comezo e final da masaxe. Coa xema dos dedos acariñamos suavemente, efecto sedante.

Baleirado venoso: Realízase un baleirado en profundidade para que entre sangue novo nos músculos eliminando toxinas.

Fricción: Relaxante polo amplo contacto da nosa man friccionado a zona corporal en cuestión provocando aumento de circulación.

Amasamientos: Retorcer o músculo para eliminar produtos de refugallo (dixital, palmodixital, nudillar, pulgar).

Vibración: Cunha contracción da musculatura do brazo transmítense unha certa vibración coa nosa man á masa muscular. Produce un gran efecto relaxante.

Relaxación progresiva

Jacobson, médico e fisiólogo, en 1930 ideou unha técnica para medir a actividade eléctrica muscular (electromiografía) e nos seus estudos descubriu a interconexión entre o pensamento e o estado muscular; a simple idea de realizar un acto motor provocaba pequenos niveis de actividade nos músculos correspondentes. Propón que unha musculatura relaxada pode conducir a unha mente en calma, así ideou un método para reducir a tensión dos músculos. Pon énfase en mellorar a percepción das sensacións musculares. A relaxación debe eliminar toda tensión e o rexistro desta debe ser igual a 0. A relaxación progresiva consiste en percibir claramente a diferenza entre tensión e relaxación muscular realizando contraccións e relaxacións para aprender a recoñecer a tensión muscular. Pasos a seguir: (posición tendido supino)

- Flexionar boneca uns segundos. Estender boneca.
- Flexionar cóbado. Estender cóbado. (Repetir pasos co outro brazo).
- Flexión dorsal do pé. Flexión plantar.
- Flexión de xeonllo. Extensión de xeonllo (Repetir coa outra perna).
- Contraer abdome durante uns segundos e seguidamente relaxalo.
- Levantar os ombreiros cara atrás e seguidamente relaxalos.
- Levantar (encoller) ombreiros. Soltar.
- Presionar cabeza cara atrás uns segundos e seguidamente relaxar.
- Flexión lateral de pescozo e seguidamente relaxar.
- Levantar as cellas. Engurrar o entrecexo. Relaxarse.

3. Utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.

- Profundización do mesmo apartado dos cursos anteriores.
- Dominio da utilización consciente do peso do brazo, experimentando a caída libre fose do piano primeiro e logo no teclado, sobre notas dobres, acordes e notas illadas, con especial consideración á relaxación do pescozo e dos músculos faciais.
- Dominio dos movementos semicirculares, para abordar os cruzamientos de mans e os grandes saltos.
- Dominio do impulso vertical que permita a realización do staccato forte.
- Perfeccionamento do impulso circular para poder enlazar con suma rapidez dúas ou máis oitavas ou acordes.

4 Práctica da técnica dixital dirixida a desenvolver por unha banda a independencia, a velocidade e a resistencia de dedos e por outro a coordinación e simultaneidade dos mesmos.

- Consolidación dos exercicios (en calquera ton), tanto de escalas como de arpejos podendo interpretalas xa con gran igualdade e a tres velocidades: lenta, moderada e rápida.
- Práctica de series de oitavas tanto por mans separadas como por mans xuntas en calquera tonalidade, e calquera dirección (ascendentes, descendentes, por movemento contrario, etc).
- Profundización nos exercicios de notas dobres, co obxectivo de obter non só unha boa coordinación, senón unha sonoridade adecuada, sendo capaces de destacar en caso de ser necesario unha das voces.

5. Perfeccionamento de toda a gama de movementos e de modos de ataque (caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten):

- Pulso: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Ataque combinado do movemento semi-prensil dos dedos e o impulso vertical ou lateral ascendente do pulso. (Para acordes curtos e secos)
- Antebrazo-Cóbado: Perfeccionamento dos ataques anteriores.
- Brazo-Ombreiro: Perfeccionamento dos ataques anteriores. Traballo do impulso vertical para a realización do staccato forte. Traballo do impulso producido polo pé na transmisión da forza ata os dedos, para acordes en fortísimo.

6. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade e timbre entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación que resulta indispensable nun instrumento polifónico, xa se trate da relación melodía-acompañamento ou de formulacións contrapuntísticas de maior complexidade.

- Traballo de planos sonoros nas Fugas.
- Traballo das articulacións en cada voz na música polifónica.
- Recoñecemento do carácter polifónico dos acordes, combinando a velocidade dos ataques, para timbrar a nota máis relevante.

7. Análise da dixitación pianística en función da complexidade das dificultades a resolver.

- Profundización nos Principios de Dixitación para incrementar paulatinamente a autonomía do alumno.
- Relación da dixitación a aplicar coa fatiga muscular.
- Dixitación en texturas polifónicas complexas e a súa problemática.
- Exercicios específicos de dixitación aplicada sobre partitura ou resolución por parte do alumno de supostos sobre unha determinada problemática relacionada coa dixitación pianística.
- Profundización na dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e todo tipo de acordes e a súa aplicación en función de determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica.
- Coñecemento e realización de dixitacións non convencionais máis relacionadas con Clásicos do Século XX e Músicas Contemporáneas : Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas.
- Desenvolvemento da capacidade de digitar dun modo intuitivo nas habilidades da lectura a primeira vista, na realización de patróns de acompañamento e na improvisación.
- Lectura e comentario de ensaios sobre dixitación pianística.
- Coñecemento das diferentes escolas de dixitación.

8. Traballo da psicomotricidade para resolver a problemática ocasionada pola polirritmia

- Aplicación de recursos metodolóxicos para traballar a psicomotricidade na problemática ocasionada pola polirritmia.
 - Relacionados coa proporción matemática, coa dinámica e coa agónica.
 - Relacionados coa diminución ou incremento de tempo.

- Relacionados coa supresión/inclusión de determinadas notas que conforman as secuencias polirrítmicas.

- Resolución de polirrítmias entre as mans dereita e esquerda, que inclúa a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores, incluíndo outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais.

- Resolución de polirrítmias entre as dúas mans provocadas pola ornamentación.
 - Resolución de polirrítmias básicas entre diferentes voces dunha mesma man.
 - Coñecemento en determinados estilos das contradicións entre determinadas aparentes polirrítmias reflexadas nunha determinada partitura de diferentes voces dunha determinada escritura pianística ou clavecinística e os convencionalismos interpretativos reais do estilo.

9. Práctica de escalas e arpexos.

Perfeccionamento dos contidos anteriores. Neste curso traballaranse con dinámicas e articulacións diferentes entre as dúas mans

- **Escalas.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario. Práctica do comezo das escalas desde calquera nota respectando a digitación para mellorar a súa identificación nas obras. Práctica das escalas a distancia de 3ª e 6ª entre as dúas mans.

- **Arpexos.** Incorporación de dúas novas tonalidades maiores e os seus relativos menores en cada curso. O traballo realizarase por movemento directo e movemento contrario. Práctica de arpexos de catro notas tanto de 7ª de dominante como de 7ª diminuída así como das súas inversións. Práctica dos arpexos con inversións combinadas.

10. Práctica da pedalización e estudo da súa evolución na escritura pianística.

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.

- Pedal tonal.

- Vibrato de pedal.

- Pedal armónico

- Pedal rítmico

- Resolver con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ao Impresionismo e aos novos recursos para a interpretación da música contemporánea.

- Pedal tonal.

11.- Práctica de obras e estudos adecuados, con dificultade progresiva que favorezan o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica.

Seleccionaranse estudos nos que se aborden os seguintes aspectos:

- Dominio dos aspectos anteriores.

- Dominio de polirrítmias.

- Utilización adecuada do fraseo.

12. Perfeccionamento dos elementos que interveñen no fraseo buscando o desenvolvemento da cantabilidade do piano.

- Consolidación do traballo anterior.

- Emprego de contrastes dinámicos nas progresións harmónicas.

- Utilización de cambios de agónica.

- Recoñecemento do valor expresivo das escalas cromáticas.
- Recoñecemento do valor expresivo da repetición de frases en diferentes rexistros do teclado ou dobradas en terceiras, sextas, oitavas, etc.
- Uso do pedal de prolongación sen que se produzan cortes na unidade da frase.
- Utilización do pedal esquerdo como contraste entre frases.

13. Interpretación de obras do repertorio pianístico pertencentes a distintas épocas e estilos, con arranxo ás distintas convencións interpretativas

Traballarase para conseguir o dominio dos contidos anteriores, engadindo:

- Suites e Partitas de Bach.
- Evolución da Forma Sonata.
- Formas románticas máis amplas que en anteriores cursos.
- Interpretación consciente e adecuada a os estilos traballados.

14. Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e estilos.

- Xustificación histórica das novas grafías e comparación con outras artes
- Interpretación dunha peza do repertorio contemporáneo.

15. Estudo e práctica da ornamentación.

- Estudo máis en profundidade da ornamentación para que desenvolvan certa soltura de modo que sexan capaces de introducir eles sos, determinados adornos (como é o caso do período barroco), para unha interpretación máis en consonancia coa época.
- Interpretación de todo tipo de adornos, mostrando ademais total coherencia entre a execución do adorno e a estética de devandita obra.
- Consolidación no coñecemento das regras ornamentais, así como de todas as excepcións, en función non soamente da época, senón tamén do autor. (Exemplo: Aínda que no romanticismo os adornos adóitanse anticipar, en Chopin, moitas veces non é así).

16. Audicións de fragmentos e obras representativas de distintas épocas e estilos, como medio para desenvolver a sensibilidade auditiva e o espírito crítico.

- Audición e coñecemento por parte do alumno da maior parte do repertorio pianístico desde o Barroco ata os nosos días, así como a introdución na audición das principais obras doutros instrumentos, agrupacións camerísticas ou obras sinfónicas.
- Asistencia con frecuencia a concertos de música clásica de calquera tipo de agrupación tanto dentro do conservatorio como en calquera sala de concertos ou auditorio, fomentando así tanto a sensibilidade analítica como o espírito crítico.
- Audición tanto con audio como en vídeo de diferentes gravacións dunha mesma obra, interpretadas por diferentes instrumentos (tanto con partitura como sen ela), procurando captar as diferenzas existentes entre elas.

17. Análise de gravacións da propia práctica instrumental como medio de observación e valoración da propia interpretación

- Realización de exercicios de relaxación muscular e psicolóxica previa á interpretación e a gravación dos mesmos en medios audiovisuais para unha mellora substancial na súa realización
- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos/problemas posturais na interpretación de obras do repertorio pianístico logo de realizar unha propia gravación audiovisual e a súa posterior corrección.

- Autocrítica do alumno sobre os seus defectos/problemas na emisión do son durante a interpretación de obras do repertorio pianístico tras realizar unha gravación de audio persoal e a posterior corrección dos mesmos en base ás súas causas.
- Gravación de audicións/concertos e o seu comentario grupal no aula encamiñado a fortalecer as virtudes e corrixir os defectos/problemas tanto posturales como de emisión de son.

18. Utilización de medios audiovisuais e informáticos para favorecer a comprensión do repertorio estudado

- Afianzamento dos contidos do curso anterior.
- Desenvolvemento de técnica instrumental: Posibilidades de ensaio virtual (Minus One, J. Aebersold ...)

19. Procura de información sobre aspectos relacionados coa historia e repertorio do piano.

Realización dun traballo de investigación sobre o piano de finais do Século XIX principios do Século XX.

20. Estudo fonográfico e bibliográfico do repertorio pianístico.

- Ampliar o visto en anteriores cursos.
- Consultar edicións facsímil.
- Coñecer a evolución da imprenta musical.
- Coñecer a evolución da edición fonográfica.

21. Adestramento permanente para a progresiva mellora da memorización aplicando as técnicas adecuadas.

- Consolidación do traballo de potenciación de cada unha das memorias.
- Traballo de exercicios finais para a comprobación de que o traballo de memorización foi o adecuado como:
 - Comezar a tocar unha obra desde calquera punto de memoria.
 - Tocar a obra memorizada só cunha man.
 - Tocar a obra desde o final (empezando pola última sección e terminar polo principio).
 - Traballo máis en profundidade das pasaxes máis propicias nos que se poden producir esquecementos, como no caso de:
 - Pasaxes máis lentas que o resto
 - Se hai un tema con variacións, ao comezar unha nova variación do tema (sobre todo se estas son fundamentalmente contrapuntísticas).
 - Cando un tema ou voz secundaria aparece con modulaciones que non foron previamente analizadas

22. Análise dos elementos formais do repertorio para traballar o fraseo musical e os recursos expresivos que permitan demostrar o grao de madurez interpretativa.

- Interpretar de forma diferente as voces dobradas en terceiras ou en oitavas, así como as frases repetidas en diferentes rexistros, dotándoas de distinto carácter expresivo.
- Recoñecemento de elementos formais que poden aparecer na mesma obra como recursos de Contraste, como o coral, o contrapunto, a imitación, etc.

- Análise da Suite, con forma binaria ou forma rondó, proveniente do conxunto de danzas.
- Recoñecemento doutro tratamento da Suite como un número indeterminado de pezas de diferente carácter e organización, non provenientes da danza.

23. Interpretación de memoria de textos musicais.

- Consolidación do traballo de memorización, aplicándoo a un mínimo de catro obras.
- Aplicación práctica no estudo de todas as memorias.
- Traballo de exercicios prácticos para o desenvolvemento individual de cada tipo de memoria.

24. Estratexias de aprendizaxe e hábitos correctos de estudo que estimulen a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

Afianzamento dos contidos anteriores.

Neste nivel traballarase dunha forma práctica durante a clase os seguintes aspectos:

- Exercicios de relaxación psicolóxica.
- Proceso de estudo.

Este será equivalente ao mencionado nos cursos anteriores pero coa incorporación dos coñecementos correspondentes a este nivel.

25. Interpretación en público do repertorio estudado como medio para desenvolver un maior autocontrol e dominio do espazo escénico.

- Interpretación en público e de memoria parte do repertorio traballado, mantendo o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación.
- Traballo da interpretación como medio para desenvolverse con soltura no espazo escénico, adaptando os xestos e movementos á interpretación musical e dando mostras dun alto grao de calidade interpretativa.

II.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación ás esixencias da execución instrumental. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén unha correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
- Mostra coordinación, flexibilidade e fluidez nos movementos.
- Controla conscientemente a execución instrumental mediante a coordinación dos esforzos musculares e o grao de relaxación.

2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución de estudos e obras. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

-Realiza unha correcta lectura da partitura
 -Utiliza adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dixitación, a problemática ocasionada pola polirrítmia e a pedalización:

- Profunda nos Principios de dixitación e aplícaos, incrementando paulatinamente a súa autonomía :
 - a) Na relación da dixitación a aplicar coa fatiga muscular.
 - b) Na dixitación de texturas polifónicas complexas e a súa problemática

- Profunda na correcta dixitación de terceiras, sextas ou oitavas e todo tipo de acordes e a súa aplicación en función de determinados parámetros musicais que afectan á súa realización práctica
- Coñece, resolve e aplica dixitacións non convencionais máis relacionadas con Clásicos do século XX e Músicas Contemporáneas : Glissandos, Clusters e demais efectos relacionados con este tipo de estéticas
- Resolve polirrítmias entre as mans dereita e esquerda, incluíndo a correcta realización de valores estudados en cursos anteriores e outra serie de secuencias polirrítmicas de maior complexidade e secuencias polirrítmicas que conteñan grupos de valoración especial de difícil resolución, desenvolvendo unha metodoloxía tanto analítica como intuitiva e cun correcto manexo dos pedais
- Resolve polirrítmias de maior complexidade entre as dúas mans provocadas pola ornamentación
Manexa apropiadamente e afianza o uso do pedal de resonancia en relación á sonoridade desde o punto de vista do instrumento e da interpretación musical, en toda a súa gama de posibilidades en función do momento de aplicación:
 - a) Pedal anticipado, coincidente e demorado
 - b) Pedal sincopado e a tempo
- Afianza o uso do pedal unha corda e iníciase na utilización do pedal central.
- Utiliza adecuadamente en función da sonoridade perseguida recursos como o Medio pedal ou cuarto de pedal engadindo o recurso do vibrato, e resolvendo con suficiente autonomía os diversos problemas de execución-pedalización con especial atención ao Impresionismo e aos novos recursos para a interpretación da Música Contemporánea.

3. Pór de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así como o grao de sensibilidade auditiva necesario para o perfeccionamento da calidade sonora.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra xa un alto grao de sensibilidade auditiva.
- Posúe un coñecemento profundo do funcionamento mecánico do instrumento.
- Utiliza adecuadamente as posibilidades sonoras do instrumento na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.

4. Mostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mostra interese polas indicacións do profesor e mantén un ritmo de estudo diario durante todo o curso.
- Identifica e resolve por se mesmo os aspectos técnicos similares aos traballados previamente noutras obras.
- Progresa na súa calidade interpretativa.

5. Interpretar obras de distintas épocas e estilos mostrando coherencia entre a execución e a estética da obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

- Recoñece as características do estilo das obras en canto a aspectos rítmicos constitutivos do nivel e transmíteas á interpretación

-Recoñece as características do estilo das obras en canto a ornamentación e transmíteas á interpretación sendo consciente dos principais signos e regras de ornamentación: mordentes, grupettos, apoiaturas, trinos e todo tipo de adornos con total coherencia entre a execución e a estética da obra, incrementando paulatinamente a autonomía do alumno.

-Recoñece as características de estilo das obras en canto ao fraseo e transmíteas con rigor á interpretación profundando nos obxectivos dos anteriores cursos e con especial atención adicionalmente nestes niveis ao emprego de contrastes dinámicos nas progresións harmónicas, a utilización de cambios de agónica, o recoñecemento do valor expresivo das escalas cromáticas, o recoñecemento do valor expresivo da repetición de frases en diferentes rexistros do teclado ou dobradas en terceiras sextas, oitavas, etc, o uso do pedal de prolongación sen que se produzan cortes na unidade da frase, a utilización do pedal esquerdo como contraste entre frases

- Valora as diferentes posibilidades de interpretación en función das diferentes escolas interpretativas

6. Memorizar e interpretar, previa análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

Interpreta catro obras do repertorio do curso de diferente estilo mantendo a concentración e sendo consciente dos elementos formais que compoñen ditas obras.

7. Mostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita a obra.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Implícase na interpretación da obra e fai achegas persoais que contribúen ao enriquecemento da mesma dentro das súas características de estilo

- Mostra desenvolvemento para abordar a improvisación co instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.

- Propón diferentes alternativas para a realización de diferentes interpretacións.

8. Mostrar un progreso da autonomía persoal na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Incorpora no seu proceso de aprendizaxe as indicacións do profesor nos problemas relacionados co ritmo, dicitación, pedalización, articulación, fraseo, dinámica e calidade de son.

- Elabora un plan de actividades para corrixir as deficiencias técnicas detectadas na execución do instrumento.

- Recoñece os resultados obtidos tras a interpretación individual ou a análise dunha gravación, sinalando erros e acertos.

9. Interpretar en público, como solista, un programa adecuado ao nivel demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou a alumna:

- Mantén o grao de concentración e autocontrol necesario durante a interpretación da obra.

- Desenvólvese con soltura no espazo escénico, adapta os seus xestos e movementos á interpretación musical.

- Dá mostrase dunha correcta postura corporal e demostra certo grao de calidade na interpretación.

10. Mostrar interese, buscar e seleccionar información relativa á técnica, historia e repertorio do instrumento.

Mediante este criterio valorarase en que medida o alumno ou alumna:

Busca documentación sobre a técnica, historia e repertorio dos pianos de finais do Século XIX principio do Século XX .

III.-PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

A.-PROCEDEMENTO ORDINARIO

1ª Avaliación	2ª Avaliación	Avaliación Final de Xuño
---------------	---------------	--------------------------

Medios e Instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obtense segundo as seguintes porcentaxes
A.-Traballo diario no aula	Diario de Clase como rexistro de información sobre a evolución do alumno/a	60,00%
A1 Traballo diario		50,00%
A2 Actitude		10,00%
B.-Exame de estudos e repertorio	Rexistro escrito de exames	20,00%
C.-Un Concerto didáctico en público	Rexistro de concertos	20,00%

Mínimos exixibles para a obtención dunha avaliación positiva na materia.

O alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º, 6º, 7º, 9º, 10.

O procedemento ordinario da avaliación final de maio require do alumnado:

- Presentarse ao exame que se programe en cada avaliación.
- Interpretar 3 Estudos, 1 obra Contrapuntística, 1 Sonata clásica, 1 obra Romántica e 1 obra do apartado Moderno-Contemporáneo.
- Alcanzar unha cualificación igual ou superior a cinco aplicando as porcentaxes sinaladas. Os resultados da avaliación expresaranse a través de cualificacións numéricas que utilizarán a escala de 1 a 10 sen decimais.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua e integradora. A 1ª e 2ª Avaliación, terán unicamente un valor informativo sobre o desenvolvemento da aprendizaxe e as actividades realizadas polo alumno ou alumna. A 3ª Avaliación terá carácter de sesión de Avaliación Final.

B.-AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA DE MAIO (Art. 99 N.O.F.)

Para aqueles alumnos que superen o número de faltas de asistencia establecido no artigo 99 das Normas de Organización e Funcionamento.

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimales, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

C.- PROBA EXTRAORDINARIA

Medios e instrumentos	Rexistros	Criterios de Cualificación A cualificación obterase segundo as seguintes porcentaxes
Proba	· Acto de Cualificación · Acta de Evaluación Final	Estudo 20% Obra contrapuntística 20% Obra elixida polo Profesor 30% Obra elixida polo Alumno 30%

CONTIDO DA PROBA

A proba realizarase ante o profesor.

O alumno presentará un programa que inclúa 3 estudos, 1 obra contrapuntística e 3 obras de distintas épocas e estilos incluídas no programa oficial do curso. Da lista presentada polo alumno interpretarase:

- Un estudo elixido a sorteo.
- Unha obra contrapuntística.
- Unha obra elixida polo alumno do resto dos apartados.
- Unha obra elixida polo tribunal do resto dos apartados.

Tres das obras deberán ser interpretadas de memoria.

Mínimos esixibles para a obtención dunha avaliación positiva na asignatura

Ademais dos anteriores requisitos o alumno ou alumna deberá conseguir os obxectivos expresados nos seguintes criterios de avaliación: 1º, 2º, 3º, 5º e 7º.

O resultado da proba expresarase a través de cualificación numérica utilizando a escala de 1 a 10 sen decimais, considerándose positiva a cualificación igual ou superior a cinco e negativa a inferior a cinco.

D.- RECURSOS DIDÁCTICOS. TÉCNICA E REPERTORIO

Vídeo proxector

Ordenador

Gravadora

Biblioteca: partituras e libros

Fonoteca: DVDs, Cds e cintas de vídeo

Programa de obras e estudos

Estas listaxes de obras teñen carácter orientativo, quedando a xuízo do profesor a elección doutras de características similares ou a utilización destas en cursos distintos a aquel en que aparecen apuntadas, se o estima o máis axeitado para o alumno.

Apartado 1º: Estudos

3 Estudos a elixir entre os seguintes:

CRAMER	Estudos para piano
CZERNY	A arte de dar soltura aos dedos op. 740
CHOPIN	Estudos op.10 e op.25
MOSZKOWSKY	Estudos de Notas dobres op. 64. 15 Estudos de Virtuosidad op.72. 12 Estudos para a man esquerda op.92
KESSLER	Estudos op.20
LISZT	Estudos de execución transcendental
SCRIABIN	Estudos op.2; op.8; op.42
SAINT-SAËNS	Estudos para a man esquerda op.135

Apartado 2º: Polifónicas

Unha a elixir entre as seguintes:

BACH	Suites Francesas (p.e. Nº 5 BWV 816); Suites Inglesas (p.e. Nº 2
------	--

	BWV 807); Preludios e Fugas do Clave ben temperado (p.e.Nº 4 2º Vol; Partitas (p.e. Nº 1 BWV 826); Toccatas.
COUPERIN	Ordenes (p.e. 6ª ó 10ª)
HAENDEL	Suites (p.e. G112-117, G250-255)

Apartado 3º: Clásica

Unha Sonata completa ou ben un Tema con variacións a elixir entre:

BEETHOVEN	Sonatas nos 11 (Op22), 13 (Op27 nº1), 15 (Op28), 27 (Op90); 32 Variacións Dom WoO 80
CLEMENTI	Sonatas op. 12 nº1 en Sib M; op. 26 nº2 en Fa #m; op. 36 nº3 en DoM; op. 40 nº1 en SolM ; op. 40 nº2 en Se m.; op. 40 nº3 ReM 47 nº2 Sib M; op. 50 nº3 Solm
HAYDN	Sonatas nos: Hob.XVI/50; Hob.XVI/52; Variacións en Fa m
MOZART	Sonatas nos KV 300d (310); KV 457; KV 576

Apartado 4º: Romántica

Unha obra a elixir entre:

SCHUMANN	Escenas del Bosque Op. 82
CHOPIN	Polonesas nº 14, 15, 16 Mazurka Op.24 nº 4; Op.30 nº4; Op.56 nº 3.
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras nº 32, 39, 42, 43.
SCHUBERT	Impromptus Op.90 nº 3, 4; Op.142 nº 3, 4.
GRIEG	Pezas Líricas Op.62 nº6.
LISZT	Consolaciones. Rapsodia Húngara nº3; A Capela de Guillermo Tell; Sueño de Amor.
FIELD	Nocturnos nº 14.

Apartado 5º: Modernas e Contemporáneas

Dúas obras a elixir entre:

ALBENIZ	De Suite Española, Castela; De Suite Iberia, Evocación.
BARTOK	6 Danzas Búlgaras (3 consecutivas)
CHABRIER	Paisaxes, Tourbillón, Scherzo-Vals; Danza Villageoise.
DIEGUEZ	Viva a gaita; Kukielka, Perpetum movile.
DEBUSSY	Balada; Suite Bergamasque nº 1, 2, 4; Imaxes 1ª serie nº 1, 3; 2ª Serie nº12; Estampas nº3 Xardíns baixo a choiva.
ESPLÁ	Lírica Española op.54 Vol.IV; O Desfalecemento Pinta; Suite de Pequenas pezas.
GRANADOS	Valses Poéticos; Escenas románticas nº5
GERSHWIN	3 Preludios
POULENC	Suite para piano; Tocata
RACHMANINOFF	Momento Musical nº 1; Preludios op.23 nº 5, 6, 7 op.32 nº 3, 8, 10; Barcarola Op.10 nº3.
ROMAN ALIS	A baixa andalucía
RODRIGO	4 Estampas andaluzas nº 3 e 4
RAVEL	Minuetto antigo; Pavana para unha infanta defunta
SATIE	Jack in the box

SCRIABIN	4 Preludios op.48 (os 4) 2 Poemas op.32
TRUAN	3 Preludios Castizos 1º e 3º
TURINA	Orxía (de Danzas Fantásticas)
JESÚS RUEDA	24 Interludios para piano nº 10,15, 17, 19, 21, 24.
GYÖRGY LIGETI	Música Ricercata nºs 3, 7, 10.
MORTON GOULD	Boogie woogie etude

IV.-PROCEDEMENTO ESTABLECIDO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA

Aqueles alumnos que obteñan cualificación negativa nas dúas primeiras avaliacións recuperarán a materia na avaliación seguinte.

A recuperación da materia con cualificación negativa na Avaliación Final de maio realizarase na proba extraordinaria.

Aqueles alumnos que promocionen de curso coa materia de piano pendente, recuperarán a materia na clase do curso seguinte. Os alumnos poderán recuperar a materia pendente en calquera das avaliacións do seguinte curso, cando así o determine o profesor e comuníqueo á Xunta de Avaliación.

V.-METODOLOXÍA

4.1 Principios metodolóxicos

·Partir dos coñecementos previos

O ensino ten que partir da realidade dos alumnos, dos seus coñecementos previos e o seu desenvolvemento evolutivo, segundo as etapas de maduración mental nas que se atopan. O alumno sitúase no centro do programa educativo e é en función das súas necesidades e capacidades que se organiza todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

O sistema de ensino basearase na aprendizaxe significativa e progresivo. Esta é a aprendizaxe que asegura que os coñecementos adquiridos poderán ser utilizados no futuro. Este proceso debe garantir tamén a funcionalidade das aprendizaxes (aprendizaxe funcional) entendendo que os contidos asimilados deberán servir para levar a cabo outras aprendizaxes, pondo de manifesto a comprensión e dominio do aprendido.

· Favorecer a motivación do alumno

O reforzo da motivación considérase fundamental para obter o máximo nivel de implicación do alumno na súa aprendizaxe. A motivación é capaz de explicar cara a onde diriximos as nosas accións e a enerxía coa que nos empregamos na realización dunha actividade. Desexar facer algo fai posible a súa aprendizaxe. Ao mesmo tempo, se logramos que a aprendizaxe resulte pracenteira, tamén redundará na eficacia desta aprendizaxe.

· Estimular a creatividade

Unha actitude creativa trata de atopar solucións concretas e eficaces a cada situación sen ter que acudir necesariamente a fórmulas recibidas e memorizadas. Como punto de partida evitaremos calquera tipo de dogmatismo nas nosas explicacións e en consignas verbais. É necesario utilizar a imaxinación, interiorizando o fenómeno sonoro e conectándoo con outras experiencias de tipo multisensorial.

· **Desenvolvemento do oído musical a través da interpretación no piano**

O adestramento do oído no estudante de piano durante a propia execución non pode limitarse á corrección de notas falsas, a procurar unha medida correcta e respectar as indicacións complementarias da partitura. A atención dirixirase ademais, ao equilibrio das dinámicas, á duración dos sons, ao control do timing na coordinación de ambas mans, á gradación da resonancia mediante o pedal, ás liñas de tensión rítmica e harmónica, como a calquera elemento que se refira á calidade da emisión sonora, a unha organización do fraseo e, en definitiva, á conexión da expresión musical coa realización técnica.

· **Conectar os elementos da técnica coa expresión**

Na interpretación pianística non é posible separar os procedementos técnicos das intencións expresivas. A atención diferenciada a estes problemas só pode entenderse se se fai con fins de análises ou pola necesidade dun adestramento específico dalgún dos seus aspectos. No entanto é necesario integrar ambos os extremos, transformando as simples accións mecánicas en movementos significativos, en relación ao fin musical que se pretende conseguir. Deste xeito conseguírase unificar intencións e, tratando de relacionar a partitura co fenómeno musical que encerra, de acordo á época na que foi escrita.

4.2 Estratexias metodolóxicas

No deseño das estratexias didácticas non é posible atopar un modelo universal aplicable a todos os profesores e a todas as realidades educativas. A formulación de orientacións metodolóxicas debe facerse tendo en conta a súa flexibilidade á hora de levarlos á práctica. En realidade todas elas son compatibles entre si, e a súa aplicación dependerá das características especiais dos distintos contidos a tratar, das particularidades de cada alumno e de que sexan levadas a cabo nas clases individuais ou nas colectivas.

En función do grao de intervención do profesor, o seu grao de influencia e a súa valoración sobre o ensino en si mesma podemos distinguir diversos métodos:

· **Métodos segundo o seu grao de intervención:**

a. Método DIDÁCTICO, mediante a exposición de conceptos e exemplificación práctica por parte do profesor. O grao de participación do alumno é esencialmente receptivo, polo que as explicacións teóricas deben adaptarse ao nivel de evolución intelectual do alumnado. Non é conveniente ofrecer máis información da que se considere necesaria para a comprensión dos contidos expostos. Ao mesmo tempo intentarase que as explicacións contribúan a manter a atención do alumno e provocar nel a motivación necesaria para unha óptima asimilación.

b. Método DIALÉCTICO, ou intercambio dialogado de criterios e opinións no grupo. Estas conversacións deben ser guiadas polo profesor, por exemplo, realizando preguntas adecuadas. Estas técnicas poden ser consecuencia tanto das explicacións e demostracións prácticas, como da propia intervención ou a dos compañeiros, da posta en común dos resultados de actividades analíticas e comparativas de diferentes modelos ou exemplos, debates a partir do visionado e audición de materiais audiovisuais. O que se pretende é que o alumno tome conciencia do que aprendeu, expoña preguntas ou comentarios coherentes, revise as súas propias ideas e preste atención ás opinións dos demais. Neste sentido o profesor debe contribuír a crear un clima dialogante e de

comprensión mutua no aula, tanto no interior do grupo como na súa propia relación cos alumnos, facendo prevalecer unha actitude creativa e un talante participativo.

· **Métodos segundo o seu grao de influencia:**

a) **O método impositivo**, como manifestación de autoridade do profesor, é un modelo vello que só pode ter sentido en momentos moi puntuais.

b) **Método propositivo**, que é aquel por o que o profesor non impón senón que propón, razoando as causas e mostrando as diferenzas entre distintas opcións.

c) **No método expositivo** o profesor expón ideas e conceptos necesarios e que xa que logo non necesitan da aceptación dos alumnos, senón sinxelamente da súa comprensión.

· **Métodos segundo a súa valoración sobre o ensino en si mesma:**

a) O **método dogmático**, como modo de dicir as cousas sen admitir discusión posible está descartado da nosa proposta metodolóxica.

b) **Método escéptico**, é o que se vale da formulación de dúbidas por parte do profesor e deixa aos alumnos que extraian as súas propias conclusións.

c) O **método crítico** está baseado na valoración do que fan os alumnos. Probablemente é o método máis utilizado no ensino tradicional do piano: o alumno, ou o grupo, trae a obra traballada e o profesor corríxela.

VI.-PROBAS DE ACCESO

Os alumnos que se presenten a probas de acceso deberán entregar ao tribunal dúas copias das obras que presentan á proba.

Interpretación de tres obras de diferentes estilos: unha delas Barroca, outra Clásica e a terceira poderá ser escollida entre Romántica ou Moderna. Unha delas, como mínimo, deberá interpretarse de memoria. Este exercicio cualificarase de cero a dez puntos, e cumprirá unha cualificación mínima de cinco puntos para superar a proba. No **Anexo I** adxúntase un listado de obras orientativas.

Anexo I

Obras Barrocas

J.S.BACH	Preludio e fuga do Clave bien temperado a tres voces ou unha Suite Francesa
COUPERAIN	Unha Orden
HAENDEL	Unha Suite (G163-167,G193-197)

Obras Clásicas

BEETHOVEN	Sonatas nº 1, 6, 9, 10 ; 12 Variacións La M; 7 Variacións Fa M
MOZART	Sonatas Kv 300, K315, K332, K333, K457, K547, K570, K576
HAYDN	Sonatas Hob.XVI/20; Hob.XVI/46

Obras Románticas

SCHUMANN	Momento musical nº 1, 3, 4; Impromptu Op.142 nº2
GRIEG	Pezas líricas Op. 43, Op.38
CHOPIN	Valses nº 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 12 Nocturno nº4, 8, 17, 18 Polonesas nº 8, 10, 14, 15, 16

	Preludios Op. 28 nº 3, 13, 15, 17, 21
MENDELSSOHN	Romanzas sen palabras cadernos nº 3, 4, 5, 6
SCHUBERT	Impromptu Op.90 nº1, 2 Drei Klavierstücke D946

Obras Modernas

TURINA	Danzas fantásticas Op. 22 nº1,2
ALBÉNIZ	Suite Española Op. 47: Granada, Cuba, Asturias
DEBUSSY	Suite Bergamasque Preludios: A chica dos cabelos de lino, A catedral mergullada
RODRIGO	Estampas Andaluzas nº1, 2
SHOSTAKOVICH	Preludios Op. 34
LIGETI	Música Ricercata

Criterios de avaliación

1. Adecuar o esforzo muscular, a respiración e a relaxación segundo as esixencias da execución instrumental:
 - Valorarase a correcta postura corporal con respecto ao instrumento.
 - Deberase mostrar coordinación e flexibilidade nos movementos.
2. Aplicar apropiadamente os aspectos técnicos e musicais na execución das obras:
 - Realizar unha correcta lectura da partitura.
 - Comezar a utilizar adecuadamente a técnica en aspectos esenciais como a dicitación, a polirritmia e a pedalización.
3. Poñer de manifesto a correcta utilización das posibilidades sonoras do instrumento, así coma o grao de sensibilidade auditiva necesaria para o perfeccionamento da calidade sonora.
 - Posuir un coñecemento básico do funcionamento do instrumento.
 - Comezar a demostrar certo grao de sensibilidade auditiva e utilizar as posibilidades sonoras do instrumento.
4. Interpretar obras de distintas épocas e estilos amosando coherencia na execución e na estética da obra.
 - Recoñecer as características do estilo nas obras; aspectos rítmicos, ornamentación, fraseo, respiracións... e transmitirlo na interpretación.
5. Memorizar e interpretar, previo análise dos elementos formais, textos musicais do repertorio do nivel.

Segundo a Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos Conservatorios Elementais e Profesionais de Música e Danza, no seu punto 5.4 di: “ no caso de acceso a outros cursos que non sexan o de 1º de grao elemental ou de grao profesional, os tribunais das probas correspondentes unha vez examinado o candidato ou candidatos poderán determinar a pertinencia da matrícula nun curso distinto, atendendo á suficiencia académica demostrada na proba. A dirección do centro, vista a proposta do tribunal, poderá modificar o curso ao que se oferta praza, atendendo ademais a outras consideracións como a dispoñibilidade de recursos, equilibrio da oferta do centro, etc”.

PROCEDIMENTOS DE ACCESO AO CURRÍCULO PARA ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECÍFICAS (ANEE)

A LOE fundamenta na igualdade e na equidade a atención ao ANEE de apoio educativo. A normalización e a inclusión preséntanse coma a base de intervención. No capítulo II “A organización das ensinanzas e a aprendizaxe ao longo da vida” sinala no artigo 3 que as ensinanzas adaptaranse ao alumnado con necesidade específica de apoio educativo. Dita adaptación garantiría o acceso, a permanencia e a progresión deste alumnado no sistema educativo.

Da normativa vixente en materia de ANEE extraemos que as medidas de atención á diversidade desenrólanse nos seguintes niveis:

- Adaptacións de acceso. Son as que centran o seu efecto na posibilidade de acceso dos alumnos a todos os espazos e servizos do centro educativo. (Amparado polas Leis 8/1997, do 20 de Agosto e a Lei 51/2003, do 2 de Decembro).
- Adaptacións organizativas ou medidas de reforzo educativo. Afectan aos elementos non prescriptivos do curriculum.
- Adaptacións curriculares. Modifican os componentes básicos ou prescriptivos do curriculum das diferentes áreas curriculares.

O rasgo profesionalizador que determina ás ensinanzas regradas impartidas nos conservatorios de música fai que surxa o cuestionamento da posibilidade da obtención de titulacións oficiais e a validez das mesmas, en relación á modificación de elementos prescriptivos do currículo. Outra dificultade é que os centros de ensinanza musical non contan con equipos psicopedagóxicos de apoio nin persoal especializado nas materias.

Cando o departamento se atope cun alumno con NEE terá que cuestionarse:

- Como levar a cabo una programación que resulte funcional?
- Como adaptar os recursos materiais ás características detos alumnos?
Dende o centro podemos solicitar á Administración educativa materiais adaptados, podemos asistir a cursos de formación e conferencias relacionadas coa necesidade específica do alumno.

O departamento de piano especifica que os elementos prescriptivos do currículo non se poden modificar dado o carácter profesionalizador desta ensinanza.

ACTIVIDADES CULTURAIS E DE PROMOCIÓN DAS ENSIANZAS PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO DE PIANO

As actividades poderanse levar a cabo fora e dentro do centro educativo, organizaranse dentro do departamento e levaranse a cabo dentro das posibilidades do momento, que se deberá estudar. Consistirían en saídas a teatros, musicais, diferentes concertos didácticos, ou actividades dentro do centro como poden ser: visitas a outras aulas,

audicións didácticas no auditorio, concertos express no hall do centro, cursos, masters class, charlas...

PROCEDEMENTOS PARA COORDINAR, VALORAR E REVISAR O DESENVOLVEMENTO E O RESULTADO DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

- Tomar conciencia, como membro dun grupo, do enriquecemento que se produce nas achegas dos demais, participando na organización e realización de actividades musicais desenvolvidas en diferentes contextos, con respecto e disposición para superar estereotipos e prexuízos.
- Enriquecer as posibilidades de comunicación tanto individuais como en grupo, utilizando recursos tecnolóxicos para expresar ideas e sentimentos.
- Se necesitamos procesos de formación para avanzar nalgunha liña iniciada ou para modificala
- Se xurdiron problemas ou necesidades non previstas que esixan ser considerados.
- Se os acordos adoptados na Programación resultan positivos para alcanzar os obxectivos propostos.
- Se utilizamos os recursos humanos e materiais conforme aos criterios propostos nesta Programación.

Como resultado da análise e posterior avaliación destes aspectos, introducíranse, se fose necesario, as modificacións oportunas á Programación Didáctica ben para profundar nos acordos ou para introducir acordos diferentes. O procedemento a seguir será o seguinte:

- Corresponde ao equipo docente de Piano expor necesidades, presentar propostas, introducir cambios.

- Cada ano realizarase unha avaliación global da Programación Didáctica e consideraranse as modificacións dos seus aspectos básicos, explicitando na PXA (Programación Xeral Anual) os aspectos que se revisarán anualmente.

PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INTERNA DO DEPARTAMENTO DE TECLA

No noso conservatorio, non só debemos avaliar ao alumno, senón tamén ao profesor, así como a influencia da actuación dos pais ou en que grao o persoal non docente facilita a consecución do proxecto educativo. Ademais, a potestade de avaliar deberá recaer tanto no profesor, os alumnos tamén avalíen e que os pais e persoal non docente interveñan igualmente avaliando a actuación docente, o programa, os recursos empregados, o contexto, etc

A avaliación interna e externa

O centro educativo que cada vez se concibe máis a si mesmo como autónomo e como realidade que aprende, require incrementar e desenvolver a avaliación interna (ou autoevaluación) e resituar a avaliación externa.

Se un centro educativo adquire e toma protagonismo e autonomía na súa organización e funcionamento e nas formulacións educativas e curriculares estará moi interesado por coñecer cales son os seus logros, o relevante do camiño percorrido, as dificultades e deficiencias atopadas e relanzar desde aí o seu programa. Para que o centro funcione sempre ben, non nos debemos fixar só no rendemento do alumno; son múltiples os factores que contribúen hoxe en día á calidade e excelencia do conservatorio. O afianzar a avaliación interna non vai en contra da avaliación externa; ao contrario, ambalse complementan. Mentres que a avaliación externa preocúpase máis dos resultados, de comparar e clasificar, a autoevaluación atenderá máis os procesos e os aspectos formativos da avaliación

A autoevaluación é unha realidade cada vez máis presente e caracterízase por:

Iníciase no centro educativo:

- 1) Realízana profesionais que actúan nel; sen excluír a posibilidade de axudas externas;
- 2) O seu obxecto é mellorar e comprender a práctica;

Búscase:

- 1) reflexionar sobre o que se fai;
- 2) clasificar a comprensión do que se fai e/ou pretende facer;
- 3) impulsar o diálogo e a participación;
- 4) manter e incrementar a moral e cohesión dos membros;
- 5) prover información sobre aspectos da institución;
- 6) corrixir erros;
- 7) intensificar o esforzo do esencial;
- 8) aumentar a coherencia e coordinación do persoal;
- 9) axudar ao perfeccionamento do profesorado.

O modelo de autoevaluación implica actividade colectiva e supera a consolidación que atribúe todas as causas dos eventos a accións individuais. Neste sentido resulta ser unha clave fundamental na reestruturación institucional, substituíndo o control burocrático e unidireccional pola autorregulación e autocontrol.

A participación nos procesos de autoevaluación non só é unha esixencia técnica, senón social. A participación dos usuarios das institucións achega validez ás preguntas, indicadores, criterios, etc. O problema non residirá en admitir esa participación senón en delimitar a forma e o grao como se ha de desenvolver.

A autoevaluación como concreción dunha reflexión permanente e compartida sobre a acción educativa deixa así de ser sentida como unha ameaza, fiscalización ou imposición para converterse nunha escusa, medio para o intercambio, o encontro ou a axuda.

Esta modalidade de avaliación podería clasificarse ao mesmo tempo de externa e interna, na medida en que poden intervir agentes externos que faciliten o proceso de

autorreflexión: está guiada por principios democráticos; e máis aló do valor que poida ter para os centros educativos, permite xerar un coñecemento sobre as escolas e favorecer os procesos de autorreflexión

Avaliación interna: é aquela que é levada a cabo e promovida polos propios integrantes dun centro, un programa educativo, etc.

A súa vez, a avaliación interna ofrece diversas alternativas de realización: autoavaliación, heteroavaliación e coavaliación.

* Autoavaliación. Os avaliadores son os propios membros do departamento .

* Heteroavaliación: avaliarase unha actividade, obxecto ou produto, os avaliadores son distintos ás persoas avaliadas (o Consello Escolar, Claustro de profesores, etc.)

* Coavaliación: é aquela na que uns grupos se avalíanse mutuamente (alumnos e profesores mutuamente, uns e outros equipos docentes, o equipo directivo ou Consello Escolar e viceversa). Avaliadores e avaliados intercambian o seu papel alternativamente.

Cmus Culleredo. Departamento de Tecla. Outubro de 2022.-